

ЗАКОН

О ЗАДРУГАМА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређују се правни положај задруга, њихово оснивање, управљање и органи задруге, стицање и престанак статуса задругара, књига задругара, имовина и пословање задруге, фондови, расподела добити и покриће губитака у задругама, престанак задруге, задружни савези, сложене задруге, регистрација задруга, задружна ревизија, као и друга питања значајна за положај и рад задруге.

Појам задруге

Члан 2.

Задруга је правно лице, која представља посебан облик организовања физичких лица (у даљем тексту: задругар) која пословањем на задружним принципима остварују своје економске, социјалне, културне и друге интересе и која управљају и контролишу пословање задруге.

Појам задругара

Члан 3.

Задругар је физичко лице које је члан задруге и у целости или делимично послује преко задруге, односно које преко задруге продаје своје производе односно услуге, набавља производе или користи услуге потребне за обављање своје делатности или на други начин непосредно учествује у обављању делатности ради којих је задруга основана.

Задружне вредности и принципи

Члан 4.

Задруга се оснива и послује на задружним вредностима које се спроводе у складу са задружним принципима.

Задружне вредности су: самопомоћ, самоодговорност, демократичност, једнакост, правичност и солидарност које се спроводе у складу са задружним принципима, којима се, као смерницама конкретизованим у задружним правилима, чланови задруге руководе у управљању и пословању задругом.

Оснивање и рад задруга се заснива на следећим међународним задружним принципима:

1) добровољно и отворено чланство које подразумева да су задруге добровољне организације отворене за сва лица, која могу да користе њене услуге и која су спремна да прихвате одговорност чланства, без обзира на полне, социјалне, расне, политичке и верске разлике;

2) контрола од стране задругара остварује се кроз задругу као демократску организацију контролисану од стране својих чланова, који активно учествују у доношењу одлука и формулисању њене пословне и развојне политике, као и одговорност изабраних представника задруге свим члановима задруге. Сваки задругар има једнако право гласа у управљању и контроли пословања задруге (по принципу: један задругар – један глас);

3) економско учешће задругара остварује се тако што чланови доприносе капиталу својих задруга и демократски га контролишу. Задругарима припада право на ограничену накнаду, ако је примају, на име капитала насталог оснивачким улогом чланова. Чланови издвајају вишкове за неке од следећих циљева: 1) развој задруге, што се може остварити кроз успостављање задружног фонда чији је макар један део недељив; 2) подела задругарима у сразмери са њиховим трансакцијама које су имали са задругом и 3) подршка другим активностима одобреним од стране чланства.

4) аутономија и независност задруге се огледа у самосталности организације, самопомоћи задруге којом управљају и коју контролишу задругари. Задруга чува своју самосталност, независност, демократску управу својих чланова и када закључује уговоре са другим субјектима, укључујући и државне органе, или када прикупља капитал од трећих лица;

5) образовање, обука и информисање односи се на улогу задруге да обезбеди образовање и обуку за своје чланове, изабране представнике, менаџере и запослене, да би они могли ефективно доприносити развоју својих задруга и информисању шире јавности, а нарочито информисању младих о задругарству и погодностима које оно пружа;

6) међузадружна сарадња указује на чињеницу да задруге најделотворније служе својим члановима, тако што раде заједно кроз локалне, регионалне, националне и међународне структуре;

7) брига за заједницу се манифестује кроз активности задруге у складу са одрживим развојем својих заједница кроз политику одобрену од стране њихових чланова.

Задруга као правно лице

Члан 5.

Задруга стиче својство правног лица уписом у регистар који води орган надлежан за послове регистрације привредних субјеката (у даљем тексту: Регистар), у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката.

Задруга се не може организовати као привредно друштво у смислу закона којим се уређују привредна друштва или као други облик организовања, нити се може припојити или спојити са привредним друштвом или другим правним лицем које није задруга, нити променити облик у привредно друштво или друго правно лице.

Задруга може бити оснивач, односно члан другог правног лица, у складу са законом и задружним правилима.

Огранак

Члан 6.

Задруга може да образује један или више огранака.

Огранак је издвојени организациони део задруге који нема статус правног лица и преко кога задруга обавља делатност у складу са законом.

Огранак има своје место пословања, претежну делатност и заступника, а послове са трећим лицима обавља у име и за рачун задруге.

Задруга неограничено одговара за обавезе према трећим лицима које настану у пословању њеног огранка.

Пословно име

Члан 7.

Задруга послује под регистрованим пословним именом.

Пословно име задруге обавезно садржи ознаку врсте задруге, правне форме, назива задруге и места седишта.

Искључиво привредни субјекти који су регистровани и послују у складу са овим законом имају право и обавезу да у пословном имену користе реч „задруга”.

Задруга може у пословању, поред пословног имена, да користи и скраћено пословно име, као и пословно име на страном језику, ако су та имена наведена у оснивачком акту и регистрована у складу са законом о којим се уређује регистрација привредних субјеката.

Скраћено пословно име обавезно садржи назив и правну форму.

Пословно име односно назив задруге не може да буде заменљиво са пословним именом, односно називом друге задруге, другог привредног субјекта или другог правног лица, нити да изазива забуну о идентитету и делатности задруге или повезаности са привредним друштвом, те да вређа права интелектуалне својине, односно друга права.

Седиште и адреса за пријем поште

Члан 8.

Седиште задруге је место на територији Републике Србије из кога се управља пословањем задруге.

Седиште задруге одређује се оснивачким актом.

Достављање се врши на адресу седишта задруге.

Изузетно, задруга може да има посебну адресу за пријем поште на коју се врши достављање.

Делатност задруге

Члан 9.

Задруга може обављати законом дозвољене делатности.

Претежна делатност задруге одређује врсту задруге.

Претежна делатност је она делатност која је као таква одређена оснивачким актом и уписана у Регистар.

Врсте задруга

Члан 10.

Задруге се могу основати као земљорадничке или пољопривредне, стамбене, потрошачке, занатске, радничке, студентско-омладинске, социјалне, здравствене, као и друге врсте задруга за обављање производње, промета робе, вршења услуга и других делатности у складу са овим законом.

Образовање и рад ученичких задруга уређује се прописима из области основног и средњег образовања и васпитања.

Члан 11.

Земљорадничке или пољопривредне задруге могу бити опште и специјализоване (ратарске, воћарске, повртарске, виноградарске, сточарске, пчеларске и др.).

Земљорадничке или пољопривредне задруге производе, преузимају, откупљују, прерађују и продају пољопривредне, прехранбене и друге производе задруге и задругара, снабдевају задругаре репродукционим материјалом, енергентима, средствима за производњу, деловима за пољопривредну механизацију и другом робом, врше промет роба и услуга задруге, задругара и за задругаре и пружају услуге домаћинствима пољопривредника у организовању и развоју сеоског туризма и врше све остале послове од интереса за пословање задруге.

Специјализоване земљорадничке задруге организују производњу одређених производа, њихову прераду и пласман на тржишту.

Стамбене задруге, као инвеститори и извођачи радова, организују изградњу и одржавање, граде и одржавају станове, стамбене зграде, гараже и пословни простор за задругаре, ангажовањем средстава и рада задругара и других физичких и правних лица. Ангажовање средстава и личног рада задругара се уређује појединачним уговором између стамбене задруге и њених чланова у складу са позитивним прописима и задружним правилима.

Потрошачке задруге обезбеђују заједничку набавку услуга и роба за своје задругаре.

Занатске задруге израђују и продају своје занатске производе и производе домаће радиности, као и занатске производе и производе домаће радиности својих задругара, обављају занатске услуге и снабдевају задругаре материјалом и средствима за производњу.

Радничке задруге производе и продају своје производе и пружају услуге, обављајући делатност кроз економско удруживање задругара који су по правилу, уједно и запослени, у складу са прописима којима се уређује област рада, у задрузи која је њихов послодавац.

Студентско-омладинске задруге, на организован начин обезбеђују задругарима обављање привремених и повремених послова код привредних субјеката у складу са прописима којима се уређује област рада, а у циљу стицања допунских средстава за школовање и задовољење основних социјалних, културних и других личних и заједничких потреба.

Социјалне задруге обављају различите делатности ради остварења социјалне, економске и радне укључености, као и задовољења других сродних потреба припадника угрожених друштвених група или ради задовољења општих интереса унутар локалне заједнице.

Социјални циљеви социјалне задруге се ближе одређују задружним правилима.

Социјалне задруге дужне су да најмање половину остварене добити, односно вишка прихода над расходима, које остварују обављањем делатности улажу у унапређење и остваривање постављених социјалних циљева.

Под припадницима угрожених друштвених група, у смислу овог закона, сматрају се лица која припадају друштвеним групама које се налазе у стању социјалне потребе у складу са законом који уређује област социјалне заштите и обезбеђивања социјалне сигурности грађана.

Здравствене задруге пружају помоћ задругарима и члановима њихових породица кроз помоћ за добровољно здравствено осигурање, набавку лекова, финансирање трошкова лечења и друге видове помоћи.

Задруге се могу оснивати и за обављање других делатности које нису забрањене законом.

Посебна заштита

Члан 12.

Задруга ужива посебну заштиту Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе у обављању њене претежне делатности.

Посебна заштита из става 1. овог члана огледа се у подстицању задругарства мерама економске, аграрне и стамбене политике, као и других развојних политика, укључујући давање одговарајућих олакшица и погодности, које се утврђују посебним прописима, као и могућности оснивања посебних фондова (фондација) за развој задруга од стране јединица локалне самоуправе или аутономне покрајине или обезбеђивањем средстава у буџету јединица локалне самоуправе, аутономне покрајине и републике.

Сходна примена

Члан 13.

На сва питања која се односе на задруге, а која нису посебно уређена овим законом, сходно се примењују одредбе закона којим се уређује правни положај друштава са ограниченом одговорношћу.

II. ОСНИВАЊЕ ЗАДРУГЕ

Члан 14.

Задруга се оснива на оснивачкој скупштини, закључењем уговора о оснивању, усвајањем задружних правила и избором органа.

Најмањи број оснивача

Члан 15.

Задругу може основати најмање пет пословно способних физичких лица.

Најмањи број оснивача задруге из става 1. овог члана, не могу чинити лица која живе у заједничком домаћинству са оснивачем.

Оснивачи и задругари могу да буду домаћа и страна физичка лица у складу са законом.

Средства за оснивање и пословање задруге

Члан 16.

Зависно од циљева оснивања и потребних средстава за оснивање и пословање, задруге се могу оснивати улозима или чланаринама, у складу са уговором о оснивању и задружним правилима.

Оснивачка скупштина

Члан 17.

Оснивачку скупштину сазива представник оснивача који су одлучили да оснују задругу.

Оснивачка скупштина се може одржати и пуноважно одлучивати ако скупштини присуствује најмање пет оснивача.

Оснивачка скупштина доноси одлуке већином гласова присутних, уз услов да је потребно минимум пет гласова оснивача за доношење одлука.

Већином гласова присутних лица из става 2. овог члана, оснивачка скупштина бира председника који води седницу скупштине.

Оснивачи су дужни да улоге, односно чланарине уплате на рачун задруге у року од 30 дана од дана одржавања оснивачке скупштине.

На оснивачкој скупштини задруге води се записник у писаном облику.

Оснивачки акт

Члан 18.

Оснивачки акт задруге је уговор о оснивању који се закључује у писаној форми.

Потписи оснивача на уговору о оснивању оверавају се у складу са законом којим се уређује овера потписа.

Уговор о оснивању садржи:

- 1) пословно име и седиште задруге;
- 2) лично име и пребивалиште, јединствени матични број сваког оснивача, односно за странца број пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, односно пословно име, адресу седишта и матични број задруге која је правно лице у случају сложених задруга;
- 3) претежну делатност задруге;
- 4) лично име првог директора задруге или лично име лица које ће заступати задругу као вршилац дужности директора;
- 5) податак да ли задруга послује са улозима или чланаринама;
- 6) износ основног капитала, износ и време уплате новчаног улога сваког оснивача, опис врсте, вредност, начин и време уношења неновчаног улога сваког оснивача;
- 7) износ, време и начин плаћања чланарине за осниваче задруге која се оснива и послује без улога;
- 8) начин обезбеђења средстава за покриће трошкова оснивања;
- 9) друга питања од значаја за оснивање задруге.

Оснивачки акт мења се одлуком скупштине задруге у складу са овим законом.

Потпис председника скупштине на измењеном оснивачком акту из става 4. овог члана оверава се у складу са законом којим се уређује овера потписа, ако је то предвиђено оснивачким актом и ако је та обавеза регистрована у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката.

Законски заступник задруге у обавези је да након сваке измене оснивачког акта сачини и потпише пречишћени текст тог докумената.

Задружна правила

Члан 19.

Задружна правила су општи акт задруге којим се уређује управљање задругом, унутрашња организација задруге и друга питања у складу са овим законом.

Задружна правила садрже одредбе о:

- 1) пословном имену и седишту задруге;
- 2) делатности задруге;
- 3) циљевима и основним смерницама пословне политике задруге;
- 4) условима и начину стицања и престанка статуса задругара;
- 5) одређивању органа који доносе одлуке о прихватању захтева за приступање задрузи и искључењу задругара из задруге у складу са одредбама овог закона;
- 6) правима и обавезама задругара према задрузи и задруге према задругарима;
- 7) износу основног капитала задруге у време оснивања, као и начину и условима за његово повећање и смањење;
- 8) минималној вредности новчаног улога, односно чланарине оснивача и задругара који приступају задрузи после оснивања, начину и времену њихове уплате односно начину утврђивања вредности и начину и времену уношења неновчаних улога тих задругара;
- 9) начину доношења одлуке о повећању и смањењу улога и правима и обавезама задругара у погледу повећања улога, као и начину доношења одлуке о повећању или смањењу висине чланарине код оних задруга које се оснивају са чланаринама;
- 10) начину утврђивања и исплате улога задругарима, у случају престанка статуса задругара;
- 11) броју чланова, начину избора, односно, разрешењу чланова органа управљања задруге;
- 12) избору, опозиву, правима и обавезама представника задругара, ако скупштину чине њихови представници;
- 13) образовању управног и надзорног одбора уколико задруга има мање од 20 задругара;
- 14) сазивању седнице органа задруге, начину рада и другим питањима која се односе на рад и одлучивање органа задруге;
- 15) поступку и надлежности органа задруге за изјављивање приговора на извештај задружног ревизора;
- 16) врсти и износу јемства, уколико је предвиђено обавезно јемство, изузев за задруге које се оснивају уплатом чланарине;
- 18) расподели добити и покрићу губитака задруге;
- 19) књизи задругара;
- 20) обавештавању задругара и пословној тајни задруге;
- 21) међузадружној сарадњи;

22) омогућавању и финансирању образовања и информисања задругара и других лица;

23) статусним променама и престанку задруге;

24) општим актима задруге и начину њиховог доношења и

25) другим питањима од значаја за управљање и пословање задруге.

Законски заступник задруге и председник скупштине задруге у обавези су да након сваке измене задружних правила сачине и потпишу пречишћени текст тог докумената.

Основни капитал и улози задругара

Члан 20.

Уколико задругари улажу у задругу улоге, они могу бити новчани и неновчани.

Неновчаним улогом сматрају се ствари и права изражене у новчаној противвредности.

Улози задругара чине основни капитал задруге.

Минимални основни капитал задруге износи 100 динара.

Задружним правилима одређује се минимални појединачни улог.

Улог и део улога се не могу враћати задругару, залагати нити бити предмет извршења или обезбеђења за обавезе задругара, за време трајања статуса задругара.

Задругар може имати само један улог у задрузи.

Улози задругара не морају бити једнаки.

Улог задругара не може се преносити правним послом.

Повећање и смањење основног капитала

Члан 21.

Основни капитал задруге може се, одлуком скупштине задруге, повећати: улозима нових задругара, повећањем улога постојећих задругара или претварањем нераспоређене добити, односно расположивих резерви за те намене, улозима задругара.

Основни капитал задруге може се смањити одлуком скупштине задруге, али не испод законом прописаног минималног новчаног оснивачког капитала из члана 20. став 4. овог закона.

Чланарина

Члан 22.

Задруге које се оснивају без улога задругара, средства за оснивање и пословање обезбеђују из чланарине задругара.

Износ чланарине одређује се задружним правилима у једнаком износу за све осниваче, као и за задругаре који приступе задрузи након оснивања.

По престанку статуса задругара, чланарина се не враћа.

Одредбе овог закона којима се уређује основни капитал, не примењују се на задруге које се оснивају и послују са чланаринама.

III. СТИЦАЊЕ И ПРЕСТАНАК СТАТУСА ЗАДРУГАРА

Стицање статуса задругара

Члан 23.

Статус задругара стиче се оснивањем задруге или приступањем задрузи, на начин и под условима прописаним овим законом и задружним правилима.

Лица која приступе задрузи након оснивања имају једнак статус као оснивачи задруге.

Статус задругара не може се стећи само на основу уплате улога или чланарине, односно уноса улога.

Да би лице стекло статус задругара у земљорадничкој или пољопривредној задрузи потребно је да се бави послом који је одређен делатношћу задруге што се уређује задружним правилима.

Статус задругара студентско-омладинске задруге може стећи лице које није млађе од 15 година ни старије од 30 година.

Задругар студентско-омладинске задруге млађи од 18 година, може да обавља привремене и повремене послове под условима прописаним одредбама које уређују права, обавезе и одговорности из радног односа, односно по основу рада.

Приступање

Члан 24.

Статус задругара приступањем задрузи може стећи свако пословно способно физичко лице, као и лице из члана 23. ст. 5. и 6. овог закона, које поднесе писани захтев за приступање, а у складу са овим законом и задружним правилима.

Акти о приступању

Члан 25.

Статус задругара приступањем задрузи стиче се на основу одлуке о прихватању захтева за приступање и потписивањем приступне изјаве.

Одлуку о прихватању захтева за приступање задрузи доноси орган задруге одређен задружним правилима.

Задруга је дужна да, најкасније у року од 30 дана од дана пријема захтева, писмено обавести подносиоца захтева да ли је захтев прихваћен.

Ако задруга о својој одлуци не обавести подносиоца захтева у року из става 3. овог члана, сматраће се да је захтев одбијен.

Подносилац захтева чији је захтев одбијен, има право жалбе скупштини задруге, у року утврђеном задружним правилима.

Скупштина задруге мора да донесе одлуку по жалби на својој првој наредној седници.

Одлука о прихватању захтева за приступање

Члан 26.

Одлука о прихватању захтева за приступање задрузи садржи:

1) лично име и пребивалиште, јединствени матични број сваког оснивача, односно за странца број пасоша и државу издавања или број личне

карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије;

- 2) износ новчаног улога или чланарине, односно опис врсте и вредност неновчаног улога које лице које приступа задрузи уноси у задругу;
- 3) врсту и износ јемства, ако постоји;
- 4) време уплате, односно начин и време уношења неновчаног улога и
- 5) друге одредбе одређене задружним правилима.

Одлука о прихватању захтева из става 1. овог члана и задружна правила, достављају се лицу које приступа задрузи.

Приступна изјава

Члан 27.

Лице чији је захтев за приступању задрузи прихваћен, приступа задрузи потписивањем приступне изјаве која садржи: лично име, пребивалиште, јединствени матични број, односно за странца број пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, изјаву потписника да прихвата права, обавезе и одговорности задругара утврђених задружним правилима, одредбе уговора о оснивању, да је упознат са обавезама задруге насталим пре потписивања приступне изјаве и друге одредбе одређене задружним правилима.

Престанак статуса задругара

Члан 28.

Статус задругара престаје:

- 1) иступањем;
- 2) искључењем;
- 3) смрћу задругара;
- 4) престанком задруге и
- 5) из других разлога утврђених задружним правилима у складу са овим законом.

Иступање

Члан 29.

Задругар иступа из задруге на основу писане изјаве о иступању.

Статус задругара престаје када задруга прими његову писану изјаву о иступању, осим ако у задружним правилима није одређен отказни рок, који не може да буде дужи од шест месеци.

Када члану задруге престане статус задругара он и даље одговара за настале обавезе према задрузи.

Искључење

Члан 30.

Задругар се искључује из задруге када: намерно или из грубе непажње угрожава или отежава остваривање заједничких интереса чланова задруге, када не остварује пословну сарадњу са задругом из делатности задруге у

временском периоду одређеном задружним правилима, као и из других разлога утврђених овим законом и задружним правилима.

Одлуку о искључењу задругара доноси орган задруге одређен задружним правилима.

Одлука из става 2. овог члана обавезно садржи образложење и поуку о правном леку.

Против одлуке о искључењу задругар може поднети жалбу скупштини задруге, у року од 15 дана од дана пријема одлуке.

Скупштина задруге је дужна да донесе одлуку по жалби на првој наредној седници.

Ако скупштина задруге одлуку по жалби задругара не донесе у року из става 5. овог члана, сматраће се да је жалба усвојена.

Статус задругара престаје даном истека рока за подношење жалбе, односно даном доношења одлуке скупштине задруге којом је жалба одбијена.

Права и обавезе задругара у случају престанка статуса задругара

Члан 31.

Даном престанка статуса задругара, престају права и обавезе задругара, осим права и обавеза утврђених овим законом и задружним правилима.

Задругар је дужан да, пре престанка статуса задругара, измири све своје обавезе према задрузи на начин и под условима који су одређени задружним правилима.

Уколико обавезе по закљученим уговорима и другим појединачним пословима са задругом доспевају након престанка статуса задругара, или нису измирене у року, задругар и задруга су дужни да испуне ове обавезе независно од тога да ли је статус задругара престао.

По престанку статуса задругара, задругар, односно његов наследник или правни следбеник има право на исплату, односно повраћај улога, на начин и у роковима одређеним задружним правилима.

Улози се не могу враћати пре престанка одговорности задругара за обавезе задруге.

Исплата улога врши се у новцу, ако задружним правилима није одређено да се вредност улога уместо исплате у новцу, може надокнадити у стварима, а на основу писаног споразума са задругаром.

Задруга врши исплату нераспоређене добити задругару коме је престао статус задругара, односно његовим наследницима или правним следбеницима најкасније у року од шест месеци по протеклу пословне године у којој је задругар изгубио овај статус.

Књига задругара

Члан 32.

Задруга је дужна да води књигу задругара.

Начин вођења књиге задругара, прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности обавља се у складу са одредбама закона којим се уређује заштита података о личности.

У књигу задругара уписује се: лично име, јединствени матични број задругара, односно за странца број пасоша и државну издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, пословно име, адреса седишта, матични број правног лице у случајевима сложене задруге; датум стицања статуса задругара; врста, датум и износ уписаног улога задругара; датум и износ уплаћеног, односно унетог улога; датум, износ и начин плаћања чланарине; датум и начин престанка статуса задругара и датум исплате улога.

Задруга је дужна да трајно чува књигу задругара и да је редовно ажурира.

Задруга је дужна да књигу задругара држи у седишту задруге.

Задруге које послују са чланаринама дужне су да једном годишње, након одржане редовне седнице скупштине, Регистру доставе књигу задругара у електронском облику ради објаве на интернет страници Регистра.

Задругари имају право увида у књигу задругара и право на изводе из књиге задругара.

Повериоци задруге и друга овлашћена лица која имају правни интерес имају право увида у књигу задругара на основу писаног захтева.

По престанку задруге, по било ком основу, односно након брисања задруге из Регистра, законски заступник задруге или друго овлашћено лице, дужно је да књигу задругара преда надлежном архиву на територији на којој је основана задруга, у складу са одредбама закона којим се уређују обавезе органа, установа, предузећа и других правних лица у току чијег рада настаје регистратурски материјал и архивска грађа.

IV. УПРАВЉАЊЕ ЗАДРУГОМ И ОРГАНИ ЗАДРУГЕ

Управљање задругом

Члан 33.

Задругом управљају задругари.

У управљању задругом, задругари имају једнако право гласа по принципу „један задругар - један глас” у скупштини задруге.

Органи задруге

Члан 34.

Органи задруге су: скупштина, управни одбор, надзорни одбор и директор.

На одговорност чланова органа задруге према задрузи, сходно се примењују одредбе закона којима се уређује положај привредних друштава, у делу којим се уређују посебне дужности према друштву, ако овим законом није другачије предвиђено.

Председник скупштине, председник и чланови управног одбора, надзорног одбора и директор, бирају се на време одређено задружним правилима, које не може бити дуже од пет година, уз могућност поновног избора.

У задрузи која има мање од 20 задругара, задружним правилима може да се одреди да функцију управног одбора и надзорног одбора врши скупштина задруге.

Услови за пуноважно одлучивање органа задруге

Члан 35.

Скупштина задруге, управни одбор и надзорни одбор, могу пуноважно да одлучују ако су њихове седнице уредно сазване у складу са задружним правилима.

Скупштина задруге, управни одбор и надзорни одбор, могу пуноважно одлучивати ако седници присуствује више од половине од укупног броја чланова, а одлуке се доносе већином гласова од укупног броја присутних чланова, ако овим законом није другачије одређено.

Начин одлучивања

Члан 36.

Изузетно од члана 35. став 2. овог закона:

1) о статусним променама, продаји непокретне имовине, усвајању измена и допуна оснивачког аката и задружних правила надлежни орган задруге одлучује већином гласова од укупног броја задругара;

2) о покретању поступка ликвидације надлежни орган задруге одлучује двотрећинском већином од укупног броја задругара.

1. Скупштина задруге

Састав и надлежност

Члан 37.

Скупштину задруге чине сви задругари.

Скупштина задруге је највиши орган задруге.

Скупштина задруге:

- 1) доноси оснивачки акт;
- 2) доноси задружна правила;
- 3) усваја измене и допуне оснивачког акта и задружних правила;
- 4) одлучује о промени седишта, пословног имена, претежној делатности, врсти задруге, образовању или гашењу огранака задруге;
- 5) одлучује о статусним променама и престанку задруге;
- 6) одлучује о оснивању привредног друштва или другог правног лица;
- 7) одлучује о повећању и смањењу основног капитала задруге;
- 8) одлучује о образовању или гашењу фондова за различите намене, висини издвајања и располагању средствима фондова;
- 9) утврђује пословну политику и усваја годишњи извештај о пословању и спровођењу пословне политике;
- 10) усваја план рада, финансијски план и програм развоја;
- 11) усваја финансијске извештаје;
- 12) одлучује о расподели добити и покрићу губитака;
- 13) доноси инвестиционе одлуке;
- 14) бира и разрешава директора задруге;

15) одлучује о обављању задружне ревизије и избору ревизијског савеза;

16) разматра коначан извештај о обављеној задружној ревизији и поступке предузете за отклањање евентуално уочених неправилности констатованих у извештају задружног ревизора;

17) одлучује о покретању поступка ликвидације;

18) одлучује о располагању имовином;

19) одлучује о именовању и разрешењу ликвидационог управника;

20) бира и разрешава из редова задругара чланове управног и надзорног одбора, као и председника скупштине;

21) доноси пословник о свом раду;

22) одлучује о другим питањима у складу са овим законом и задружним правилима.

Изузетак од става 3. тачка 13) овог члана, јесу стамбене задруге, код којих инвестиционе одлуке у вези са обављање њихове делатности доноси управни одбор.

Скупштина задруге има председника, кога бирају између себе задругари.

Начин рада

Члан 38.

Седнице скупштине задруге могу бити редовне и ванредне.

Редовна седница скупштина задруге одржава се једном годишње, а пре истека законског рока за предају редовних годишњих финансијских извештаја.

Ванредна седница скупштине задруге одржава се по потреби или када је то одређено задружним правилима.

Седницу скупштине задруге сазива председник скупштине.

Председник скупштине задруге дужан је да сазове ванредну седницу скупштине задруге и на захтев директора, управног одбора, надзорног одбора или на захтев трећине задругара задруге, ако задружним правилима није друкчије одређено.

Уколико председник скупштине задруге није у могућности или одбије да на основу захтева из става 5. овог члана сазове скупштину задруге, скупштину може сазвати и сам подносилац захтева из става 5. овог члана.

Представљање у скупштини задруге

Члан 39.

Ако задруга има више од 100 задругара, задружним правилима може се одредити начин њиховог представљања у скупштини.

Представник задругара не може бити лице које није задругар.

Представници не могу одлучивати о статусним променама задруге, престанку задруге и располагању имовином задруге.

Представнике у скупштини бирају задругари личним изјашњавањем на скупштини задруге, а скупштина задруге потврђује њихово овлашћење за представљање усвајањем предлога задругара.

Представници чланова задруге бирају се на време које не може бити дуже од пет година уз могућност поновног избора.

Изузетно од става 3. овог члана, код стамбених и студентско-омладинских задруга које имају више од 100 чланова, представници могу одлучивати о свим питањима, ако је то предвиђено задружним правилима.

2. Управни одбор

Састав и избор

Члан 40.

Управни одбор састоји се од најмање три члана.

Број чланова, начин избора и разрешење чланова управног одбора уређује се задружним правилима.

Чланове управног одбора бира скупштина задруге из реда задругара.

За члана управног одбора не може бити биран председник скупштине, чланови надзорног одбора и директор задруге.

Управни одбор има председника, кога бирају између себе чланови управног одбора.

Надлежност

Члан 41.

Управни одбор:

- 1) предлаже и спроводи пословну политику и припрема извештаје о спровођењу пословне политике;
- 2) разматра и предлаже план рада, финансијски план и програм развоја;
- 3) разматра и предлаже извештај о пословању;
- 4) разматра и предлаже усвајање финансијских извештаја;
- 5) предлаже скупштини расподелу добити и начин покрића губитака;
- 6) припрема предлоге одлука за скупштину задруге и спроводи одлуке скупштине задруге;
- 7) предлаже скупштини избор и разрешење директора задруге;
- 8) предлаже скупштини доношење инвестиционих одлука;
- 9) предлаже скупштини одлуке о располагању имовином у складу са задружним правилима;
- 10) доноси пословник о свом раду;
- 11) доноси одлуке и обавља и друге послове, у складу са овим законом и задружним правилима.

Изузетак од става 1. тачка 8) овог члана, су стамбене задруге, код којих инвестиционе одлуке доноси управни одбор.

Одговорност

Члан 42.

Чланови управног одбора дужни су да врше своју функцију савесно, поштено и одговорно према задрузи, са пажњом доброг привредника и у складу са интересима задруге и задругара.

Чланови управног одбора одговорни су, у складу са законом, за штету коју проузрокују задрузи.

3. Надзорни одбор

Састав и избор

Члан 43.

Надзорни одбор састоји се од најмање три члана.

Број чланова, начин избора и разрешење чланова надзорног одбора уређује се задружним правилима.

Чланове надзорног одбора бира скупштина задруге из реда задругара.

За члана надзорног одбора не може бити биран председник, чланови управног одбора, директор задруге и председник скупштине.

Надзорни одбор има председника, кога бирају међу собом чланови надзорног одбора, већином од укупног броја чланова.

Надлежност

Члан 44.

Надзорни одбор:

- 1) врши надзор над радом управног одбора и директора;
- 2) прегледа финансијске и друге извештаје и извештаје о пословању и извештава скупштину задруге о финансијским извештајима задруге;
- 3) контролише усклађеност пословања задруге са законом и задружним правилима и принципима;
- 4) ангажује, по потреби, друга стручна лица за одговарајућу област када је то потребно ради стручне анализе финансијских и других извештаја и извештаја о пословању задруге;
- 5) подноси извештај задругарима на свакој годишњој скупштини задруге, а по потреби и на ванредној скупштини задруге када сматра да је то потребно или када то затражи скупштина, управни одбор или директор задруге;
- 6) доноси пословник о свом раду;
- 7) обавља и друге послове, у складу са овим законом и задружним правилима.

Овлашћења

Члан 45.

Управни одбор и директор задруге, дужни су да надзорном одбору дају сва обавештења и податке о пословању задруге, као и да му омогуће увид у документацију задруге и несметан рад.

Надзорни одбор дужан је да поднесе захтев за сазивање седнице скупштине задруге, ако у вршењу надзора утврди да су повређени интереси задруге, а нарочито ако утврди неправилности у раду и пословању задруге или теже кршење закона, задружних правила или одлука скупштине задруге.

Одговорност

Члан 46.

Чланови надзорног одбора дужни су да врше своју функцију савесно, поштено и одговорно према задрузи, са дужном пажњом и у складу са интересима задруге и свих њених чланова.

Чланови надзорног одбора одговорни су, у складу са законом, за штету коју проузрокују задрузи.

4. Директор

Члан 47.

Директор задруге не мора да буде из редова задругара задруге.

Надлежни орган задруге је дужан да изабере директора задруге.

Надлежност

Члан 48.

Директор:

- 1) заступа задругу;
- 2) организује рад и води пословање задруге;
- 3) стара се о законитости и одговара за законитост рада задруге;
- 4) припрема план рада и програм развоја;
- 5) припрема и подноси извештај о пословању;
- 6) припрема и подноси финансијске извештаје;
- 7) извршава одлуке скупштине, управног одбора и надзорног одбора и
- 8) обавља и друге послове, у складу са овим законом и задружним правилима.

Вршилац дужности

Члан 49.

Ако директор задруге није изабран, скупштина задруге је дужна да изабере вршиоца дужности директора на период који не може бити дужи од годину дана.

Разлози за разрешење и одговорност

Члан 50.

Директор може бити разрешен из разлога који су прописани законом којим се одређује правни положај привредних друштава, односно из разлога одређених задружним правилима.

Директор је одговоран, у складу са законом, за штету коју проузрокује задрузи.

Ограничење избора и забрана конкуренције

Ограничење избора

Члан 51.

За председника и чланове управног одбора, надзорног одбора, директора и председника скупштине, не може бити бирано лице које је осуђено за кривично дело против привреде, током периода од пет година рачунајући од

дана правноснажности пресуде, с тим да се у тај период не урачунава време проведено на издржавању казне затвора, као и лице коме је изречена мера безбедности забране обављања делатности која представља делатност задруге, за време док траје таква забрана.

Забрана конкуренције

Члан 52.

Председник и чланови управног одбора, надзорног одбора и директор задруге, председник скупштине и запослени у задрузи, не могу да буду задругари, запослени или лица која на основу уговора имају овлашћење да управљају пословима друге задруге исте или сличне делатности, односно не могу имати више од 20% удела у власништву у привредном друштву или у другом правном лицу које обавља исту или сличну делатност као задруга, осим ако су власничка права стекли по основу бесплатне поделе акција у складу са законом којим се уређује приватизација.

V. ИМОВИНА И ПОСЛОВАЊЕ ЗАДРУГЕ

Имовина задруге

Члан 53.

Имовину задруге чине, право својине на покретним и непокретним стварима, новчаним средствима, хартијама од вредности и друга имовинска права које је задруга стекла пословањем или другим правним послом и представља имовину у задружној својини.

Имовина задруге образује се из улога или чланарине задругара, средстава остварених радом и пословањем задруге и средстава које је задруга стекла на други дозвољен начин.

Имовина задруге је у задружној својини.

Задруга управља, користи и располаже својом имовином, у складу са законом, уговором о оснивању, односно задружним правилима.

У случају продаје непокретне имовине у задружној својини, средства остварена од продаје те имовине не могу се поделити задругарима и запосленима, односно не могу се исплаћивати задругарима или запосленима по основу чланства у задрузи, улога или по правима из радног односа.

Пословање задруге

Члан 54.

Задруга послује у своје име и за свој рачун, у своје име и за рачун задругара или у име и за рачун задругара, а у складу са уговором о оснивању, односно задружним правилима.

Задруга у свом пословању користи имовину задруге, а може да користи рад задругара и средства у својини задругара и других правних и физичких лица на основу посебно закљученог уговора, у складу са законом и задружним правилима.

Задруга може, у оквиру регистроване делатности, односно делатности одређене у оснивачком акту да обавља послове и са лицима која нису задругари и за њих, на начин и у обиму којим се не доводе у питање задружни принципи и циљеви њене делатности, у складу са посебно закљученим уговором и задружним правилима.

Одговорност за обавезе

Члан 55.

Задруга у правном промету одговара за своје обавезе целокупном својом имовином.

Задругар одговара за обавезе задруге до висине свог улога.

Злоупотребе задруге

Члан 56.

Задругари одговарају према трећим лицима лично, сопственом имовином, за обавезе задруге ако злоупотребе задругу за незаконите или преварне радње или ако са имовином задруге располажу као са сопственом имовином.

Вођење пословних књига и састављање финансијских извештаја

Члан 57.

Задруга води пословне књиге, саставља и подноси финансијске извештаје, на начин и под условима који су прописани законом којим се уређује рачуноводство.

Ревизија финансијских извештаја задруге, врши се у складу са законом којим се уређује ревизија.

VI. ФОНДОВИ, РАСПОДЕЛА ДОБИТИ И ПОКРИЋЕ ГУБИТАКА

Члан 58.

Задруга може да оснује задружни фонд који се користи за инвестиције или повећање обртних средстава задруге.

Задруга може да оснује и резервни фонд из кога се средства користе за покриће губитака задруге и исплату улога задругара, као и за друге сврхе.

Скупштина задруге одлучује о висини издвајања средстава у задружни фонд, резервни фонд и друге фондове, као и о располагању средствима фондова.

Расподела добити

Члан 59.

О расподели годишње добити, одлучује скупштина задруге по усвајању финансијских извештаја.

Добит из става 1. овог члана распоређује се следећим редом:

- 1) за покриће губитака пренетих из ранијих година;
- 2) за фондове за различите намене, ако су образовани;
- 3) за исплату нето добити или приписивање добити улозима задругара, осим у случају задруга које послују са чланарином.

Износ нераспоређене добити преноси се у наредну пословну годину или се користи за унапређење задруге.

Задругар учествује у расподелу добити сразмерно величини свог улога у задрузи и вредности извршеног промета преко задруге у складу са установљеним принципима расподеле добити уређеним задружним правилима.

Право задругара на учешће у добити постоји само за време трајања статуса члана задруге.

Покриће губитака

Члан 60.

Губитак се покрива из средстава нераспоређене добити из ранијих година.

Ако се губитак не може покрити из средстава нераспоређене добити из ранијих година, покрива се из резервног фонда уколико га је задруга образовала.

Ако се губитак не може покрити из средстава резервног фонда и нераспоређене добити, покрива се из других фондова за различите намене или смањењем основног капитала задруге, у складу са задружним правилима.

VII. ПРЕСТАНАК ЗАДРУГЕ

Основи за престанак задруге

Члан 61.

Задруга престаје да постоји брисањем из Регистра, по основу:

- 1) спроведеног поступка ликвидације или принудне ликвидације у складу са законом којим су уређени ови поступци;
- 2) спроведеног поступка стечаја у складу са законом којим се уређује стечај;
- 3) статусне промене која има за последицу престанак задруге.

Ликвидација

Члан 62.

Поступак ликвидације задруге покреће се одлуком скупштине задруге.

Одлуку из става 1. овог члана, доноси скупштина задруге двотрећинском већином од укупног броја гласова свих задругара задруге, о чему обавештава задружни савез чији је члан.

Када задруга престаје у смислу става 1. овог члана, скупштина задруге не може одлучити о престанку задруге, ако се најмање пет задругара, пре доношења одлуке о престанку задруге, писаним путем изјасне да задруга не престаје.

У случају из става 3. овог члана, гласа се јавно, на тај начин што се сваки задругар лично изјашњава о престанку задруге, а за задругаре који су гласали за престанак задруге, сматра се да су из ње иступили.

На имовину задруге у задружној својини која преостане после ликвидације сходно се примењују одредбе закона којим се уређује стечај у делу који се односи на поступање са вишком деобне масе.

Принудна ликвидација

Члан 63.

Принудна ликвидација покреће се:

- 1) на основу правноснажне одлуке суда или другог органа;
- 2) ако је против задруге изречена мера забране обављања делатности, због тога што не испуњава услове за обављање делатности, а у року

одређеном у изреченој мери не испуни те услове, односно не промени делатност, нити отпочне поступак добровољне ликвидације;

3) ако се број задругара смањи испод законом прописаног минимума, а у року од шест месеци се број задругара не повећа и Регистру се не пријаве нови задругари;

4) ако се новчани део основног капитала смањи испод прописаног минимума, а у року од шест месеци се не повећа на минимум прописан овим законом;

5) ако није организована у складу са овим законом, задружним правилима и принципима.

У случају из става 1. тач. 1) и 2) овог члана регистратор који води Регистар покреће поступак принудне ликвидације по службеној дужности, а по пријему обавештења од органа који је донео правноснажну одлуку или обавештења од органа који је изрекао меру забране обављања делатности, да задруга није у остављеном року испунила потребне услове.

У случају из става 1. тачка 5) овог члана регистратор који води Регистар покреће поступак принудне ликвидације по службеној дужности, а на основу обавештења надлежног Ревизијског савеза.

Стечај

Члан 64.

На поступак стечаја задруге сходно се примењују одредбе закона којим се уређује стечај.

Статусне промене

Члан 65.

Статусна промена задруге у смислу овог закона је припајање, спајање, подела и издвајање, о чему одлуку доноси скупштина задруге.

Статусне промене задруга су дозвољене ако у њима учествују или из њих настају искључиво задруге.

Губитак својства правног лица

Члан 66.

Задруга губи својство правног лица брисањем из Регистра.

VIII. СЛОЖЕНА ЗАДРУГА

Члан 67.

Сложена задруга је правно лице које представља посебан облик организовања задруга, које пословањем на задружним принципима остварује економске, социјалне и културне интересе и обавља послове које јој уговором о оснивању и задружним правилима пренесу оснивачи.

Сложену задругу могу основати најмање две задруге.

Представљање у органима сложене задруге, оснивачи уређују оснивачким актом и задружним правилима у складу са овим законом.

Задруга из става 1. овог члана стиче својство правног лица уписом у Регистар са обавезом да у свом пословном имену садржи речи: „сложена задруга”, назив и седиште задруге као и врсту задруге.

На сложене задруге сходно се примењују одредбе овог закона, у делу који се односи на оснивање, пословање и регистрацију задруга.

IX. ЗАДРУЖНИ САВЕЗ

Члан 68.

Задружни савез је самостална, интересна, пословна и стручна организација, коју оснивају задруге и други задружни савези ради остваривања, усклађивања, унапређивања, пословног повезивања, заштите и заступања заједничких интереса задруга и задругара.

Оснивање

Члан 69.

Задружни савез је правно лице које оснивају задруге или други задружни савези.

Задружни савези се оснивају по врстама задруга, односно за одређену територију.

Задружни савез може основати најмање десет задруга.

Задружни савез стиче статус правног лица уписом у Регистар, у складу са законом којим се уређује поступак регистрације привредних субјеката.

Задружни савез оснива се на оснивачкој скупштини усвајањем правила задружног савеза, закључењем уговора о оснивању и избором органа.

Уговором о оснивању уређују се нарочито: услови и начин оснивања, задаци и послови савеза, пословно име, седиште и средства за рад задружног савеза.

Послови

Члан 70.

Послови задружног савеза су:

- 1) подстицање задругарства и унапређења задружних начела;
- 2) пружање стручне и друге помоћи задругама и задругарима приликом оснивања, пословања и престанка задруге;
- 3) заступање интереса задруга пред државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе, носиоцима јавних овлашћења и другим институцијама и организацијама;
- 4) покретање регулаторних иницијатива пред регулаторним телима;
- 5) представљање задруга у иностранству, остваривање сарадње са задругама и задружним асоцијацијама из иностранства;
- 6) послови арбитраже;
- 7) послови задружне ревизије у складу са законом;
- 8) организовање и подстицање стручног усавршавања, научно-истраживачког рада и информативно-издавачке и маркетиншке делатности од интереса за унапређење задругарства;
- 9) вођење евиденције о задругама (књига задруга) и задружне статистике;

10) управљање имовином у задружној својини која им је предата у складу са одредбама којима се регулише поступак стечаја, односно ликвидације;

11) обављање информативне и саветодавне функције према чланицама;

12) обављање послова посредничке и промотивне функције за своје чланице;

13) други послови, у складу са овим законом и правилима задружног савеза.

Поверавање послова

Члан 71.

Задруге могу да повере задружном савезу, чији су чланови, да у њихово име и за њихов рачун обављају одређене послове.

Органи задружног савеза

Члан 72.

Задружним савезом управљају чланови, преко својих представника.

Органи задружног савеза су: скупштина, управни одбор, надзорни одбор и председник.

Председник задружног савеза заступа задружни савез.

Скупштина задружног савеза доноси правила савеза.

Правила задружног савеза

Члан 73.

Правила задружног савеза садрже, нарочито:

- 1) пословно име и седиште задружног савеза;
- 2) задатке и послове задружног савеза;
- 3) услове и начин за стицање и престанак статуса члана задружног савеза;
- 4) права и обавезе задруге према задружном савезу и задружног савеза према задрузи;
- 5) одредбе о средствима за рад задружног савеза;
- 6) избор, опозив и делокруг органа задружног савеза, број чланова органа, мандат, као и начин сазивања и одлучивања органа;
- 7) заступање и представљање задружног савеза;
- 8) начин обављања стручних и других послова за задруге;
- 9) одредбе о јавности рада;
- 10) начин обавештавања задруга;
- 11) одредбе о општим актима задружног савеза и начин њиховог доношења и
- 12) одредбе о другим питањима од значаја за рад задружног савеза.

Књига задруга

Члан 74.

Задружни савез води књигу задруга својих чланова, која садржи пословно име и седиште задруге, односно задружног савеза, матични и порески идентификациони број члана задружног савеза, податке за задружну статистику и друге податке у складу са правилником о вођењу књиге задруга.

У књигу задруга уписују се статусне промене над чланицама, привремено или трајно обустављање пословања, покретање стечајног поступка и други битни елементи за правни статус чланица.

Подаци за књигу задругара достављају се задружном савезу у року од 30 дана од дана уписа у Регистар, а подаци за задружну статистику у року од 30 дана од дана предаје завршног рачуна за претходну годину.

Задружни савез је дужан да уредно води и трајно чува књигу задруга.

Задружни савез код којег је извршен упис података у књигу задруга дужан је да изда потврду о извршеном упису.

Задружни савези су дужни, да на захтев државних органа достављају податке из књига задруга задружног савеза.

Средства за рад задружног савеза

Члан 75.

Средства за рад задружног савеза обезбеђују се у складу са уговором о оснивању, односно правилима задружног савеза.

Х. РЕГИСТРАЦИЈА ЗАДРУГЕ И ЗАДРУЖНИХ САВЕЗА

Регистрација задруга и задружних савеза

Члан 76.

У Регистар се региструју оснивање, промене података о задругама и задружним савезима и њихов престанак.

Регистрација задруга и задружних савеза, односно регистрација података и докумената прописаних овим законом обавља се у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката.

Задруга односно задружни савез може да отпочне са обављањем делатности од момента регистрације у Регистар.

Подаци који се уписују у Регистар

Члан 77.

У Регистар се региструју следећи подаци о задрузи:

- 1) ознака врсте задруге;
- 2) пословно име;
- 3) адреса седишта;
- 4) датум и време оснивања;
- 5) датум и време промена;
- 6) матични број додељен од стране Републичког завода за статистику;
- 7) пореско-идентификациони број (ПИБ);
- 8) шифра и опис претежне делатности;

9) бројеви рачуна у банкама;

10) лично име и јединствен матични број задругара који је физичко лице, односно пословно име, адреса седишта и матични број задруге која је правно лице у случајевима сложене задруге;

11) лично име и јединствен матични број директора или вршиоца дужности директора;

12) лично име и јединствен матични број заступника и границе његових овлашћења;

13) податак о томе да ли се задруга оснива/послује са улозима или са чланаринама

14) податке о улогу сваког појединог задругара.

У Регистар се региструју следећи подаци о задрузи, ако постоје:

1) лично име и јединствен матични број чланова управног одбора, односно надзорног одбора;

2) подаци о огранку задруге;

3) адреса за пријем поште;

4) скраћено пословно име;

5) пословно име на страном језику.

У Регистар се региструју и:

1) подаци о ликвидацији и стечају задруге, у складу са законом;

2) забележбе података од значаја за правни промет задруге.

У Регистар се региструју и други подаци о задрузи у складу са законом.

У Регистар се региструју и све промене података о задрузи садржаних у Регистру.

Изузетно од става 5. овог члана, задруге које послују са чланарином у обавези су да упишу у Регистар само осниваче и промене оснивача, а не и свих чланова задруге.

Ако се у Регистар региструју подаци који се односе на страном правно или физичко лице, уместо матичног броја Регистар садржи, за страном физичко лице број његовог пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, а за страном правно лице државу седишта, адресу седишта и број под којим се то правно лице води у матичном регистру.

У Регистар се региструју следећи подаци о задружном савезу:

1) пословно име;

2) адреса седишта;

3) датум и време оснивања;

4) датум и време промена;

5) матични број додељен од стране Републичког завода за статистику;

6) пореско-идентификациони број (ПИБ);

7) шифра и опис претежне делатности;

- 8) бројеве рачуна у банкама;
- 9) пословно име, седиште и матични број оснивача односно члана задружног савеза;
- 10) лично име и јединствен матични број председника задружног савеза;
- 11) лично име и јединствен матични број чланова управног одбора;
- 12) лично име и јединствен матични број чланова надзорног одбора;
- 13) забележбе података од значаја за правни промет задружног савеза;
- 14) престанак задружног савеза.

У Регистар се региструју и други подаци о задружном савезу у складу са законом.

У Регистар се региструју и све промене података о задружном савезу садржаних у Регистру.

Ако се у Регистар региструју подаци који се односе на страну правно или физичко лице, уместо матичног броја Регистар садржи, за страну физичко лице број његовог пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, а за страну правно лице број под којим се то правно лице води у матичном регистру и држава тог регистра.

Регистрација и објава докумената

Члан 78.

У Регистар се региструју следећа документа задруге, односно задружног савеза:

- 1) оснивачки акт;
- 2) измене оснивачког акта и пречишћен текст тог документа након сваке такве измене;
- 3) задружна правила односно правила задружног савеза;
- 4) измене задружних правила односно правила задружног савеза и пречишћен текст тог документа након сваке такве измене;
- 5) књигу задругара у папирном или електронском облику за задруге које послују са чланарином.

Задруга је дужна да Регистру ради објаве, у складу са овим законом, достави:

- 1) књигу задругара у електронском облику;
- 2) закључак са оценом и образложењем из коначног извештаја задружног ревизора.

Сходна примена одредби о регистрацији

Члан 79.

Одредбе овог закона којима је уређена регистрација задруга, сходно се примењују и на сложене задруге.

XI. ЗАДРУЖНА РЕВИЗИЈА

Појам задружне ревизије

Члан 80.

Задружна ревизија је контрола усклађености пословања, управљања и организовања задруге са одредбама овог закона, задружним принципима и задружним вредностима.

Поред контролне функције, задружна ревизија има превентивну и инструктивну функцију у циљу заштите интереса задруга, задругара и унапређује задругарства.

Обвезник задружне ревизије

Члан 81.

Обвезник задружне ревизије је задруга.

Врсте задружне ревизије и обавезност задружне ревизије

Члан 82.

Задружна ревизија је обавезна за све задруге и може бити редовна и ванредна.

Редовна задружна ревизија обавља се на захтев задруге, сваке две године.

Ванредна задружна ревизија обавља се по потреби.

Задруга је дужна да се подвргне ванредној задружној ревизији из става 3. овог члана, на захтев: било ког органа задруге, најмање 50 задругара, односно најмање 30% задругара, ако задружним правилима није одређен већи број задругара, задружног савеза чији је члан, надлежних министарстава и поверилаца задруге.

Ревизијски савез

Члан 83.

Задружну ревизију обавља задружни савез (у даљем тексту: Ревизијски савез), који поседује дозволу издату од стране министарства надлежног за послове задруга (у даљем тексту: Министарство), а у складу са одредбама овог закона.

Услови за задружни савез

Члан 84.

Задружну ревизију може да обавља организационо и технички адекватно опремљен задружни савез, који испуњава следеће услове:

- 1) да је основан и регистрован у складу са одредбама овог закона;
- 2) да користи одговарајући пословни простор и друга средстава за ефикасно обављање задружне ревизије;
- 3) да има уговор о раду или је ангажовао по другом основу најмање два лица, од којих је најмање једно лице високе стручне спреме које испуњава услове за обављање задружне ревизије.

Услови за ревизора

Члан 85.

Да би лице из члана 84. став 1. тачка 3) овог закона (у даљем тексту: задружни ревизор) могло да обавља послове задружне ревизије мора да испуњава следеће услове:

1) да има стечено високо образовање на студијама другог степена у складу са законом којим се уређује високо образовање, односно на основним студијама у трајању од најмање четири године;

2) да има најмање три године практичног радног искуства у области задругарства на пословима са високом стручном спремом;

3) да поседује потврду надлежног задружног савеза да испуњава услове у погледу стручности за обављање послова задружне ревизије;

4) да није осуђиван за кривична дела која га чине недостојним за обављање ових послова.

Дозвола за обављање задружне ревизије

Члан 86.

Захтев за издавање дозволе за обављање задружне ревизије задружни савез подноси Министарству.

Уз захтев задружни савез подноси:

- 1) доказе о испуњености услова из чл. 84. и 85. овог закона;
- 2) општи акт о обављању задружне ревизије.

Општим актом о обављању задружне ревизије из става 2. тачка 2) овог члана, дефинише се: достављање позива задругама да приступе ревизији, закључивање уговора о обављању задружне ревизије, поступак обављања задружне ревизије, предмет задружне ревизије, садржина извештаја о задружној ревизији, дефинисање налога задружног ревизора за исправљање утврђених неправилности, дефинисање закључка и оцене задружног ревизора, поступање са документацијом у вези са задружном ревизијом и чувањем пословне тајне и друга питања од значаја за обављање задружне ревизије.

Министарство може да захтева и другу документацију на основу које је могуће утврдити да ли је задружни савез организационо и технички опремљен за обављање задружне ревизије.

Члан 87.

На основу захтева задружног савеза из члана 86. овог закона, Министарство доноси решење којим се издаје дозвола за обављање задружне ревизије или се захтев за издавање дозволе одбија.

Дозвола за обављање задружне ревизије може се одузети решењем Министарства, уколико задружни савез не испуњава услове за обављање задружне ревизије прописане овим законом.

Против решења из ст. 1. и 2. овог члана, не може се изјавити жалба, али се може покренути управни спор у складу са законом.

Уговор о обављању задружне ревизије

Члан 88.

Уговором о обављању послова задружне ревизије, уређују се међусобна права и обавезе Ревизијског савеза и задруге.

Уговор из става 1. овог члана мора бити закључен у писаном облику.

Поред елемената прописаних законом којим се уређују облигациони односи, уговор из става 1. овог члана мора да садржи и:

- 1) назив и седиште Ревизијског савеза и лично име задружног ревизора;
- 2) временски период у коме ће се обавити задружна ревизија и врсту задружне ревизије која се обавља;
- 3) укупну цену за услугу обављања задружне ревизије која не може бити већа од износа половине месечне минималне зараде на територији Републике Србије у тренутку закључења уговора;
- 4) одредбу која се односи на обавезу задружног ревизора и Ревизијског савеза да чувају као поверљиве све податке, чињенице и околности до којих су дошли током обављања задружне ревизије.

Ревизијски савез не може уговорене послове задружне ревизије да уступа другим ревизијским савезима.

Члан 89.

Задружна ревизија се може обављати у просторијама задруге, односно у просторијама Ревизијског савеза.

Обавезе задруге, задружног ревизора и Ревизијског савеза у поступку задружне ревизије

Члан 90.

Задруга је дужна да задружном ревизору стави на располагање потребна документа и пружи информације и објашњења која су по оцени задружног ревизора неопходни за обављање задружне ревизије и сачињавање извештаја о обављеној задружној ревизији.

Задруга је дужна да задружном ревизору омогући да учествује у раду седнице скупштине и других органа задруге, давањем одговора и мишљења о свим питањима која су предмет задружне ревизије.

Члан 91.

Задружни ревизор не може да обавља ревизију у задрузи у којој је задругар или је у њој запослен.

Члан 92.

Задружни ревизор је дужан да састави писани извештај о обављеној задружној ревизији који садржи оцену да ли задруга послује у складу са одредбама овог законом, задружним принципима и вредностима, са образложењем.

Извештај из става 1. овог члана садржи и:

- опште податке о задрузи која је предмет задружне ревизије;
- лично име задружног ревизора који је обавио ревизију и лична имена лица која су присуствовала ревизији, време и место вршења задружне ревизије;
- податке о врсти ревизије;
- уочене неправилности у раду задруге, са образложењем;
- неправилности које су отклоњене у току задружне ревизије;
- неправилности које треба отклонити и рокове;

- мере, упутства и инструкции које је ревизор давао у току задружне ревизије;
- датум сачињавања извештаја о задружној ревизији;
- упутство о правном леку.

Задружни ревизор је дужан да на захтев задруге пружи додатна објашњења у вези са предметом извештаја.

Члан 93.

Извештај из члана 92. овог закона, са оценом и образложењем, задружни ревизор је дужан да достави у року од 15 дана од дана обављене задружне ревизије, задрузи која је подвргнута задружној ревизији, задружном савезу чији је члан и Ревизијском савезу.

Члан 94.

Директор задруге која је била предмет задружне ревизије, дужан је да у року од 15 дана од дана достављања извештаја о задружној ревизији, упозна чланове управног и надзорног одбора задруге, односно скупштину задруге у оним случајевима када задруге немају управни и надзорни одбор, са садржајем извештаја о задружној ревизији.

Члан 95.

Задруга може Ревизијском савезу доставити приговор на извештај о обављеној задружној ревизији из члана 92. овог закона, у року од 20 дана од дана пријема извештаја.

О приговору задруге одлучује управни одбор Ревизијског савеза у року од 15 дана.

Ако управни одбор Ревизијског савеза усвоји приговор задруге, задружни ревизор је дужан да извештај исправи и достави задрузи у року од седам дана.

Извештај о обављеној задружној ревизији постаје коначан: даном истека рока за достављање приговора, даном када задруга прими одговор управног одбора Ревизијског савеза о одбијању приговора, као и даном када задруга прими исправљен извештаја о задружној ревизији из става 3. овог члана.

Задруга је дужна да закључак из коначног извештаја задружног ревизора из става 4. овог члана са оценом и образложењем достави Регистру ради објављивања.

Члан 96.

Задруга је дужна да, у року од 60 дана од дана када је извештај о обављеној ревизији постао коначан поступи по налазима и мишљењу из извештаја и да о томе обавести задружног ревизора, задружни савез чији је члан и Ревизијски савез.

Члан 97.

На редовној годишњој скупштини задруге, директор задруге је дужан да представи коначан извештај о обављеној задружној ревизији и поступке предузете за отклањање евентуалних уочених неправилности констатованих у извештају задружног ревизора.

Члан 98.

Уколико задружни ревизор оцени да је учињено кривично дело, привредни преступ или прекршај, дужан је да о томе да обавести управни одбор Ревизијског савеза који, на основу коначног извештаја задружног

ревизора, одлучује о подношењу пријаве надлежном органу, односно о захтеву за покретање поступка.

По добијању коначног извештаја задружног ревизора о обављеној задружној ревизији и обавештења задруге о поступању по налазима и мишљењима из извештаја задружног ревизора, управни одбор Ревизијског савеза доноси одлуку о евентуалном покретању поступка ликвидације задруге у складу са чланом 63. овог закона, о чему је дужан да обавести Министарство.

Трошкови задружне ревизије

Члан 99.

Трошкове редовне задружне ревизије сноси задруга.

Уколико се у извештају о обављеној ванредној задружној ревизији установи да је захтев за ванредном ревизијом био основан на основу утврђених неправилности, коначне трошкове ванредне ревизије сноси задруга, а уколико у ванредној ревизији нису утврђене неправилности, трошкове сnose лица која су тражила ванредну ревизију, односно ова лица су дужна да рефундирају задрузи трошкове ванредне задружне ревизије, које је задруга платила пре обављања ванредне задружне ревизије.

Обавезе Ревизијског савеза према Министарству

Члан 100.

Ревизијски савез је дужан да до 31. јануара текуће године, Министарству достави извештај о обављању послова задружне ревизије за претходну годину који садржи:

- 1) списак поднетих захтева задруга за обављање редовне и ванредне задружне ревизије;
- 2) списак обављених редовних и ванредних задружних ревизија;
- 3) доказе којим се потврђује да Ревизијски савез и ревизор и даље испуњавају услове из чл. 84. и 85. овог закона, за обављање послова задружне ревизије;
- 4) списак задруга које нису поступиле по налогу ревизора и ревизијског савеза;
- 5) списак задруга за које је поднета пријава надлежном органу за кривично дело, привредни преступ или прекршај;
- 6) друге информације од значаја за рад Ревизијског савеза.

Члан 101.

Министарство за послове задруга врши надзор над спровођењем задружне ревизије.

XII. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Привредни преступ

Члан 102.

Новчаном казном од 50.000 до 3.000.000 динара, казниће се за привредни преступ задруга, односно задружни савез, ако обавља делатност без уписа у Регистар (члан 5.).

За радње из става 1. овог члана, казниће се и одговорно лице у задрузи, односно задружном савезу, новчаном казном од 20.000 до 200.000 динара.

Новчаном казном од 100.000 до 3.000.000 динара, казниће се за привредни преступ задруга:

- 1) ако нема изабраног директора (члан 47.);
- 2) ако нема изабраног вршиоца дужности директора (члан 49.);
- 3) ако располаже имовином у задружној својини супротно одредбама члана 53. овог закона;
- 4) ако се својом кривицом не подвргне редовној или ванредној задружној ревизији (члан 82.).

За радње из става 3. тачка 3) овог члана, казниће се одговорно лице у задрузи новчаном казном од 50.000 до 200.000 динара.

За радње из става 3. тач. 1), 2) и 4) овог члана, казниће се и одговорно лице у задрузи, новчаном казном од 20.000 до 200.000 динара.

Прекршаји

Члан 103.

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара, казниће се за прекршај задруга:

- 1) ако у пословном имену не садржи ознаку „задруга”, као и ознаку врсте задруге, име и седиште задруге (члан 7.);
- 2) ако не води, не држи у седишту задруге или не чува књигу задругара (члан 32);
- 3) ако Регистру не пријави податке односно документе које је по овом закону дужно да региструје, односно објави (чл. 77. и 78.);
- 4) ако ревизору не стави на располагање исправе и документацију и не пружи друге информације неопходне за обављање ревизије и састављање извештаја о извршеној ревизији (члан 90);
- 5) ако у року од од 60 дана од дана када је извештај о обављеној ревизији постао коначан, не поступи по налазима и мишљењу из извештаја и о томе не обавести задружног ревизора, задружни савез чији је члан и Ревизијски савез (члан 96.);

За радње из става 1. овог члана, казниће се за прекршај и одговорно лице у задрузи, новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара.

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара, казниће се за прекршај друго правно лице, ако у пословном имену користи реч: „задруга” (члан 7.).

За радње из става 3. овог члана, казниће се за прекршај и одговорно лице у правном лицу, новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара.

Члан 104.

Новчаном казном од 200.000 до 1.000.000 динара, казниће се за прекршај Ревизијски савез:

- 1) који до 31. јануара текуће године, не достави Министарству извештај о обављању послова задружне ревизије за претходну годину (члан 100.);
- 2) ако не достави Министарству одлуку о покретању поступка ликвидације (члан 98.).

За радње из става 1. овог члана, казниће се за прекршај и одговорно лице у Ревизијском савезу, новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара.

Члан 105.

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај задружни ревизор:

1) ако на захтев задруге не пружи додатна објашњења задрузи у вези са предметом свог извештаја (члан 92.);

2) ако не састави и не достави у року писани извештај о обављеној ревизији задрузи која је подвргнута задружној ревизији, задружном савезу чији је члан и Ревизијском савезу (члан 93.).

XIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Постојеће задруге и задружни савези

Члан 106.

Даном ступања на снагу овог закона, постојеће задруге и задружни савези настављају да раде, на начин и под условима под којима су уписани у Регистар.

Постојеће задруге и задружни савези дужни су да ускладе своју организацију, пословање и опште акте с одредбама овог закона најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Постојеће задруге и задружни савези дужни су да промене извршене у поступку усклађивања, а које су предмет регистрације, пријаве Регистру у року од 15 дана од дана њиховог настанка.

Регистратор који води регистар привредних субјеката ће у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона по службеној дужности и без доношења посебног акта, извршити брисање регистрованих података код задруга које у регистру имају уписан податак о имовини задруге која не представља улог задругара.

Започети поступци

Члан 107.

Поступци за враћање имовине задруге, односно задружног савеза, који су започети у складу са Законом о задругама („Службени лист СФРЈ”, број 3/90 и „Службени лист СРЈ”, број 24/94-др. закон), Законом о задругама („Службени лист СРЈ”, бр. 41/96 и 12/98 и „Службени гласник РС”, бр. 101/05-др.закон и 34/06) и Законом о начину и условима враћања имовине стечене радом и пословањем задруга и задругара после 1. јула 1953. године („Службени гласник СРС”, број 46/90), по захтеву задруге, односно задружног савеза до ступања на снагу овог закона, а који нису правоснажно окончани, окончаће се по одредбама наведених закона.

Правноснажни акт о враћању имовине или споразум о повраћају задружне имовине, који су донети у поступку из става 1. овог члана, представљају основ за упис задружне својине на тој имовини у корист задруге, односно задружног савеза, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима.

Уколико је предмет споразума из става 2. овог члана, пољопривредно земљиште, за упис задружне својине на предметном земљишту примењује се одредба члана 108. овог закона.

Упис задружне својине на непокретностима у друштвеној својини

Члан 108.

На пољопривредном земљишту на коме је израђен и потврђен попис земљишта у друштвеној својини, односно државној својини, у складу са Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине („Службени гласник РС”, бр. 49/92, 54/96 и 62/06-др. закон), и које је, на основу одређених исправа уписано као друштвена својина у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, на захтев задруге, која је уписана као ималац права на том земљишту, уписаће се задружна својина, без поновне оцене исправа о стицању од стране надлежног органа за упис права на непокретностима.

Решење о упису задружне својине из става 1. овог члана, надлежни орган за упис права на непокретностима, доноси у року од 60 дана од дана подношења захтева из става 1. овог члана.

На пољопривредном земљишту које је уписано као друштвена својина у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, на захтев задруге која је уписана као ималац права на том земљишту које је купила или стекла другим теретно правним послом и за које задруга поседује доказ о стицању, а на коме није израђен и потврђен попис земљишта у друштвеној својини, односно државној својини у складу са Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, уписаће се задружна својина, на основу оцене исправа о стицању од стране надлежног органа за упис права на непокретностима. Уколико надлежни орган за упис права на непокретностима, у збирци исправа не поседује исправе по основу којих се утврђује да је пољопривредно земљиште задруга стекла теретним правним послом, задруга је у обавези да по акту надлежног органа, те исправе достави.

Члан 109.

На непокретностима које су на дан ступања на снагу овог закона уписане као друштвена или јавна својина, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, а за коју задруге, односно задружни савези поседују веродостојну исправу у смислу правноснажне одлуке органа државне управе, суда или споразум о повраћају имовине, којима је утврђена задружна својина у корист задруге, односно задружног савеза, надлежни орган за упис права на непокретностима, уписаће на захтев задруге, односно задружног савеза, задружну својину.

Уколико надлежни орган за упис права на непокретностима, у збирци исправа не поседује исправе по основу којих је утврђена задружна својина на непокретности из става 1. овог члана, задруга је у обавези да по акту надлежног органа, те исправе достави.

Члан 110.

На објектима који су на дан ступања на снагу овог закона у јавном регистру о непокретностима и правима на њима уписани као друштвена или јавна својина, а на којима је као ималац права уписана задруга, односно задружни савез, на захтев задруге, односно задружног савеза, надлежни орган за упис права на непокретностима, уписаће задружну својину, уколико је употребна дозвола за те објекте издата на име уписане задруге, односно задружног савеза као инвеститора.

Уколико надлежни орган за упис права на непокретностима у збирци исправа не поседује употребну дозволу за предметне објекте, задруга је у обавези да по акту надлежног органа, те исправе достави.

На објектима на којима је на дан ступања на снагу овог закона, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима уписана друштвена или јавна својина, а на којима је као ималац права уписана задруга, односно задружни савез, на захтев уписане задруге, односно задружног савеза, надлежни орган за упис права на непокретностима уписаће задружну својину, и то:

1) на објектима у градовима, односно насељима градског карактера изграђеним до 3. јуна 1948. године, када је ступила на снагу Основна уредба о грађењу („Службени лист ФНРЈ”, број 46/48);

2) на стамбеним зградама које су изграђене на селу до 21. марта 1961. године, када је ступио на снагу Закон о условима за изградњу стамбених зграда на селу („Службени гласник НРС”, број 7/61) или до ступања на снагу прописа о условима за изградњу стамбених зграда, уколико су их општински народни одбори донели у року прописаним тим законом;

3) на осталим врстама објеката који су изграђени на селу до 8. јула 1973. године, кад је ступио на снагу Закон о изградњи инвестиционих објеката („Службени гласник СРС”, број 25/73), односно до ступања на снагу општинске, односно градске одлуке уколико је иста донета у року прописаном тим законом.

Поступак и исправа за упис задружне својине

Члан 111.

Задруга, односно задружни савез, дужна је да у року од три године од дана ступања на снагу овог закона поднесе надлежном органу за упис права на непокретностима, захтев за упис задружне својине на објектима и земљишту, који су на дан ступања на снагу овог закона уписани као друштвена својина или јавна својина, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, а на којима у складу са чл. 108, 109. и 110. овог закона, одређено право полажу задруге или задружни савези.

Задруга, односно задружни савез, која води управни или судски поступак укључујући поступке по ванредним правним лековима, у вези са враћањем имовине задруге у складу са чланом 107. овог закона, дужна је да у року од три године од дана правноснажног окончања поступка, поднесе захтев за упис задружне својине за имовину над којом је утврђено право власништва задруге, односно право задруге на повраћај имовине.

Протеком рока из ст. 1. и 2. овог члана, на имовини која је уписана као друштвена својина на којој је ималац права задруга, а за коју није поднет захтев за упис права задружне својине или је тај захтев правноснажно одбијен у поступку доказивања задружне својине, надлежни орган за упис права на непокретностима, извршиће, по службеној дужности, на тој непокретности упис права јавне својине Републике Србије.

Члан 112.

Решење о упису задружне својине из чл. 108, 109. и 110. овог закона, надлежни орган за упис права на непокретностима, доставља задрузи и надлежном државном правобранилаштву.

Поступци приватизације

Члан 113.

На превођење друштвеног капитала у задругама у друге облике својине не примењују се прописи о приватизацији, те се даном ступања на снагу овог закона обустављају поступци приватизације покренути у задругама у ранијем периоду.

Ништавост располагања

Члан 114.

Задруга која је ималац права на имовини која је уписана, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, као друштвена својина, до уписа задружне својине, односно јавне својине, на предметној имовини по одредбама овог закона, не може да доноси одлуке о располагању том имовином.

Одлуке донете супротно ставу 1. овог члана, ништаве су.

Престанак важења ранијих закона

Члан 115.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе Закон о задругама („Службени лист СРЈ”, бр. 41/96 и 12/98 и „Службени гласник РС”, бр. 101/05-др. закон и 34/06) и Закон о задругама („Службени гласник СРС”, број 57/89 и „Службени гласник РС”, бр. 46/95 и 101/05-др. закон).

Ступање на снагу

Члан 116.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Образложење

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за законско уређење задруга и задругарства садржан је у Уставу Републике Србије („Службени гласник РС”, број 98/06). Чланом 97. тачка 6. Устава прописано је да Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, правни положај привредних субјеката, систем обављања појединих привредних и других делатности.

Веома широк простор за законодавно регулисање задругарства обезбеђују и уставне одредбе о слободи предузетништва које се може ограничити законом и то ради заштите здравља људи, животне средине и природних богатстава и ради безбедности Републике Србије (члан 83. Устава) и о једнаком положају субјеката на тржишту (члан 84).

Такође, чланом 86. Устава, под насловом: „Равноправност свих облика својине“, јемчи се приватна, задружна и јавна својина, а сви облици својине имају једнаку правну заштиту.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Иако задруге у развијеним тржишним економијама представљају веома заступљен облик привредних субјеката, који има одговарајући привредни и социјални значај, у широј јавности и делу стручне јавности код нас на задруге се најчешће гледа као на превазиђену форму пословања из доба социјализма, која се повезује са праксом присилног удруживања и подруштвљења приватне имовине сељака.

Сходно оваквом неразумевању природе задругарства и непрепознавању развојног потенцијала пословног удруживања кроз задруге, развоју задругарства у претходном периоду није придаван већи значај. Закони који уређују ову област нису мењани и усклађивани међусобно, са другим прописима и са потребама и проблемима који су се јављали у пракси, а мере развојних политика најчешће нису обухватале задруге. Као последица, задругарство је годинама таворило и пропадало у Србији, што је највећи негативни ефекат имало на развој пољопривреде и села. Упоредни подаци учешћа задружног сектора у пољопривреди Републике Србије и земаља ЕУ показују колики је потенцијал у нашој земљи остао неискоришћен. Пропуштена је шанса да се кроз удруживање у задруге ојачају ситни пољопривредни произвођачи, смање миграције са села, али и створе јаки домаћи вертикално интегрисани производни ланци у прехрамбеној индустрији, на бази удруживања крупнијих газдинстава, ради инвестирања у прерадне капацитете или заједничког наступа, са адекватним количинама, на великим тржиштима. Иако земљорадничке задруге представљају најраспрострањенију врсту задругарства, значајан развојни потенцијал постоји и у другим врстама задругарства, попут социјалних задруга, које у периоду након економске кризе добијају све већи значај у развијеним земљама, као део социјалне економије.

Први корак у оживљавању задругарства је адекватно правно уређење ове области, како би се пружила правна сигурност и предвидљивост пословања кроз задруге свим постојећим и будућим задругарима и коначно решили вишедеценијски проблеми у задругама, од којих је међу најважнијима нерешен статус друштвене својине у задругама.

Значај задружног организовања, државе-чланице Европске уније, препознале су и искористиле да развојем задруга решавају различите проблеме, пре свега оне социјалне и економске природе. Искуства добре регулативе и праксе земаља-чланица Европске уније коришћена су приликом припреме овог закона о задругама. С тим у вези, област задружног пословања је законски уређена у бројним европским земљама, као што су: Аустрија, Немачка, Француска, Италија, Португал, Шпанија, Грчка, Мађарска, Словенија, Хрватска, Македонија, Босна и Херцеговина, као и у већини других европских земаља. Наиме, у упоредном праву постоји неколико методолошких приступа регулацији материје задруга и задругарства: у прву групу спадају земље које су уредиле ове односе законима (трговинским – нпр. Чешка, Словачка или грађанским – нпр. Италија); у другу - земље које су донеле законе о задругама општег карактера (Грчка, Португал, Хрватска, Словенија, Бугарска и др.); трећу – земље које имају више посебних закона у овој области (Аустрија, Немачка, Француска и др.). У том смислу, а у погледу методолошког приступа уређивања материје задруга и задругарства у Републици Србији, усвојен је концепт уређивања ове материје једним законом општег карактера који се односи на све врсте задруга, а све у складу са препорукама Међународног задружног савеза. Упоредноправно посматрано, овакав приступ прихваћен је у већем броју земаља Европске уније, те у значајном броју земаља из нашег окружења (Грчка, Хрватска, Словенија, Босна и Херцеговина, Бугарска и др.).

II. 1. Историјски преглед задруга и задругарства у Републици Србији

У својој дугој историји, задругарство у Републици Србији имало је своје успоне и падове, у зависности од друштвено-економских и политичких услова актуелних за то време. Од 40-их година 19. века идеја задругарства се брзо ширила из Велике Британије, Француске и Немачке ка источној и јужној Европи. Задружни концепт је до Србије стигао 50-их година 19. века и врло брзо је основан велики број земљорадничких задруга.

Прва задруга је основана у Бачком Петровцу 1846. године, на територији Војводине. Ову прву задругу на нашим просторима под називом „Газдовску сполок“, основао је словачки просветитељ Стефан Хомола. Финансијске задруге засноване на Рајфајзен (*Raiffeisen*) моделу су, такође, почеле да се оснивају и нуде приступачније услове кредитирања, што је омогућило ситнопоседничким имањима да прошире своју делатност, укључујући куповину земље под повољним кредитним условима. Оснивање задруга у Србији је уследило, дакле, одмах након оснивања првих задруга у европским земљама, као резултат растуће потребе сиромашних сељака да се бране од зеленаша и трговачких шпекуланата. Главни савез српских земљорадничких задруга, са седиштем у Смедереву, оснива се 1895. године, а 1898. године сели се у Београд. Ово удружење је, заједно са другим националним удружењима овог типа, учествовало у оснивању Међународног задружног савеза – ИЦА у Лондону 1895. године. Само три године касније, 1898. године усвојен је први закон који регулише ову област – Закон о земљорадничким и занатским задругама. До 1930. године је задружни сектор у Краљевини Југославији извршио највећу комасацију задружне имовине у целој југоисточној Европи.

Тридесетих година прошлог века почињу да се оснивају омладинске и студентске задруге као вид интересног удруживања младих за рад на привременим и повременим пословима. Прва студентска задруга у Београду основана је 1931. године на иницијативу угледних професора. Послови који су се нудили тадашњим студентима били су везани за разношење млека, продају уџбеника и таксених маркица, као и лакши физички послови. Истовремено се

uveћаваo и број занатских, потрошачких, а посебно земљорадничких задруга, тако да је до почетка Другог светског рата постојало више од 3500 задруга. За време Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца - Краљевине Југославије 1918 - 1941. године, с обзиром на ниво привредне развијености земље, задругарство је било добро развијено. Доминирале су земљорадничке задруге које су 1938. године чиниле 82,7% укупног броја задруга. У пољопривреди су биле најзаступљеније кредитне и набавно - продајне задруге, али су постојале и специјализоване произвођачко - прерађивачке задруге (житарске, сточарско - млекарске, виноградарске, воћарске, пчеларске и др). Оне су имале значајну улогу у порасту робне производње и решавању или ублажавању социјалних проблема села. Закон о привредним задругама („Службене новине Краљевине Југославије“, број 217 од 24. септембра 1937. године) донет је 11. септембра 1937. године.

Након другог светског рата, основним законом о земљорадничким задругама из 1949. године, задруга је дефинисана као „економска организацију у коју се радно сељаштво удружује ради унапређења пољопривредне производње, подизања свог животног стандарда и изградње социјализма на селу“. Овај закон предвиђао је две форме удруживања – опште земљорадничке задруге и сељачке радне задруге, које су настајале по угледу на совјетске колхозе, односно простим уједињавањем сељачких газдинстава. У пољопривредном сектору, старе пољопривредне задруге су модификоване 1952. године и делимично укључене у систем радничког самоуправљања. Ефективно укидање задружне имовине је било кључна промена – закон је препознавао само друштвену и приватну имовину.

После 1957. године мења се карактер и улога задруга у развоју пољопривреде и села. На значају су добиле опште земљорадничке задруге које су, поред примарне делатности, биле ангажоване на унапређењу квалитета живота на селу – укључујући не само економске већ и културне и социјалне аспекте.

Почетком шездесетих година прошлог века оснивају се и прве стамбене задруге за решавање стамбених потреба својих чланова. Оне су се изузетно брзо развијале тако да је до краја шездесетих на простору бивше Југославије било већ 1400 стамбених задруга. Када је реч о потрошачким задругама, период шездесетих година означава почетак њиховог слабљења јер њихову функцију постепено преузимају класична трговина и синдикалне организације.

Период након 1965. године био је један од најнеповољнијих у историји земљорадничког задругарства на овим просторима. У том периоду задруге губе на значају и редом се су претворене или спојене са другим организационим облицима, као што су пољопривредни комбинати, организације удруженог рада (ОУР) и самоуправне организације удруженог рада (СОУР), тако да је, последично, задружна имовина (нпр. пољопривредно земљиште, млинови, кланице, пекарне итд.) постајала друштвена својина тих нових привредних субјеката. Након усвајања Закона о јединственим привредним коморама 1962. године, задружни савези такође су изгубили статус правног лица и наставили са радом као секције за задругарство при привредним коморама које су, сходно том закону, постале правни следбеници целокупне, веома вредне имовине задружних савеза. Након доношења Устава 1974. године, на основу којег је усвојен Закон о удруживању земљорадника, задружни савези су 1976. године поново стекли статус правног лица, али без имовине, као суштине задружног пословања.

Привредна и друштвена реформа из 1989. године уноси радикалне промене у привредни и политички систем земље. У оквиру аграрне политике значајнију улогу добијају пољопривредна газдинства, као самостални економски субјекти, јер су укинута сви лимити који су спутавали њихов

економски развој. Поново долази до удруживања пољопривредних газдинстава у земљорадничке задруге.

Амандманима на Устав СФРЈ из 1988. године, као равноправни облик својине поново је уведена задружна својина. Уместо ранијих закона о удруживању земљорадника, донети су закони о задругама: у Србији 1989. године - Закон о задругама и Закон о земљорадничким задругама, као и Закон о начину и условима враћања имовине стечене радом и пословањем задруга и задругара после 1. јула 1953. године из 1990. године, а у СФРЈ 1990. године - Закон о задругама и у СР Југославији 1996. године - Закон о задругама. У Према овим законским решењима, задруге су организације задругара које се оснивају њиховом самоиницијативом, средства за рад обезбеђују задругари путем удела, а њихову материјалну основу чини задружна имовина. Задругом управљају задругари преко својих органа: скупштине, управног одбора и надзорног одбора. Интенција законодавца је била јачање сеоских газдинстава и задружних привредних субјеката уз омогућавање да се исти развијају као робни произвођачи и лакше укључују у робно-новчане и тржишне односе.

Овим прописима предвиђено је да се задружна имовина врати задругама и задружним савезима којима је одузета без надокнаде. Према тренутно важећем закону, предвиђено је да имовина која је била у власништву задруга и задружних савеза, односно савеза задруга, после 1. јула 1953. године, а која је организационим односно статусним променама или на други начин пренета без накнаде другим корисницима који нису задруге или задружни савези, буде враћена задрузи исте врсте чија је имовина била, односно задружном савезу, који врши функцију задружних савеза чија је имовина била, а ако ње нема онда задрузи исте врсте која послује на подручју на коме је пословала задруга која је била власник имовине чији се повраћај тражи, односно задружном савезу који врши функције задружног савеза односно савеза задруга чија је имовина била. Неуједначена пракса и поступање судова и органа управе приликом решавања у овим поступцима успорила је и отежала повраћај задружне имовине, а поједини поступци трају и преко 10 година. Непрецизност одредби којим се уређује повраћај задружне имовине у овом и прописима који су му претходили довела је до низа проблема у пракси, с обзиром да на основу њих задруга није могла имовину, и кад јој је била враћена, да преведе у задружну својину, већ је могла само да буде уписана као ималац права, најчешће коришћења, на тој имовини, која је остала у друштвеној својини. С друге стране, одредбе важећег закона отвориле су простор за злоупотребе, јер је било покушаја да се стварањем фиктивних задруга дође у посед значајне имовине, пре свега пољопривредног земљишта, које је некад било задружно.

Решавање проблема враћања задружне имовине додатно је закомпликован Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине („Службени гласник РС”, бр. 49/92, 54/96 и 62/06) и Упутством о начину и поступку утврђивања и евидентирања пољопривредног земљишта у државној и друштвеној својини које користе правна лица („Службени гласник РС“, 21/94), којим није предвиђена могућност да се приликом разграничења друштвеног земљишта сем друштвене и државне својине посебно евидентира и пољопривредно земљиште у задружној својини, већ је земљиште које је задруга стекла теретно-правним послом евидентирано као имовина у друштвеној својини односно друштвени капитал задруге.

Процес приватизације такође је закомпликовао процес решавања друштвене својине у задругама. С обзиром да се приватизација дела капитала или имовине задруге директно коси са моделом функционисања задруге, у којој се чланство не може стећи куповином улога, већ одлуком органа задруге о пријему новог физичког лица као задругара, а на управљање задругом не утиче висина појединачних улога, нити се добит дели искључиво према висини улога,

временом су започети поступци приватизације друштвеног капитала у задругама обустављени. На почетку приватизације јавио се и проблем трансформације друштвених предузећа у области аграра тј. основних организација коопераната у задруге, како би избегли приватизацију, а реакција на ову појаву било је готово потпуна обустава уписивања задружне својине, која је обухватила чак и новоосноване задруге, које нису имале никакву везу са старом задружном имовином. Након окончања приватизације друштвених предузећа из области аграра јавио се нови проблем потраживања задруга за повраћај задружне имовине по одредбама важећег закона, али из имовине бивших друштвених предузећа, која су у међувремену приватизована.

Устав Републике Србије из 2006. године, познаје три облика својине – јавну, приватну и задружну, чиме је створен правни основ за коначно разрешење питања друштвене својине у задругама, која више није уставна категорија.

Тренутно се задругарство у Србији налази у веома тешком положају. Према подацима Агенција за привредне регистре у Републици Србији у октобру 2015. године укупно је регистровано 4.117 задруга, од чега је свега 2.228 активно, док је 88 задруга у стечајном поступку, 139 у процесу ликвидације, а остале задруге су брисане из Регистра. Број активних задруга увећан је само за 10 задруга у односу на 2014. годину.

Од укупног броја задруга:

- **земљорадничке задруге** чине преко 65% (укупно 2691 од чега је активних 1.466, брисаних из регистра 1072, у процесу ликвидације 74, у стечајном поступку 79),
- **омладинских задруга** чине 16,6% (укупно 686 од чега је активних 418, брисаних из регистра 234, у процесу ликвидације 33 и једна у стечајном поступку),
- **стамбених задруга** чине 7,6% (укупно 312 од чега активних 113, брисаних из регистра 182, у процесу ликвидације 12 и пет задруга у стечајном поступку),
- **занатске задруге** чине 4% (укупно 164 од чега активних 78, брисаних из регистра 78, у процесу ликвидације седам и једна задруга у стечајном поступку),
- **потрошачке задруге** (укупно 0,6% њих 25 од чега активних осам, брисаних из регистра 16 и у процесу ликвидације једна задруга).

Финансијске извештаје за 2014. годину поднело је 1.418 задруга, што је приближно 2,8% мање у односу на претходну годину.

Исказани укупни пословни приходи задруга износе око 64,7 милијарде динара и мањи су у односу на 2013. годину (85,4 милијарде динара), али је нето финансијски резултат био позитиван и бољи у односу на 2013. годину за 287 милиона динара.

У задругама је према подацима из финансијских извештаја за 2014. годину запослено укупно 4707 запослених, али велики број задруга нема нити једног пријављеног запосленог.

Земљорадничко задругарство је доминантно у укупном задругарству Србије, не само према учешћу у укупном броју задруга, већ и према оствареним финансијским резултатима. Укупни пословни приходи земљорадничких задруга износе 58.9 милијарди динара или 68% укупних прихода задружног сектора и запошљавају 3793, односно 80,6% од укупног броја запослених у задругама.

У периоду од 2010-2015. формирано је и у Регистар Агенције за привредне регистре уписано 371 нових задруга свих врста. Годишње се оснива између 50-70 задруга, а број активних задруга углавном стагнира. Број новооснованих задруга свих врста у 2015. години знатно је мањи од броја новооснованих у 2010. години.

У Регистар Агенције за привредне регистре уписано је 40 задружних савеза, од чега су 33 задружна савеза активна.

II. 2. Стратешки и институционални основ уређења задруга

Стратешки основ за уређење и развој задруга и задругарства у Републици Србији садржан је Стратегији за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. година, са Акционим планом за спровођење наведене стратегије 2015-2016. („Службени гласник РС”, број 35/2015).

Институционални основ за предлагање законског уређења задруга у Републици Србији садржан је у члану 4. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, бр. 44/14, 14/15 и 54/15), којим је прописано да Министарство привреде обавља послове државне управе који се, између осталог, односе и на привреду и привредни развој, положај и повезивање привредних друштава и других облика организовања за обављање делатности, као и мере економске политике за развој малих и средњих предузећа и предузетништва.

II. 3. Предности и специфичности задруга

Задруге имају велики потенцијал за одрживи привредни и друштвени развој у заједници, који се огледа кроз:

- потенцијал за стварање сигурнијих и одрживих послова;
- потенцијал за оживљавање пољопривреде, руралног и равномерног регионалног развоја, јер се путем осигуравања пласмана, снижавања трошкова производње, укрупњавања понуде и повећања додате вредности кроз изградњу складишних и прерадних капацитета, увећавају приходи и повећа сигурност пољопривредника задругара, подстичу улагању у пољопривреду и смањењу миграција из села у градове;
- понуду услуга бољег квалитета, односно услуга које су потребне заједници, које приватни корпоративни сектор не пружа због малог профита, поготово у области здравствене заштите, социјалне заштите, запошљавања маргиналних друштвених група, сеоског туризма и пружања основних добара и услуга (нпр. продавнице на удаљеним местима);
- потенцијал за смањење нивоа неформалне („сиве“) економије, посебно у традиционално врло неформалном пољопривредном сектору, што резултира већим убирањем пореза и нижом стопом противправног понашања;
- позитивне ефекте на развој станоградње, решавање нерешених стамбених питања на економски прихватљивији начин и одржавање објеката;
- одржив модел задовољења општих интереса заједнице, борбе против сиромаштва и друштвене реинтеграције угрожених група, (социјалне задруге и потрошачке задруге организоване у форми тзв. СОС маркета);
- подстицање здраве конкуренције у привредним гранама у којима су (у нашим условима и околностима) традиционално заступљени

монополски, дуополски и олигополски положаји, односно доминантни положаји великих привредних друштава (станоградња, потрошња, аграр);

- велики значај за локални економски развој.

Иако је усмерена на вршење одређене привредне делатности, задруга се битно разликује од привредног друштва, пре свега по статусу својих чланова, расподели добити, праву гласа и солидарности уместо сразмерности улагања. Основни интерес удруживања задругара није, као код привредних друштава, максимизација профита на основу уложеног капитала, већ максимизација користи путем пословања кроз задругу, коришћења њених услуга и остваривање других циљева због којих је основана. Задруга послује поштујући задружне вредности као што су самопомоћ, самоодговорност, демократичност, једнакост, правичност и солидарност, који су даље конкретизовани у задружним принципима. Сходно томе, без обзира на разлику у висини улога, у управљању задругом сви задругари имају равноправно право гласа, а примарни критеријум расподеле добити није учешће у капиталу, већ обим пословања путем задруге.

Због честог погрешног разумевања суштине савременог земљорадничког задругарства, важно је нагласити да задругари који приступају задрузи немају обавезу уношења пољопривредног земљишта у приватној својини, већ да они по правилу и даље самостално производе пољопривредне производе, а преко задруге их заједнички складиште и продају у најповољнијем моменту на тржишту, на који начин поред осталог добијају бољу цену, набављају јефтиније семенски материјал ђубриво и сл, користе машинске услуге, улажу и користе прерадне капацитете и сл.

У склопу предности задруга, овде је потребно истаћи и веома значајну отпорност и тзв. еластичност задруга испољену током глобалне економске и финансијске кризе. Ову чињеницу нарочито истичу закључци и подаци Међународне организације рада, која бројним активностима подржава задружни сектор.

II. 4. Проблеме које нови закон о задругама решава

Друштвене односе у области задруга и задругарства у Републици Србији у овом тренутку уређују два закона, и то:

- 1) Закон о задругама („Службени лист СРЈ”, бр. 41/96 и 12/98 и „Службени гласник РС”, бр. 101/05 - др. закон и 34/06), који је донет 1996. године, као савезни закон, а данас се, у складу са уставноправним променама које су се одиграле у међувремену, примењује као републички закон и
- 2) Закон о задругама („Службени гласник СРС”, бр. 57/89 и „Службени гласник РС”, бр. 67/93, 46/95 и 101/05 – др. закон), који је донет 1989. године.

Наведена чињеница изазива правни дуализам, сукоб (колизију) и преклапање појединих правних норми, што изазива неуједначеност примене, различита тумачења, несигурност и конфузију у пракси, као и неусклађеност са савременим друштвено-економским околностима.

Задруге и задругарство у Републици Србији изложени су проблемима различите врсте и траже задовољење одговарајућих потреба, а важећи закони који уређују задруге су показали низ недостатака у примени.

Регулаторни и фактички недостаци тренутних законских решења се укратко састоје у следећем:

- 1) разједињеност и међусобна неусклађеност законске материје;
- 2) застарелост и нефункционалност законских решења донетих у условима битно другачијих економских, друштвених и политичких околности;
- 3) неразрешени имовинско-правни односи – недефинисани услови и поступак за упис задружне својине имовине задруга и задружних савеза која је евидентирана као друштвена својина, што, између осталог, онемогућава задругама да исту користе као средство обезбеђења враћања кредита узетих код банака а такође доводи;
- 4) недоречене и временски неограничене одредбе важећег закона о правима новооснованих задруга на враћање имовине, која је раније била у власништву задруга, које отварају простор за злоупотребу и малверзације путем оснивања фиктивних задруга и угрожавају правну сигурност других привредних субјеката;
- 5) пропуст да се дефинишу и ближе уреде важни појмови, као што су улог задругара, основни капитал и њихов међусобни однос;
- 6) постојање одредби које коче докапитализацију задруга, јер условљавају једнакост улога, што као последицу има да висину улога одређују економски најслабији задругари;
- 7) непотребно високо постављен минимални број оснивача задруге, чиме се непотребно отежава оснивање задруга, поготово у селима где је дошло до осетног смањења броја становника;
- 8) неефикасни правни институти важећих закона, пре свега у погледу вршења јавних овлашћења која су поверена задружним савезима. Овим овлашћењима задружни савези су добили право да доносе општа правила којима се уређује примена задружних принципа и друга питања од значаја за пословање врста задруга које повезују ти савези, као и правила којима се прописују услови за обављање задружне ревизије, садржина извештаја о обављеној ревизији, као и друга питања од значаја за задружну ревизију задруга. Ови правни акти представљају подзаконске акте за спровођење закона који уређују задруге. Пошто су задружни савези овлашћени за доношење поменутих аката, као и за њихово спровођење, а да при томе није био предвиђен ефикасан надзор над њиховим радом од стране надлежног државног органа, настао је низ неправилности и деформација у пословању задруга и задружних савеза, посебно у погледу спровођења задружне ревизије. С тим у вези, јавља се потреба за преуређењем, односно законским уређењем задружне ревизије, а на основу искустава из праксе;
- 9) законско непрепознавање и нерегулисање појединих нових врста задруга, попут социјалних задруга, што отежава њихов настанак и развој, као и непостојање правног основа за даље удруживање задруга на задружним принципима у секундарне задруге (сложене задруге);
- 10) потреба да се новим, савременим решењима створи одговарајући правни амбијент за спровођење реформе у задружном сектору, као први корак у ревитализацији задругарства у Републици Србији, а у складу са модерним светским трендовима, што се не може постићи парцијалним изменама постојећих закона.

У наредном периоду требало бу створити оквир за оснивање и пословање штедно-кредитних задруга, чији би рад био адекватно регулисан и надзиран, како би се спречило поновно јављање пирамидалних штедионица и не би угрозила сигурност финансијског система. Нажалост, на основу става Народне банке Србије, за то у овом тренутку још увек не

постоје услови, па питање штедно-кредитних задруга није обухваћено овим законом.

III. ОБЈАШЊЕЊА ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

1. Основне одредбе (чл. 1-13.)

Као предмет овог закона утврђено је уређење: оснивања задруге, стицања и престанка статуса задругара, књиге задругара, управљања задругом и органа задруге, имовине и пословања задруге, фондова, расподеле добити и покрића губитака у задругама, престанка задруге, задружних савеза, сложене задруге, регистрације задруга, задружне ревизија, као и других питања значајних за статус и рад задруге. Задруга је овим законом одређена привредни субјекат са статусом правног лице, које представља посебан облик организовања физичких који пословањем на задружним начелима остварују своје економске, социјалне, културне и друге интересе, и на демократски начин управљају и контролишу задругу, што је у складу са општеприхваћеном међународном дефиницијом задруга. Закон о задругама заузима став да не постоји могућност оснивања задруга у некој од форми предвиђених за привредна друштва. Даље, често се задруге схватају као облици удружења или привредних друштава или прелазних форми ових организација. Међутим, најисправније схватање је оно према коме су задруге самосвојствен, аутентичан и оригиналан привредни субјекат (*sui generis* ентитет). Задругар је одређен као физичко лице које је члан задруге и у целости или делимично послује преко задруге, односно које преко задруге продаје своје производе, односно услуге, набавља производе или користи услуге потребне за обављање своје делатности или на други начин непосредно учествује у обављању делатности ради којих је задруга основана, што је у свему у складу са општеприхваћеном међународном дефиницијом задруга.

Задруга се оснива и послује на задружним вредностима које се спроводе у складу са задружним принципима. Задружне вредности су: самопомоћ, самодговорност, демократичност, једнакост, праведност и солидарност које се спроводе у складу са задружним принципима, којима се, као смерницама конкретизованим у задружним правилима, чланови задруге руководе у управљању и пословању задругом.

Међународни задружни принципи су:

1. *Добровољно и отворено чланство* које подразумева да су задруге добровољне и отворене организације за сва лица, која могу да пружају, односно користе њене услуге и производе, као и лица која су вољна да прихвате одговорност чланства у њима, без социјалне, расне, политичке и верске нетрпељивости. Слободна воља чланова да раде заједно је основни разлог њихове мотивације за чланство у задрузи;
2. *Демократска контрола од стране задругара* представљена је кроз саму организацију задруге као демократског друштва којим управљају и које контролишу њени чланови, који активно учествују у доношењу одлука и формулисању њене пословне и развојне политике, као и одговорност изабраних представника задруге свим члановима задруге. Сваки задругар има једнако право гласа у управљању и контроли пословања задруге(принцип један задругар – један глас);
3. *Економско учешће задругара*, према могућностима задругари образују и доприносе капиталу задруге и равноправно њиме управљају, добит расподељују за једну или више намена у циљу развоја задруге и за деобу међу задругарима према доприносу сразмерном њиховим

- улозима и пословима са задругом, као и за подршку и помоћ другим активностима одобреним од стране чланства;
4. *Аутономија и независност задруге* се огледа у самосталности организације самопомоћи задруге којом управљају и коју контролишу задругари. Задруга чува своју самосталност, независност, демократску управу својих чланова и када закључује уговоре са другим субјектима, укључујући и државне органе, или када прикупља капитал од трећих лица;
 5. *Образовање, обука и информисање* – Задруге обезбеђују образовање и обуку својих чланова, изабраних представника, менаџера и запослених, да би они могли ефективно доприносити развоју својих задруга и информисању ширу јавност, а нарочито младе и лидере јавног мњења о задругарству и погодностима које оно пружа;
 6. *Међузадружна сарадња* указује на чињеницу да задруге најделотворније служе својим члановима истовремено јачајући задружни покрет тако што раде заједно кроз локалне, регионалне, националне и међународне структуре;
 7. *Брига за заједницу* се манифестује кроз активности задруге у складу са одрживим развојем својих заједница кроз политику одобрену од стране њихових чланова.

Задруге у свом пословању примењују и етичке задружне принципе, и то: отвореност, друштвена одговорност и брига за друге, као и поштење.

Задруга стиче својство правног лица уписом у регистар који води орган надлежан за послове регистрације привредних субјеката (у даљем тексту: Регистар), у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката.

Задруга се не може организовати као привредно друштво у смислу закона којим се уређују привредна друштва или као други облик организовања, нити се може припојити или спојити са привредним друштвом или другим правним лицем које није задруга, нити променити облик у привредно друштво или друго правно лице. На овај начин, разрешава се сукоб који постоји између одредаба важећих закона којима се уређују задруге, будући да Закон о задругама из 1996. године, прописује да се задруга не може организовати као предузеће или други облик организовања, нити се може припојити или спојити с предузећем или другим правним лицем које није задруга, док, с друге стране, Закон о задругама из 1989. године прописује да задруга престаје, између осталог, ако се споји, односно припоји са другом задругом или предузећем или ако се подели на више задруга. Прописивањем овог правила чува се самосвојственост и оригиналност задруге као правне и пословне форме, спречавају злоупотребе и извитоперење задружних начела и вредности, стварање „лажних“ задруга (тзв. задруге-шкољке), пре свега ради коришћења погодности и подстицаја намењених „правим“ задругама. Задруга може бити оснивач, односно члан другог правног лица, у складу са законом и задружним правилима, чиме се стварају законске претпоставке за реализацију модела јавно-приватних партнерстава задружног и јавног сектора, који се најчешће институционализују у форми заједничког привредног друштва (енгл. *special purpose vehicle, special purpose entity*). Задруга може да образује један или више огранака, као организационих делова задруге који немају статус правног лица и који имају место пословања и заступника, а послове са трећим лицима обављају у име и за рачун задруге. Огранак се региструје у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката.

Задруга послује под регистрованим пословним именом. Пословно име задруге обавезно садржи ознаку врсте задруге, правне форме, назива задруге и места седишта. Искључиво привредни субјекти који су регистровани и послују у складу са овим законом имају право и обавезу да у пословном имену користе

реч: „задруга”. Задруга може у пословању, поред пословног имена, да користи и скраћено пословно име, као и пословно име на страном језику, ако су та имена наведена у оснивачком акту и регистрована у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката. Скраћено пословно име обавезно садржи назив и правну форму. Пословно име, односно назив задруге не може да буде заменљиво са пословним именом, односно називом друге задруге, другог привредног субјекта или другог правног лица, нити да изазива забуну о идентитету и делатности задруге или повезаности са привредним друштвом, те да вређа права интелектуалне својине, односно друга права. Седиште задруге је место на територији Републике Србије из кога се управља пословањем задруге и одређује се оснивачким актом. Достављање се врши на адресу седишта задруге. Изузетно, задруга може да има посебну адресу за пријем поште на коју се врши достављање.

Задруга може обављати све законом дозвољене делатности. Претежна делатност задруге одређује врсту задруге, а то је она делатност која је као таква одређена оснивачким актом и уписана у Регистар.

Што се тиче врста задруга, оне се могу основати као земљорадничке или пољопривредне, стамбене, потрошачке, занатске, радничке, социјалне, студентско-омладинске, социјалне, здравствене, као и друге врсте задруга за обављање производње, промета робе, вршења услуга и других делатности у складу са овим законом. Образовање и рад ученичких задруга уређује се прописима из области основног и средњег образовања и васпитања.

Земљорадничке или пољопривредне задруге могу бити опште и специјализоване, као што су: ратарске, воћарске, повртарске, виноградарске, сточарске, пчеларске и др. Земљорадничке или пољопривредне задруге производе, преузимају, прерађују и продају пољопривредне, прехранбене и друге производе задруге и задругара, снабдевају задругаре репродукционим материјалом, енергентима, средствима за производњу, деловима за пољопривредну механизацију и другом робом, врше промет роба и услуга задруге, задругара и за задругаре и пружају услуге домаћинствима пољопривредника у организовању и развоју сеоског туризма. Специјализоване земљорадничке задруге организују производњу одређених производа, њихову прераду и пласман на тржишту.

Стамбене задруге, као инвеститори и извођачи радова, организују изградњу и одржавање, граде и одржавају станове, стамбене зграде, гараже и пословни простор за задругаре, ангажовањем средстава и рада задругара и других физичких и правних лица. Ангажовање средстава и личног рада задругара се уређује појединачним уговором између стамбене задруге и њених чланова у складу са позитивним прописима и задружним правилима.

Потрошачке задруге обезбеђују заједничку набавку услуга и роба за своје чланове.

Занатске задруге израђују и продају своје занатске производе и производе домаће радиности, као и занатске производе и производе домаће радиности својих задругара, обављају занатске услуге и снабдевају задругаре материјалом и средствима за производњу.

Радничке задруге производе и продају своје производе и пружају услуге, обављајући делатност кроз економско удруживање запослених који су уједно и чланови задруге.

Студентско-омладинске задруге на организован начин обезбеђују задругарима обављање привремених и повремених послова код привредних субјеката у складу са прописима из области рада, а у циљу стицања допунских средстава за школовање и задовољење основних социјалних, културних и других личних и заједничких потреба.

Социјалне задруге, обављају различите делатности ради остварења социјалне, економске и радне укључености, као и задовољења

других сродних потреба припадника угрожених друштвених група или ради ради задовољења општих интереса унутар локалне заједнице. Социјални циљеви социјалне задруге се ближе одређују задружним правилима. Социјалне задруге дужне су да најмање половину остварене добити, односно вишка прихода над расходима, које остварују обављањем делатности улажу у унапређење и остваривање постављених социјалних циљева.

Под припадницима угрожених друштвених група, у смислу овог закона, сматрају се лица која припадају друштвеним групама које се налазе у стању социјалне потребе, у смислу закона којим се уређује социјална заштита и обезбеђивање социјалне сигурности грађана.

Здравствене задруге пружају помоћ и услуге задругарима и члановима њихових породица кроз помоћ за добровољно здравствено осигурање, набавку лекова, финансирање трошкова лечења и друге видове помоћи.

Наведено набрајање задруга и њихово описивање није учињено на таксативан начин, него на егземпларан, па се тако законски оставља могућност да се задруге оснивају и организују и за обављање других делатности које нису забрањене законом.

Задруга ужива посебну заштиту Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе у обављању њене претежне делатности, која се огледа у подстицању задругарства мерама економске, аграрне и стамбене политике, као и других развојних политика, укључујући давање одговарајућих олакшица и погодности, а које се утврђују посебним прописима, као и могућности оснивања посебних фондова (фондација) за развој задруга од стране јединица локалне самоуправе или аутономне покрајине или обезбеђивањем средстава у буџету јединица локалне самоуправе, аутономне покрајине и републике.

На сва питања која се односе на задруге, а која нису посебно уређена овим законом, сходно ће се примењивати одредбе закона којима се уређује правни положај друштава са ограниченом одговорношћу.

2. Оснивање задруге (чл. 14-22.)

Задруга се оснива на оснивачкој скупштини, закључењем уговора о оснивању, усвајањем задружних правила и избором органа. Када је реч о најмањем броју оснивача, предвиђено је да задругу може основати најмање пет пословно способних физичких лица. Оснивачи и чланови задруге могу да буду домаћа и страна физичка лица, што је у складу са међународним и уставним начелом равноправног третмана страних и домаћих инвеститора.

Зависно од циљева оснивања и потребних средстава за оснивање и пословање, задруге се могу оснивати уложима или чланаринама, у складу са уговором о оснивању и задружним правилима. Задруге се оснивају са уложима (правило), а изузетно стамбене, студентско-омладинске, потрошачке и социјалне задруге, чији циљ није стицање и расподела добити (недобитне, непрофитне задруге) могу се основати чланарином, у складу са уговором о оснивању и задружним правилима. Ове задруге се не оснивају у циљу стицања добити, већ ради задовољења разноврсних потреба задругара, а њихово пословање одликују првенствено правила узајамности, солидарности и подмиривања стварних трошкова. Евентуални вишак прихода над расходима недобитне задруге усмеравају у намене ради којих је задруга основана.

Оснивачку скупштину сазива представник оснивача који су одлучили да оснују задругу. Оснивачка скупштина се може одржати и пуноважно одлучивати ако скупштини присуствује најмање пет оснивача. Оснивачка скупштина доноси одлуке већином гласова присутних уз услов да је потребно минимум пет гласова оснивача за доношење одлуке. Такође, већином гласова присутних лица, оснивачка скупштина бира председника који води седницу скупштине.

Оснивачи су дужни да улог, односно чланарину уплате на рачун задруге у року од 30 дана од дана одржавања оснивачке скупштине. На оснивачкој скупштини задруге води се записник у писаном облику.

Оснивачки акт задруге је уговор о оснивању који се закључује у писаној форми. Потписи оснивача на уговору о оснивању оверавају се у складу са законом којим се уређује овера потписа. Уговор о оснивању садржи: пословно име и седиште задруге; лично име и пребивалиште, јединствени матични број сваког оснивача, односно за странца број пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, односно пословно име, адресу седишта и матични број задруге која је правно лице у случају сложених задруга; претежну делатност задруге; лично име првог директора задруге или лично име лица које ће вршити заступање задруге као вршилац дужности директора; податак да ли задруга послује са улозима или чланарином; износ основног капитала, износ и време уплате новчаног улога сваког оснивача, опис врсте, вредност, начин и време уношења неновчаног улога сваког оснивача; износ, време и начин плаћања чланарине за осниваче задруге која се оснива и послује без улога; начин обезбеђења средстава за покриће трошкова оснивања; друга питања од значаја за оснивање задруге.

Оснивачки акт мења се одлуком скупштине задруге у складу са овим законом, а потпис председника скупштине на измењеном оснивачком акту оверава се у складу са законом којим се уређује овера потписа, ако је то предвиђено оснивачким актом и ако је та обавеза регистрована у складу са законом о којим се уређује регистрација привредних друштава. Законски заступника задруге у обавези је да након сваке измене оснивачког акта сачини и потпише пречишћен текст тог документа.

Законом је прописано је да су задружна правила - општи акт задруге којим се уређује управљање задругом, унутрашња организација задруге и друга питања у складу са овим законом. Задружна правила садрже одредбе о: пословном имену и седишту задруге; делатности задруге; циљевима и основним смерницама пословне политике задруге; условима и начину стицања и престанка статуса задругара; правима и обавезама задругара према задрузи и задруге према задругарима; износ основног капитала задруге у време оснивања, као и начину и условима за његово повећање и смањење; минималној вредности новчаног улога, односно чланарине задругара који приступају задрузи после оснивања, начину и времену њихове уплате односно начину утврђивања вредности и начину и времену уношења неновчаних улога тих задругара; начину доношења одлуке о повећању и смањењу улога и правима и обавезама задругара у погледу повећања улога, као и начину и доношења одлуке о повећању или смањењу висине чланарине код оних задруга које се оснивају са чланарином; начину утврђивања и исплате улога задругарима, у случају престанка статуса задругара; броју чланова, начину избора, односно разрешењу чланова органа управљања задруге; избору, опозиву, правима и обавезама представника задругара, ако скупштину чине њихови представници; образовању управног и надзорног одбора уколико задруга има мање од 20 задругара; сазивању седнице органа задруге, начину рада и другим питањима која се односе на рад и одлучивање органа задруге; поступку и надлежности органа задруге за изјављивање приговора на извештај задружног ревизора; одредбу о врсти и износу јемства, уколико је предвиђено обавезно јемство, изузев за задруге које се оснивају уплатом чланарине; расподела добити и покрићу губитака задруге; књизи задругара; обавештавању задругара и пословној тајни задруге; међузадружној сарадњи; омогућавању финансирања задружног образовања и информисању задругара; статусним променама и престанку задруге; општим актима задруге и начину њиховог доношења и другим питањима од значаја за управљање и пословање задруге.

Задружна правила мењају се одлуком скупштине задруге, у складу са одредбама овог закона. Законски заступник задруге и председник скупштине задруге у обавези су да након сваке измене задружних правила сачине и потпишу пречишћени текст тог докумената.

Задругар улаже у задругу улог, који може бити новчани и неновчани. Неновчаним улогом сматрају се ствари и права изражене у новчаној противвредности. Улози задругара чине почетни основни капитал задруге. Минимални основни капитал задруге износи 100 динара. Задружним правилима одређује се минимални појединачни улог. Улог и део улога се не може враћати задругару, залагати нити бити предмет извршења или обезбеђења за обавезе задругара, за време трајања статуса задругара. Прописивањем да се улог не враћа задругару за време трајања статуса задругара, утиче се на озбиљност приликом оснивања задруге, односно приступања задрузи, а другим делом исте одредбе уређује се да су средства која је задругар уложио у задругу, за време трајања статуса задругара, заштићена од његових поверилаца, будући да се на улогу задругара не може спровести принудно извршење нити обезбеђење на захтев његових поверилаца, у складу са законом којим се уређује извршење и обезбеђење. Задругар може имати само један улог у задрузи, а улози чланова задруге не морају бити једнаки, што је у складу са задружним начелима и вредностима. Улог задругара не може се преносити правним послом, чиме се спречавају злоупотребе и изигравање закона.

Основни капитал задруге може се одлуком скупштине задруге, повећати: улозима нових задругара, повећањем улога постојећих задругара или приписивањем нераспоређене добити, односно расположивих резерви за те намене, улозима задругара. Основни капитал задруге може се смањити одлуком скупштине задруге, али не испод законом прописаног минималног новчаног оснивачког капитала. Задруге које се оснивају без улога задругара, могу средства за оснивање и пословање обезбеђивати из чланарине задругара. Износ чланарине одређује се задружним правилима у једнаком износу за све осниваче, као и за задругаре који приступе задрузи након оснивања. По престанку статуса задругара, чланарина се не враћа. Одредбе овог закона којима се уређује основни капитал, не примењују се на задруге које се оснивају и послују са чланаринама.

3. Стицање и престанак статуса задругара (чл. 23-32.)

Статус задругара стиче се оснивањем задруге или приступањем задрузи, на начин и под условима прописаним овим законом и задружним правилима. Лица која приступе задрузи након оснивања имају једнак статус као оснивачи задруге. Оснивач задруге нема посебних нити већих права ни одговорности у односу на остале чланове задруге, чиме се обезбеђује равноправност свих задругара. Статус задругара не може се стећи само на основу уплате улога или чланарине, односно уноса улога, на који начин се спречава настанак фиктивних („неправих“) задругара. У том смислу, прописано је и да је за стицање статуса задругара у земљорадничкој или пољопривредној задрузи потребно да се то лице бави послом који је одређен делатношћу задруге, а што се уређује задружним правилима. Статус задругара студентско-омладинске задруге може стећи лице које није млађе од 15 година ни старије од 30 година. Задругар студенстко-омладинске задруге млађи од 18 година, може да обавља привремене и повремене послове под условима прописаним одредбама које регулишу права, обавезе и одговорности из радног односа, односно по основу рада.

Што се тиче аката о приступању, статус задругара приступањем задрузи може стећи свако пословно способно физичко, као и лице млађе од 18 година под горе наведеним условима, које поднесе писани захтев за

приступање, а у складу са овим законом и задружним правилима. Статус задругара приступањем задрузи стиче се на основу одлуке о прихватању захтева за приступање и потписивањем приступне изјаве. Одлуку прихватању захтева за приступању задрузи доноси орган задруге одређен задружним правилима. Задруга је дужна да, најкасније у року од 30 дана од дана пријема захтева, писмено обавести подносиоца захтева да ли је захтев прихваћен, а ако задруга о својој одлуци не обавести подносиоца пријаве у наведеном року, сматраће се да је захтев одбијен. Прописано је да подносилац захтева чији је захтев одбијен, има право жалбе скупштини задруге, у року утврђеном задружним правилима, где се ради о примени начела двостепености, а скупштина задруге мора да донесе одлуку по жалби на својој првој наредној седници. Одлука о прихватању захтева за приступање задрузи садржи: лично име и пребивалиште, јединствени матични број сваког оснивача, односно за странца број пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије; износ новчаног улога или чланарине, односно опис врсте и вредност неновчаног улога које лице које приступа задрузи уноси у задругу; врсту и износ јемства, ако постоји; време уплате, односно начин и време уношења неновчаног улога и друге одредбе одређене задружним правилима. Одлука о прихватању захтева за приступање задрузи и задружна правила достављају се лицу које приступа задрузи. Лице чији је захтев о приступању задрузи прихваћен приступа задрузи потписивањем приступне изјаве која садржи: лично име, јединствени матични број, односно за странца број пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, изјаву потписника да прихвата права, обавезе и одговорности задругара утврђених задружним правилима, одредбе уговора о оснивању, да је упознат са обавезама задруге насталим пре потписивања приступне изјаве, као и друге одредбе одређене задружним правилима.

Статус задругара престаје: иступањем, искључењем, смрћу задругара, престанком задруге и из других разлога утврђених задружним правилима у складу са овим законом. Задругар иступа из задруге на основу писане изјаве о иступању. Што се тиче момента престанка статуса задругара, исти престаје када задруга прими писмену изјаву задругара о иступању, ако у задружним правилима није одређен отказни рок, који не може да буде дужи од шест месеци. Ако члан задруге има доспеле обавезе према задрузи, када му престане статус задругара он и даље одговара за настале обавезе према задрузи. Задругар се искључује из задруге када: намерно или из грубе непажње угрожава или отежава остваривање заједничких интереса чланова задруге, када не остварује пословну сарадњу са задругом из делатности задруге у временском периоду одређеном задружним правилима, као и из других разлога утврђених овим законом и задружним правилима. Одлуку о искључењу задругара доноси орган задруге одређен задружним правилима и одлука обавезно садржи образложење и поуку о правном леку. Против одлуке о искључењу задругар може поднети жалбу скупштини задруге, у року од 15 дана од дана пријема одлуке, а скупштина задруге је дужна да донесе одлуку по жалби на првој наредној седници. Ако скупштина задруге одлуку по жалби задругара не донесе у наведеном року, сматраће се да је жалба усвојена. Статус задругара престаје даном истека рока за подношење жалбе, односно даном доношења одлуке скупштине задруге којом је жалба одбијена. Даном престанка статуса задругара, престају права и обавезе задругара, осим права и обавеза утврђених овим законом и задружним правилима. Задругар је дужан да, пре престанка статуса задругара, измири све своје обавезе према задрузи на начин и под условима који су одређени задружним правилима. Уколико

обавезе по закљученим уговорима и другим појединачним пословима са задругом доспевају након престанка статуса задругара, или нису измирене у року, задругар и задруга су дужни да испуне ове обавезе независно од тога да ли је статус задругара престао. По престанку статуса задругара, задругар, односно његов наследник или правни следбеник има право на исплату, односно повраћај улога, на начин и у роковима одређеним задружним правилима. Улози се не могу враћати пре престанка одговорности задругара за обавезе задруге. Исплата улога врши се у новцу, ако задружним правилима није одређено да се вредност улога уместо исплате у новцу, може надокнадити у стварима, а на основу писаног споразума са задругаром. Задруга врши исплату улога и нераспоређене добити задругару коме је престао статус задругара, односно његовим наследницима или правни следбеник најкасније у року од шест месеци по протеклу пословне године у којој је задругар изгубио овај статус.

Задруга је дужна да води књигу задругара. Начин вођења књиге задругара, прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности обавља се у складу са одредбама закона којим се уређује заштита података о личности. У књигу задругара уписује се: лично име, јединствени матични број задругара, односно за странца број пасоша и државну издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, пословно име, адреса седишта, матични број задруге која је правно лице у случајевима сложене задруге, датум стицања статуса задругара; врста, датум и износ уписаног улога задругара; датум и износ уплаћеног, односно унетог улога; датум, износ и начин плаћања чланарине; датум и начин престанка статуса задругара и датум исплате улога. Задруга је дужна да трајно чува књигу задругара, да је редовно ажурира и да је држи у седишту задруге. Задруге које послују са чланаринама дужне су да једном годишње, након одржане редовне седнице скупштине, Регистру доставе књигу задругара у електронском облику ради објаве на интерне страници Регистра. Задругари имају право увида у књигу задругара и право на изводе из књиге задругара, чиме се обезбеђује спровођење начела транспарентности и јавности. Сходно томе, прописано је и да повериоци задруге и друга овлашћена лица која имају правни интерес могу тражити увид у књигу задругара на основу писаног захтева. По престанку задруге, по било ком основу, односно након брисања задруге Регистра, законски заступник задруге или друго овлашћено лице, дужно је да књигу задругара преда надлежном архиву на територији на којој је основана задруга, у складу са одредбама закона којим се регулишу обавезе органа, установа, предузећа и других правних лица у току чијег рада настаје регистратурски материјал и архивска грађа.

4. Управљање задругом и органи задруге (чл. 33-52.)

Задругом управљају задругари, а у управљању задругом задругари имају једнако право гласа, што представља законску примену принципа „један задругар - један глас”. Органи задруге су: скупштина, управни одбор, надзорни одбор и директор. На одговорност чланова органа задруге према задрузи, сходно се примењују одредбе закона којима се уређује положај привредних друштава, у делу којим се уређују посебне дужности према друштву, ако овим законом није другачије предвиђено. Председник скупштине, председник и чланови управног одбора, надзорног одбора и директор, бирају се на време одређено задружним правилима, које не може бити дуже од пет година, уз могућност поновног избора. Узимајући у обзир специфичности малих задруга, а у циљу избегавања прописивања одредаба о задружном управљању које би могле да представљају непотребно регулаторно и административно

оптерећење за те задруге, а које су „најрањивије“ на тржишту, прописано је да се у задрузи која има мање од 20 задругара задружним правилима може одредити да функцију управног одбора и надзорног одбора врши скупштина задруге. Скупштина задруге, управни одбор и надзорни одбор могу пуноважно да одлучују ако су њихове седнице уредно сазване, у складу са задружним правилима. Скупштина задруге, управни одбор и надзорни одбор, могу пуноважно одлучивати ако седници присуствује више од половине од укупног броја чланова, а одлуке се доносе већином гласова од укупног броја присутних чланова, ако овим законом није другачије одређено.

Изузетно од одредбе овог закона да скупштина задруге, управни одбор и надзорни одбор, одлуке доносе већином гласова од укупног броја присутних чланова, о статусним променама и продаји непокретне имовине и о усвајању измена и допуна оснивачког аката и задружних правила, надлежни орган задруге одлучује већином од укупног броја задругара, а о покретању поступка ликвидације надлежни орган задруге одлучује двотрећинском већином од укупног броја задругара.

Скупштину задруге чине сви задругари и она је највиши орган у задрузи. Скупштина задруге има следеће надлежности: доноси оснивачки акт и задружна правила, усваја њихове измене и допуне; одлучује о промени седишта, пословног имена, претежној делатности, врсти задруге, образовању или гашењу огранака; одлучује о статусним променама и престанку задруге; одлучује о оснивању привредног друштва или другог правног лица; одлучује о повећању и смањењу основног капитала задруге; одлучује о образовању или гашењу фондова за различите намене, висини издвајања и располагању средствима фондова; утврђује пословну политику и усваја годишњи извештај о пословању и спровођењу пословне политике; усваја план рада, финансијски план и програм развоја; усваја финансијске извештаје; одлучује о расподели добити и покрићу губитака; доноси инвестиционе одлуке; бира и разрешава директора задруге; одлучује о обављању задружне ревизије и избору ревизијског савеза; разматра коначан извештај о обављеној задружној ревизији и поступке предузете за отклањање евентуално уочених неправилности констатованих у извештају задружног ревизора; одлучује о покретању поступка ликвидације; одлучује о располагању имовином; одлучује о именовању и разрешењу ликвидационог управника; бира и разрешава из редова задругара чланове управног и надзорног одбора, као и председника скупштине; доноси пословник о свом раду и одлучује о другим питањима у складу са овим законом и задружним правилима. Изузетак постоји код стамбених задруга, код којих инвестиционе одлуке у вези са обављање њихове делатности доноси управни одбор. Скупштина задруге има председника, кога бирају између себе задругари.

Седнице скупштине могу бити редовне и ванредне. Редовна седница скупштине задруге одржава се једном годишње, а пре истека законског рока за предају редовних годишњих финансијских извештаја. Ванредна седница скупштине задруге одржава се по потреби или када је то одређено задружним правилима. Седницу скупштине задруге сазива председник скупштине задруге. Председник скупштине задруге дужан је да сазове ванредну седницу скупштине задруге и на захтев директора, управног одбора, надзорног одбора или на захтев трећине задругара, ако задружним правилима није другачије одређено. Уколико председник скупштине задруге није у могућности или одбије да на основу поменутих захтева сазове скупштину задруге, скупштину може сазвати и сам подносилац захтева. Ако задруга има више од 100 задругара, задружним правилима може се одредити начин њиховог представљања у скупштини. Представник задругара не може бити лице које није задругар, како не би дошло до „приватизације“ задруга. Представници не могу одлучивати о статусним променама задруге, престанку задруге и располагању имовином задруге јер о том питању задругари лично одлучују на скупштини задруге. Представнике у

представничку скупштину бирају задругари личним изјашњавањем на скупштини задруге, а скупштина задруге потврђује њихово овлашћење за представљање усвајањем предлога задругара. Представници чланова задруге бирају се на време које не може бити дуже од пет година уз могућност поновног избора. Изузетно, код стамбених и омладинских задруга које имају више од 100 чланова, представници могу одлучивати о свим питањима, ако је то предвиђено задружним правилима.

Управни одбор састоји се од најмање три члана. Број чланова, начин избора и разрешење чланова управног одбора уређује се задружним правилима. Чланове управног одбора бира скупштина из реда задругара. За члана управног одбора не може бити биран председник скупштине, чланови надзорног одбора и директор задруге. Управни одбор има председника, кога бирају између себе чланови управног одбора. Управни одбор има следећу надлежност: предлаже и спроводи пословну политику и припрема извештаје о спровођењу пословне политике; разматра и предлаже план рада, финансијски план и програм развоја; разматра и предлаже извештај о пословању; разматра и предлаже усвајање финансијских извештаја; предлаже скупштини расподелу добити и начин покрића губитака; припрема предлоге одлука за скупштину задруге и спроводи одлуке скупштине задруге; предлаже скупштини избор и разрешење директора задруге; предлаже скупштини доношење инвестиционих одлука, предлаже скупштини одлуке о располагању имовином у складу са задружним правилима; доноси пословник о свом раду; доноси одлуке и обавља и друге послове, у складу са овим законом и задружним правилима. Изузетно од наведених надлежности, код стамбених задруга управни одбор стамбених задруга, доноси инвестиционе одлуке, а не предлаже их скупштини стамбене задруге. Чланови управног одбора дужни су да врше своју функцију савесно, поштено и одговорно према задрузи, са пажњом доброг привредника и у складу са интересима задруге и свих њених чланова. Чланови управног одбора одговорни су, у складу са законом, за штету коју проузрокују задрузи.

Назорни одбор састоји се од најмање три члана. Број чланова, начин избора и разрешење чланова надзорног одбора уређује се задружним правилима. Чланове надзорног одбора бира скупштина из реда задругара. За члана надзорног одбора не може бити биран председник, чланови управног одбора, директор задруге и председник скупштине, чиме се спречава неспојивост у вршењу функција и сукоб интереса. Надзорни одбор има председника, кога бирају чланови надзорног одбора, већином од укупног броја чланова. Надзорни одбор има следеће надлежности: врши надзор над радом управног одбора и директора; прегледа финансијске и друге извештаје и извештаје о пословању и извештава скупштину задруге о финансијским извештајима задруге; контролише усклађеност пословања задруге са законом и задружним правилима и принципима; ангажује, по потреби, друга стручна лица за одговарајућу област када је то потребно ради стручне анализе финансијских и других извештаја и извештаја о пословању задруге; подноси извештај задругарима на свакој годишњој скупштини задруге, а по потреби и на ванредној скупштини задруге када сматра да је то потребно или када то затражи скупштина, управни одбор или директор задруге; доноси пословник о свом раду и обавља и друге послове, у складу са овим законом и задружним правилима. Управни одбор и директор задруге, дужни су да надзорном одбору дају сва обавештења и податке о пословању задруге, као и да му омогуће увид у документацију задруге и несметан рад. На тај начин се омогућава правовремено информисање и транспарентност у раду. Надзорни одбор дужан је да поднесе захтев за сазивање седнице скупштине задруге, ако у вршењу надзора утврди да су повређени интереси задруге, а нарочито ако утврди неправилности у раду и пословању задруге или теже кршење закона, задружних правила или одлука скупштине задруге. Чланови надзорног одбора

дужни су да врше своју функцију савесно, поштено и одговорно према задрузи, са дужном пажњом и у складу са интересима задруге и свих њених чланова. Чланови надзорног одбора одговорни су, у складу са законом, за штету коју проузрокују задрузи.

Директор задруге не мора да буде из редова задругара задруге. Надлежни орган задруге је дужан да изабере директора задруге. Директор задруге: заступа задругу; организује рад и води пословање задруге; стара се о законитости и одговара за законитост рада задруге; припрема план рада и програм развоја; припрема и подноси извештај о пословању; припрема и подноси финансијске извештаје; извршава одлуке скупштине, управног одбора и надзорног одбора и обавља и друге послове, у складу са овим законом и задружним правилима и принципима. Ако директор задруге није изабран, скупштина задруге је дужна да изабере вршиоца дужности директора, на период који не може бити дужи од годину дана. Директор може бити разрешен из разлога који су прописани законом, односно одређени задружним правилима. Директор је одговоран, у складу са законом, за штету коју проузрокује задрузи.

За председника и чланове управног одбора, надзорног одбора, директора и председника скупштине, не може бити бирано лице које је осуђено за кривично дело против привреде, током период од пет година рачунајући од дана правноснажности пресуде, с тим да се у тај период не урачунава време проведено на издржавању казне затвора, као и лице коме је изречена мера безбедности забране обављања делатности која представља делатност задруге, за време док траје таква забрана.

Председник и чланови управног одбора, надзорног одбора и директор задруге, председник скупштине и запослени у задрузи, не могу да буду задругари, запослени или лица која на основу уговора имају овлашћења да управљају пословима друге задруге исте или сличне делатности, односно не могу имати више од 20% удела у власништву у привредном друштву или у другом правном лицу које обавља исту или сличну делатност као задруга, осим ако су власничка права стекли по основу бесплатне поделе акција у складу са законом којим се уређује приватизација.

5. Имовина и пословање задруге (чл. 53-57.)

Имовину задруге чине право својине на покретним и непокретним стварима, новчаним средствима, хартијама од вредности и друга имовинска права које је задруга стекла пословањем или другим правним послом и представља имовину у задружној својини. Имовина задруге је у задружној својини. Имовина задруге образује се из улога или чланарине задругара, средстава остварених радом и пословањем задруге и средстава које је задруга стекла на други дозвољен начин. Задруга управља, користи и располаже својим имовином, у складу са законом, уговором о оснивању, односно задружним правилима. У случају продаје непокретне имовине у задружној својини, средства остварена од продаје те имовине не могу се поделити задругарима и запосленима, односно не могу се исплаћивати задругарима или запосленима по основу чланства у задрузи, улога или по правима из радног односа.

Задруга послује у своје име и за свој рачун, у своје име и за рачун задругара или у име и за рачун задругара, а у складу са уговором о оснивању, односно задружним правилима. Задруга у свом пословању користи имовину задруге, а може да користи рад и средства у својини задругара и других правних и физичких лица на основу посебно закљученог уговора, у складу са задружним правилима. Задруга може, у оквиру регистроване делатности, односно делатности одређене у оснивачком акту, да обавља послове и са лицима која нису задругари и за њих, на начин и у обиму којим се не доводе у

питање задружни принципи и циљеви њене делатности, у складу са посебно закљученим уговором и задружним правилима. На овај начин уређује се пословање задруге са тзв. незадругарима, на начин који је у складу са задружним принципима и вредностима.

Задруга у правном промету одговара за своје обавезе целокупном својом имовином, а задругар одговара за обавезе задруге до висине свог улога. Задругар који плаћа чланарину не одговара за обавезе задруге сопственом имовином. С друге стране, задругари могу према трећим лицима лично одговарати (одговорност сопственом имовином) за обавезе задруге ако злоупотребе задругу за незаконите или преварне радње или ако са имовином задруге располажу као са сопственом имовином. Задруга води пословне књиге, саставља и подноси финансијске извештаје, на начин и под условима који су прописани законом којим се уређује рачуноводство, а ревизија финансијских извештаја задруге, врши се у складу са законом којим се уређује ревизија.

6. Фондови, расподела добити и покриће губитака (чл. 58-60.)

Задруга може да оснује задружни фонд који се користи за инвестиције или повећање обртних средстава задруге, а може да оснује и резервни фонд из кога се средства користе за покриће губитака задруге, сплату улога задругара, као и за друге сврхе. Скупштина задруге одлучује о висини издвајања средстава у задружни фонд, резервни фонд и друге фондове, као и о располагању средствима фондова.

О расподели годишње добити, одлучује скупштина задруге по усвајању финансијских извештаја. Добит се распоређује следећим редом:

- 1) за покриће губитака пренетих из ранијих година;
- 2) за фондове за различите намене, ако су образовани;
- 3) за исплату нето добити или приписивање добити улозима задругара,

осим у случају задруга које послују са чланарином.

Износ нераспоређене добити преноси се у наредну пословну годину или се користи за унапређење задруге. Задругар учествује у расподели добити сразмерно величини свог улога у задрузи вредности извршеног промета преко задруге, у складу са установљеним принципима расподеле добити уређеним задружним правилима. Право задругара на учешће у добити постоји само за време трајања статуса члана задруге.

Губитак се покрива из средстава нераспоређене добити из ранијих година. Ако се губитак не може покривати из средстава нераспоређене добити из ранијих година, покрива се из резервног фонда уколико га је задруга образовала. Уколико се губитак не може покривати ни из средстава резервног фонда и нераспоређене добити, исти се покрива из других фондова за различите намене, или смањењем основног капитала задруге, у складу са задружним правилима.

7. Престанак задруге (чл. 61-66.)

Задруга престаје да постоји брисањем из Регистра, по основу: спроведеног поступка ликвидације или принудне ликвидације у складу са законом којима су уређени ови поступци; спроведеног поступка стечаја у складу са законом којим се уређује стечај; статусне промене која има за последицу престанак задруге. Поступак ликвидације покреће се одлуком скупштине задруге. Одлуку скупштина задруге доноси двотрећинском већином од укупног броја гласова свих задругара задруге, о чему обавештава задружни савез чији је члан. Скупштина задруге не може одлучити о престанку задруге, ако се најмање пет задругара, пре доношења одлуке о престанку задруге, писаним путем изјасне да задруга не престаје. У том случају гласа се јавно, на тај начин

што се сваки задругар лично изјашњава о престанку задруге, а за задругаре који су гласали за престанак задруге, сматра се да су из ње иступили. На имовину задруге у задружној својини која преостане после ликвидације сходно се примењују одредбе закона којим се уређује стечај и то део који се односи на поступање са вишком деобне масе. Принудна ликвидација покреће се: на основу правноснажне одлуке суда или другог органа; ако је против задруге изречена мера забране обављања делатности, због тога што не испуњава услове за обављање делатности, а у року одређеном у изреченој мери не испуни те услове, односно не промени делатност, нити отпочне поступак добровољне ликвидације; ако се број задругара смањи испод законом прописаног минимума, а у року од шест месеци се број задругара не повећа и Регистру се не пријаве нови задругари; ако се новчани део основног капитала смањи испод прописаног минимума, а у року од шест месеци се не повећа на минимум прописан овим законом; ако није организована у складу са овим законом, задружним правилима и принципима. У случају када је донета правоснажна одлука суда или другог органа или ако је против задруге изречена мера забране обављања делатности, због тога што не испуњава услове за обављање делатности, а у року одређеном у изреченој мери не испуни те услове, односно не промени делатност, нити отпочне поступак добровољне ликвидације регистратор који води Регистар покреће поступак принудне ликвидације по службеној дужности, а по пријему обавештења од органа који је донео правноснажну одлуку или обавештења од органа који је изрекао меру забране обављања делатности, да задруга није у остављеном року испунила потребне услове. У случају да задруга није организована у складу са овим законом, задружним правилима и принципима, регистратор који води Регистар покреће поступак принудне ликвидације по службеној дужности, а на основу обавештења надлежног Ревизијског савеза.

На поступак стечаја задруге сходно се примењују одредбе закона којим се уређује стечај.

Статусна промена задруге у смислу овог закона је припајање, спајање, подела и издвајање, о чему одлуку доноси скупштина задруге. Статусне промене задруга су дозвољене ако у њима учествују или из њих настају искључиво задруге.

Задруга губи својство правног лица брисањем из Регистра привредних субјеката.

8. Сложена задруга (члан 67.)

Сложена задруга је правно лице које представља посебан облик организовања задруга, које пословањем на задружним принципима остварује економске, социјалне и културне интересе и обавља послове које јој уговором о оснивању и задружним правилима пренесу оснивачи. Сложену задругу могу основати најмање две задруге. Представљање у органима сложене задруге, оснивачи уређују оснивачким актом и задружним правилима у складу са овим законом. Сложена задруга стиче својство правног лица уписом у Регистар са обавезом да у свом пословном имену садржи речи: „сложена задруга”, назив и седиште задруге као и врсту задруге. На оснивање, пословање и регистрацију сложене задруге сходно се примењују одредбе овог закона.

9. Задружни савез (чл. 68-75.)

Задружни савез је самостална, интересна, пословна и стручна организација, коју оснивају задруге или други задружни савези ради остваривања, усклађивања, унапређивања, пословног повезивања, заштите и

заступања заједничких интереса задруга и задругара. Задружни савез је правно лице које могу основати задруге или други задружни савези. Задружни савези се оснивају по врстама задруга, односно за одређену територију. Задружни савез може основати најмање десет задруга. Задружни савез стиче статус правног лица уписом у Регистар, у складу са законом којим се уређује поступак регистрације привредних субјеката. Задружни савез оснива се на оснивачкој скупштини доношењем правила задружног савеза, закључењем уговора о оснивању и избором органа. Уговором о оснивању уређују се нарочито: услови и начин оснивања, задаци и послови савеза, пословно име, седиште и средства за рад задружног савеза.

Послови задружног савеза су: подстицање задругарства и унапређења задружних начела; пружање стручне и друге помоћи задругама и задругарима приликом оснивања, пословања и престанка задруге; заступање интереса задруга пред државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе, носиоцима јавних овлашћења и другим институцијама и организацијама; покретање регулаторних иницијатива пред регулаторним телима; представљање задруга у иностранству, остваривање сарадње са задругама и задружним асоцијацијама из иностранства; послови арбитраже; послови задружне ревизије у складу са законом; организовање и подстицање стручног усавршавања, научно-истраживачког рада и информативно-издавачке и маркетиншке делатности од интереса за унапређење задругарства; вођења евиденције о задругама (књига задруга) и задружне статистике; управљање имовином у задружној својини која им је предата у складу са одредбама којима се регулише поступак стечаја, односно ликвидације; обављање информативне и саветодавне функције према чланицама; обављање послова, посредничке и промотивне функције за своје чланице и други послови, у складу са овим законом и правилима задружног савеза.

Задруге могу да повере задружном савезу, чији су чланови, да у њихово име и за њихов рачун обављају одређене послове. Задружним савезом управљају чланови, преко својих представника. Органи задружног савеза су: скупштина, управни одбор, надзорни одбор и председник. Председник задружног савеза заступа задружни савез. Скупштина задружног савеза доноси правила савеза, која садрже, нарочито: пословно име и седиште задружног савеза; задатке и послове задружног савеза; услове и начин за стицање и престанак статуса члана задружног савеза; права и обавезе задруге према задружном савезу и задружног савеза према задрузи; одредбе о средствима за рад задружног савеза; услове и начин престанка статуса члана задружног савеза; избор, опозив и делокруг органа задружног савеза, број чланова органа, мандат, као и начин сазивања и одлучивања органа; заступање и представљање задружног савеза; начин обављања стручних и других послова за задруге; одредбе о јавности рада; начин обавештавања задруга; одредбе о општим актима задружног савеза и начин њиховог доношења и одредбе о другим питањима од значаја за рад задружног савеза. Задружни савез води књигу задруга својих чланова, која садржи пословно име и седиште задруге, односно задружног савеза, матични и порески идентификациони број задруге члана задружног савеза, податке за задружну статистику и друге податке у складу са правилником о вођењу књиге задруга. У књигу задруга уписују се статусне промене над чланицама, привремено или трајно обустављање пословања, покретање стечајног поступка и други битни елементи за правни статус чланица. Подаци за књигу задругара достављају се задружном савезу у року од 30 дана од дана уписа у Регистар, а подаци за задружну статистику у року од 30 дана од дана предаје завршног рачуна за претходну годину. Задружни савез је дужан да уредно води и трајно чува књигу задруга. Задружни савез код којег је извршен упис података у књигу задруга дужан је да изда потврду о извршеном упису. Задружни савези су дужни, да на захтев државних

органа достављају податке из задружних књига и књига евиденција задруга задружног савеза. Средства за рад задружног савеза обезбеђују се у складу са уговором о оснивању, односно правилима задружног савеза.

10. Регистрација задруге и задружних савеза (чл. 76-79.)

У Регистар се региструју оснивање, промене података о задругама и задружним савезима и њихов престанак. Регистрација задруга и задружних савеза, односно регистрација података и докумената прописаних овим законом обавља се у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката. Задруга односно задружни савез може да отпочне са обављањем делатности од момента регистрације у Регистар.

У Регистар се региструју следећи подаци о задрузи: ознака врсте задруге; пословно име; адреса седишта; датум и време оснивања; датум и време промена; матични број додељен од стране Републичког завода за статистику; пореско-идентификациони број (ПИБ); шифра и опис претежне делатности; бројеве рачуна у банкама; лично име и јединствен матични број задругара који је физичко лице, односно пословно име, адресу седишта и матични број задругара који је правно лице; лично име и јединствен матични број директора или вршиоца дужности директора; лично име и јединствен матични број заступника и границе његових овлашћења; податак о томе да ли се задруга оснива/послује са улозима или са чланаринама; податке о улогу сваког појединог задругара. У Регистар се региструју следећи подаци о задрузи, ако постоје: лично име чланова управног одбора и/или надзорног одбора; подаци о огранку задруге; адреса за пријем поште; скраћено пословно име; пословно име на страном језику. У Регистар се региструју и: подаци о ликвидацији и стечају задруге, у складу са законом и забележбе података од значаја за правни промет задруге. У Регистар се региструју и други подаци о задрузи у складу са законом. У Регистар се региструју и све промене података о задрузи садржаних у Регистру. Изузетно, задруге које послују са чланарином у обавези су да упишу у Регистар само осниваче и промене оснивача, а не и свих чланова задруге. Ако се у Регистар региструју подаци који се односе на страно правно или физичко лице, уместо матичног броја Регистар садржи, за страно физичко лице број његовог пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, а за страно правно лице државу седишта, адресу седишта и број под којим се то правно лице води у матичном регистру. У Регистар се региструју следећи подаци о задружном савезу: пословно име; адреса седишта; датум и време оснивања; датум и време промена; матични број додељен од стране Републичког завода за статистику; пореско-идентификациони број (ПИБ); шифру и опис претежне делатности; бројеве рачуна у банкама; пословно име, седиште и матични број оснивача односно члана задружног савеза; лично име и јединствен матични број председника задружног савеза; лично име и јединствен матични број чланова управног одбора; лично име и јединствен матични број чланова надзорног одбора; забележбе података од значаја за правни промет задружног савеза; престанак задружног савеза. У Регистар се региструју и други подаци о задружном савезу у складу са законом. У Регистар се региструју и све промене података о задружном савезу садржаних у Регистру. Ако се у Регистар региструју подаци који се односе на страно правно или физичко лице, уместо матичног броја Регистар садржи, за страно физичко лице број његовог пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, а за страно правно лице број под којим се то правно лице

води у матичном регистру и држава тог регистра. У Регистар се региструју следећа документа задруге, односно задружног савеза: оснивачки акт; измене оснивачког акта и пречишћен текст тог документа након сваке такве измене; задружна правила односно правила задружног савеза; измене задружних правила односно правила задружног савеза и пречишћен текст тог документа након сваке такве измене; књигу задругара у папирном или електронском облику за задруге које послују са чланарином. Задруга је дужна да Регистру ради објаве, у складу са овим законом, достави: 1) књигу задругара у електронском облику; 2) закључак са оценом и образложењем из коначног извештаја задружног ревизора. Одредбе овог закона којима је уређена регистрација задруга, сходно се примењују и на сложене задруге.

11. Задружна ревизија (чл. 80-101.)

Задружна ревизија је контрола усклађености пословања, управљања и организовања задруге са одредбама овог закона, задружним принципима и задружним вредностима. Поред контролне функције, задружна ревизија има превентивну и инструктивну функцију у циљу заштите интереса задруга, задругара и унапређује задругарства.

Овим законом прописује се начин вршења задружне ревизије, поступак и обавезе задружног ревизора и задруге у поступку задружне ревизије. Материја задружне ревизије је у време припреме овог закона уређена правилима задружних савеза (аутономно право) - Општа правила Задружног савеза Југославије („Службени лист СРЈ”, број 25/98) и Правила о задружној ревизији Задружног савеза Југославије („Службени лист СРЈ”, бр. 26/98 и 28/98). Задружну ревизију је неопходно разликовати од финансијске ревизије (што се у пракси често не чини), јер су задруге обавезне да, као и други квалификовани привредни субјекти, подвргну своје пословање финансијској ревизији у складу са прописима који регулишу наведену област. Циљ задружне ревизије се састоји у томе да се помоћу ње установи који задружни привредни субјекти обављају делатност као праве задруге, а који само носе назив задруге у свом пословном имену како би били у могућности да користе повластице и олакшице превиђене за задруге.

Имајући у виду да овај закон не познаје један општи задружни савез који би представљао репрезентативни савез задружног сектора и окупљао све задружне савезе основане за територији Републике Србије, то је предвиђено да задружну ревизију обавља задружни савез (у даљем тексту: Ревизијски савез), који поседује дозволу издату од стране министарства надлежног за послове задруга (у даљем тексту: Министарство), а у складу са одредбама овог закона. Обвезник задружне ревизије је задруга. Задружна ревизија је обавезна за све задруге и може бити редовна и ванредна. Редовна задружна ревизија обавља се на захтев задруге, сваке две године. Ванредна задружна ревизија обавља се по потреби, а задруга је дужна да се подвргне ванредној задружној ревизији на захтев: било ког органа задруге, најмање 50 задругара, односно најмање 30% задругара, ако задружним правилима није одређен већи број задругара, задружног савеза чији је члан, надлежних министарстава и поверилаца задруге. Задружну ревизију може да обавља организационо и технички адекватно опремљен задружни савез, који испуњава следеће услове: да је основан и регистрован у складу са одредбама овог закона; да користи одговарајући пословни простор и друга средстава за ефикасно обављање задружне ревизије; да има уговор о раду или је ангажовао по другом основу најмање два лица, од којих је најмање једно лице високе стручне спреме које испуњава услове за обављање задружне ревизије. Да би лице, које има уговор о раду или је ангажовано по другом основу у задружном савезу, могло да обавља послове

задружне ревизије (у даљем тексту: задружни ревизор), мора да испуњава следеће услове: да има стечено високо образовање на студијама другог степена у складу са законом којим се уређује високо образовање, односно на основним студијама у трајању од најмање четири године; да има најмање три године практичног радног искуства у области задругарства на пословима са високом стручном спремом; да поседује потврду надлежног задружног савеза да испуњава услове у погледу стручности за обављање послова задружне ревизије и да није осуђиван за кривична дела која га чине недостојним за обављање ових послова..

Да би задружни савез обављао и послове задружне ревизије, потребно је да уз захтев за издавање дозволе за обављање задружне ревизије, Министарству поднесе: доказе да су испуњени претходно наведени услови (за задружни савез и за лице које жели да обавља задружну ревизију), као и опште акте о обављању задружне ревизије. Општим актом о обављању задружне ревизије дефинише се: достављање позива задругама да приступе ревизији, закључивање уговора о обављању задружне ревизије, поступак обављања задружне ревизије, предмет задружне ревизије, садржина извештаја о задружној ревизији, дефинисање налога задружног ревизора за исправљање утврђених неправилности, дефинисање закључка и оцене задружног ревизора, поступање са документацијом у вези са задружном ревизијом и чувањем пословне тајне и друга питања од значаја за обављање задружне ревизије. Министарство може да захтева и другу документацију на основу које је могуће утврдити да ли је задружни савез организационо и технички опремљен за обављање задружне ревизије. На основу наведеног захтева задружног савеза за издавање дозволе за обављање задружне ревизије, Министарство доноси решење којим се издаје дозвола за обављање задружне ревизије или се захтев за издавање дозволе одбија. Дозвола за обављање задружне ревизије може се одузети решењем Министарства, уколико задружни савез не испуњава услове за обављање задружне ревизије прописане овим законом. Против наведених решења не може се изјавити жалба, али се може покренути управни спор у складу са законом.

Уговором о обављању послова задружне ревизије, уређују се међусобна права и обавезе Ревизијског савеза и задруге. Наведени уговор мора бити закључен у писаном облику. Поред елемената прописаних законом којим се уређују облигациони односи, наведени уговор мора да садржи и: назив и седиште Ревизијског савеза, лично име задружног ревизора; временски периоду у коме ће се обавити задружна ревизија и врсту ревизије која се обавља; укупну цену за услугу обављања задружне ревизије која не може бити већа од износа половине месечне минималне зараде на територији Републике Србије у тренутку закључења уговора; одредбу која се односи на обавезу задружног ревизора и Ревизијског савеза да чувају као поверљиве све податке, чињенице и околности до којих су дошли током обављања задружне ревизије. Ревизијски савез не може уговорене послове задружне ревизије да уступа другим ревизијским савезима. Задружна ревизија се може обављати у просторијама задруге, односно у просторијама Ревизијског савеза.

Задруга је дужна да задружном ревизору стави на располагање потребна документа и пружи информације и објашњења која су по оцени задружног ревизора неопходни за обављање задружне ревизије и сачињавање извештаја о обављеној задружној ревизији. Задруга је дужна да задружном ревизору омогући да учествује у раду седнице скупштине и других органа задруге, давањем одговора и мишљења о свим питањима која су предмет задружне ревизије. Задружни ревизор не може да обавља ревизију у задрузи у којој је задругар или је у њој запослен.

Задружни ревизор је дужан да састави писани извештај о обављеној задружној ревизији који садржи оцену да ли задруга послује у складу са

одредбама овог законом, задружним принципима и вредностима, са образложењем. Наведени извештај садржи и: опште податке о задрузи која је предмет задружне ревизије; лично име задружног ревизора који је обавио ревизију и лична имена лица која су присуствовала ревизији, времене и место вршења задружне ревизије; податке о врсти ревизије; уочене неправилности у раду задруге, са образложењем; неправилности које су отклоњене у току задружне ревизије; неправилности које треба отклонити и рокове; мере, упутства и инструкције које је ревизор давао у току задружне ревизије; датум сачињавања извештаја о задружној ревизији; упутство о правном леку. Задружни ревизор је дужан да на захтев задруге пружи додатна објашњења у вези са предметом извештаја.

Извештај са оценом и образложењем, задружни ревизор је дужан да достави у року од 15 дана од дана обављене задружне ревизије, задрузи која је подвргнута задружној ревизији, задружном савезу чији је члан и Ревизијском савезу. Директор задруге, која је била предмет задружне ревизије, дужан је да у року од 15 дана од дана достављања извештаја о задружној ревизији, упозна чланове управног и надзорног одбора задруге, односно скупштину задруге у оним случајевима када задруге немају управни и надзорни одбор, са садржајем извештаја о задружној ревизији.

Задруга може Ревизијском савезу доставити приговор на извештај о обављеној задружној ревизији у року од 20 дана од дана пријема извештаја. О приговору задруге одлучује управни одбор Ревизијског савеза у року од 15 дана. Ако управни одбор Ревизијског савеза усвоји приговор задруге, задружни ревизор је дужан да извештај исправи и достави задрузи у року од седам дана. Извештај о обављеној задружној ревизији постаје коначан даном истека рока за достављање приговора, даном када задруга прими одговор управног одбора Ревизијског савеза о одбијању приговора, као и даном пријема исправљеног извештаја о задружној ревизији. Задруга је дужна да закључак из коначног извештаја задружног ревизора из става 4. овог члана са оценом и образложењем достави Регистру ради објављивања.

Задруга је дужна да, у року од 60 дана од дана када је извештај о обављеној ревизији постао коначан поступи по налазима и мишљењу из извештаја и да о томе обавести задружног ревизора, задружни савез чији је члан и Ревизијски савез. На редовној годишњој скупштини задруге, директор задруге је дужан да представи коначан извештај о обављеној задружној ревизији и поступке предузете за отклањање евентуалних уочених неправилности констатованих у извештају задружног ревизора. Уколико задружни ревизор оцени да је учињено кривично дело, привредни преступ или прекршај, дужан је да о томе да обавести управни одбор Ревизијског савеза који, на основу коначног извештаја задружног ревизора, одлучује о подношењу пријаве надлежном органу, односно о захтеву за покретање поступка. По добијању коначног извештаја задружног ревизора о обављеној задружној ревизији и обавештења задруге о поступању по налазима и мишљењима из извештаја задружног ревизора, управни одбор Ревизијског савеза доноси одлуку о евентуалном покретању поступка ликвидације задруге о чему је дужан да обавести Министарство.

Трошкове редовне задружне ревизије сноси задруга. Уколико се у извештају о обављеној ванредној задружној ревизији установи да је захтев за ванредном ревизијом био основан на основу утврђених неправилности, коначне трошкове ванредне ревизије сноси задруга, а уколико у ванредној ревизији нису утврђене неправилности, трошкове носе лица која су тражила ванредну ревизију, односно ова лица су дужна да рефундирају задрузи трошкове ванредне задружне ревизије, које је задруга платила пре обављања ванредне задружне ревизије.

Ревизијски савез је дужан да до 31. јануара текуће године, Министарству достави извештај о обављању послова задружне ревизије за претходну годину који садржи: списак поднетих захтева задруга за обављање редовне и ванредне задружне ревизије; списак обављених редовни и ванредних задружних ревизија; доказе којим се потврђује да Ревизијски савез и ревизор даље испуњавају услове из овог закона, за обављање послова задружне ревизије; списак задруга које нису поступиле по налогу ревизора и ревизијског савеза; списак задруга за које је поднета пријава надлежном органу за кривично дело, привредни преступ или прекршај, као и друге информације од значаја за рад Ревизијског савеза.

Министарство за послове задруга врши надзор на спровођењем задружне ревизије.

12. Казнене одредбе (чл. 102-105.)

Новчаном казном од 50.000 до 3.000.000 динара, казниће се за привредни преступ задруга, односно задружни савез, ако обавља делатност без уписа у Регистар. За ову радњу, казниће се и одговорно лице у задрузи, односно задружном савезу, новчаном казном од 20.000 до 200.000 динара.

Новчаном казном од 100.000 до 3.000.000 динара, казниће се за привредни преступ задруга ако располаже имовином у задружној својини супротно одредбама овог закона којима је прописано да у случају продаје имовине у задружној својини, средства остварена од продаје имовине не могу се поделити задругарима и запосленима, односно не могу се исплаћивати задругарима и запосленима по основу чланства у задрузи или по правилима из радног односа. За ову радњу казниће се одговорно лице у задрузи и задругари, новчаном казном од 50.000 до 200.000 динара.

Новчаном казном од 100.000 до 3.000.000 динара, казниће се за привредни преступ задруга ако нема изабраног директора или вршиоца дужности директора и ако се својом кривицом не подвргне редовној или ванредној задружној ревизији. За ове радње казниће се и одговорно лице у задрузи, новчаном казном од 20.000 до 200.000 динара.

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара, казниће се за прекршај задруга, ако у пословном имену не садржи ознаку „задруга”, као и ознаку врсте задруге, име и седиште задруге; ако не води, не држи у седишту задруге или не чува књигу задругара; ако Регистру не достави податке, односно документа које је дужно да достави ради регистрације и објаве; ако ревизору не стави на располагање исправе и документацију и не пружи друге информације неопходне за обављање ревизије и састављање извештаја о извршеној ревизији; ако у року од од 60 дана од дана када је извештај о обављеној ревизији постао коначан, не поступи по налазима и мишљењу из извештаја и о томе не обавести задружног ревизора, задружни савез чији је члан и Ревизијски савез. За ове радње казниће се за прекршај и одговорно лице у задрузи, новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара.

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара, казниће се за прекршај друго правно лице, ако у пословном имену користи реч: „задруга”. За ову радњу казниће се за прекршај и одговорно лице у правном лицу, новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара.

Новчаном казном од 200.000 до 1.000.000 динара, казниће се за прекршај Ревизијски савез који до 31. јануара текуће године, не достави Министарству извештај о обављању послова задружне ревизије за претходну годину и ако не достави Министарству одлуку о покретању поступка ликвидације, уколико је донесе након добијања коначног извештаја задружног ревизора о обављеној задружној ревизији и обавештењу задруге о поступању по налазима и мишљењима из извештаја. За радње из става 1. овог члана,

казниће се за прекршај и одговорно лице у Ревизијском савезу, новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара.

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај задружни ревизор: ако на захтев задруге не пружи додатна објашњења задрузи у вези са предметом свог извештаја и ако не састави и не достави у року писани извештај о обављеној ревизији задрузи која је подвргнута задружној ревизији, задружном савезу чији је члан и Ревизијском савезу.

13. Прелазне и завршне одредбе (чл. 106-116.)

Даном ступања на снагу овог закона, постојеће задруге и задружни савези настављају да раде, на начин и под условима под којима су уписани у Регистар. Постојеће задруге и задружни савези дужни су да ускладе своју организацију, пословање и опште акте с одредбама овог закона најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона. Постојеће задруге и задружни савези дужни су да промене извршене у поступку усклађивања, а које су предмет регистрације, пријаве Регистру у року од петнаест дана од дана њиховог настанка. Регистратор који води регистар привредних субјеката ће у року од 90 дана од ступања на снагу овог закона по службеној дужности и без доношења посебног акта, извршити брисање регистрованих података код задруга које у регистру имају уписан податак о имовини задруге која не представља удео задругара. Правна лица која до дана ступања на снагу овог закона у свом пословном имену користе скраћенице које одређују задругу могу да наставе да користе ту скраћеницу у циљу њихове препознатљивости на тржишту. Поступци за враћање имовине задруге, односно задружног савеза, који су започети у складу са Законом о задругама („Службени лист СФРЈ”, број 3/90 и „Службени лист СРЈ”, број 24/94-др. закон), Законом о задругама („Службени лист СРЈ”, бр. 41/96 и 12/98 и „Службени гласник РС”, бр. 101/05-др.закон и 34/06) и Законом о начину и условима враћања имовине стечене радом и пословањем задруга и задругара после 1. јула 1953. године („Службени гласник РС”, број 46/90), по захтеву задруге, односно задружног савеза до ступања на снагу овог закона, а који нису правоснажно окончани, окончаће се по одредбама наведених закона. Правноснажни акт о враћању имовине или споразум о повраћају задружне имовине, који јесу донети у наведеним поступцима, представљају основ за упис задружне својине на тој имовини у корист задруге, односно задружног савеза, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима. Уколико је предмет споразума о повраћају пољопривредно земљиште, за упис задружне својине на предметном земљишту примењује се одредба закона која се односи на пољопривредно земљиште на коме је израђен и потврђен попис земљишта у друштвеној својини, односно државној својини, у складу са Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине („Службени гласник РС”, бр. 49/92, 54/96 и 62/06).

Посебно значајно питање представља уређење имовине у друштвеној својини у задругама. Напред поменути историјски и регулаторни разлози говоре о сложености проблематике задружне имовине. Поред тога, битно је навести да постоји очигледна разлика у стицању непокретне имовине евидентиране као

друштвена својина у задругама у односу на начин стицања имовине од стране субјеката привређивања у другим секторима власништва. Наиме, имовина у друштвеној својини у друштвеним предузећима је стицана радом радника на средствима у друштвеној, односно државној својини, који су за свој рад примали зараду. Насупрот томе, непокретна имовина у задругама настајала је делимично уношењем приватне имовине задругара у виду свог удела, а доминантни део те имовине стечен је радом и пословањем бројних генерација задругара и коопераната у задрузи и посредством задруге, а за шта ова лица нису примала зараду, осим релативно малобројних радника у задругама. Задруге у Републици Србији највише поседују пољопривредно земљиште и грађевинске објекте, и то управне зграде, магацине, силосе и друге складишне просторе, пољопривредне апотеке, стамбене зграде, продавнице и друге објекте. Поред тога, задруге често по основу закупа користе државно пољопривредно земљиште. Својински статус непокретне имовине је један од основних проблема задруга, због немогућности превођења непокретности која се налази у друштвеној својину у задружну својину, а која је Уставом, као и важећим законима о задругама предвиђени облик својине. Процењује се да је око 20% непокретности задруга у јавним евиденцијама непокретности уписано као задружна својина, док са 80% своје имовине задруге ограничено располажу, јер су и даље евидентирани као друштвена својина. Заправо, основни проблем у функционисању задруга данас у Републици Србији представља неразрешен статус задружне својине, будући да је мањински број задруга у Републици Србији успео да укњижи имовину као своју, тако да је, у садашњој ситуацији, већински део задружне имовине уписан у јавним књигама као друштвена својина. Овоме се може додати још једна неповољност, а то је републички закон из 1992. године, којим се уређује претварање друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине, а који не помиње задружну имовину, односно пољопривредно земљиште у задружној својини. Следствено, овим законом је прописано да на пољопривредном земљишту на коме је израђен и потврђен попис земљишта у друштвеној својини, односно државној својини, у складу са Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине („Службени гласник РС”, бр. 49/92, 54/96 и 62/06), и које је, на основу одређених исправа уписано као друштвена својина у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, на захтев задруге, која је уписана као ималац права на том земљишту, уписаће се задружна својина, без поновне оцене исправа о стицању од стране надлежног органа за упис права на непокретностима. На овај начин хоће да се изађе у сусрет задругама које су, у поступку доказивања стицања пољопривредног земљишта на основу горе поменутог закона, већ доставиле надлежном органу за упис права на непокретностима, све исправе и доказе о стицању предметног земљишта, али је оно уписано као друштвена својина, а задруга је уписана као ималац права на том земљишту. Решење о упису наведене задружне својине, надлежни орган за упис права на непокретностима, доноси у року од 60 дана од дана подношења захтева задруге.

На пољопривредном земљишту које је уписано као друштвена својина у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, на захтев задруге која је уписана као ималац права на том земљишту које је купила или стекла другим теретно правним послом и за које задруга поседује доказ о стицању, а на коме није израђен и потврђен попис земљишта у друштвеној својини, односно државној својини, у складу са Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, уписаће се задружна својина, на основу оцене исправа о стицању од стране надлежног органа за упис права на непокретностима. Уколико надлежни орган за упис права на непокретностима, у збирци исправа не поседује исправе по основу којих се утврђује да је

пољопривредно земљиште задруга стекла теретним правним послом, задруга је у обавези да по акту надлежног органа, те исправе достави.

На непокретностима које су на дан ступања на снагу овог закона уписане као друштвена или јавна својина, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, а за коју задруге, односно задружни савези поседују веродостојну исправу у смислу правноснажне одлуке органа државне управе, суда или споразум о повраћају имовине, којима је утврђена задружна својина у корист задруге, односно задружног савеза, надлежни орган за упис права на непокретностима, уписаће на захтев задруге, односно задружног савеза, задружну својину. Уколико надлежни орган за упис права на непокретностима, у збирци исправа не поседује исправе по основу којих се утврђује да су наведене непокретности задружна својина, задруга је у обавези да по акту надлежног органа, те исправе достави.

На објектима који су на дан ступања на снагу овог закона у јавном регистру о непокретностима и правима на њима уписани као друштвена или јавна својина, а на којима је као ималац права уписана задруга, односно задружни савез, на захтев задруге, односно задружног савеза, надлежни орган за упис права на непокретностима, уписаће задружну својину, уколико је употребна дозвола за те објекте издата на име уписане задруге, односно задружног савеза као инвеститора. Уколико надлежни орган за упис права на непокретностима у збирци исправа не поседује употребну дозволу за предметне објекте, задруга је у обавези да по акту надлежног органа, те исправе достави.

На објектима на којима је на дан ступања на снагу овог закона, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима уписана друштвена или јавна својина, а на којима је као ималац права уписана задруга, односно задружни савез, на захтев уписане задруге, односно задружног савеза, надлежни орган за упис права на непокретностима уписаће задружну својину, и то: на објектима у градовима, односно насељима градског карактера изграђеним до 3.6.1948. године, када је ступила на снагу Основна уредба о грађењу („Службени лист ФНРЈ”, број 46/48); на стамбеним зградама које су изграђене на селу до 21.3.1961. године, када је ступио на снагу Закон о условима за изградњу стамбених зграда на селу („Службени гласник НРС”, број 7/61) или до ступања на снагу прописа о условима за изградњу стамбених зграда, уколико су их општински народни одбори донели у року прописаним тим законом и на осталим врстама објеката који су изграђени на селу до 8.7.1973. године, кад је ступио на снагу Закон о изградњи инвестиционих објеката („Службени гласник СРС”, број 25/73), односно до ступања на снагу општинске, односно градске одлуке уколико је иста донета у року прописаном тим законом.

Задруга, односно задружни савез, дужна је да у року од три године од дана ступања на снагу овог закона поднесе надлежном органу за упис права на непокретностима, захтев за упис задружне својине на објектима и земљишту, који су на дан ступања на снагу овог закона уписани као друштвена својина или јавна својина, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, а на којима у складу са претходно наведеним случајевима, одређено право полажу задруге или задружни савези. Задруга, односно задружни савез, која води управни или судски поступак укључујући поступке по ванредним правним лековима, у вези са враћањем имовине задруге у складу са Законом о задругама („Службени лист СФРЈ”, број 3/90 и „Службени лист СРЈ”, број 24/94-др. закон), Законом о задругама („Службени лист СРЈ”, бр. 41/96 и 12/98 и „Службени гласник РС”, бр. 101/05-др.закон и 34/06) и Законом о начину и условима враћања имовине стечене радом и пословањем задруга и задругара после 1. јула 1953. године („Службени гласник РС”, број 46/90), дужна је да у року од три године од дана правноснажног окончања поступка, поднесе захтев за упис задружне својине за имовину над којом је утврђено право власништва

задруге, односно право задруге на повраћај имовине.

Протеком наведеног рока од три године у оба случаја, на имовини која је уписана као друштвена својина на којој је ималац права задруга, а за коју није поднет захтев за упис права задружне својине или је тај захтев правноснажно одбијен у поступку доказивања задружне својине, надлежни орган за упис права на непокретностима, извршиће, по службеној дужности, на тој непокретности упис права јавне својине Републике Србије, који решење о упису задружне својине доставља задрузи и надлежном државном правобранилаштву.

Решење о упису задружне својине у свим горе наведеним случајевима надлежни орган за упис права на непокретностима, доставља задрузи и надлежном државном правобранилаштву.

На превођење друштвеног капитала у задругама у друге облике својине не примењују се прописи о приватизацији, те се даном ступања на снагу овог закона обустављају поступци приватизације покренути у задругама у ранијем периоду. Задруга која је ималац права на имовини која је уписана у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, као друштвена својина, до уписа задружне својине, односно јавне својине, на предметној имовини по одредбама овог закона, не може да доноси одлуке о располагању том имовином, те су такве одлуке ништаве. За разлику од важећег Закона о задругама, који је прописао да задруга која користи имовину која је евидентирана као друштвена својина, односно као друштвени капитал, не може без претходне сагласности агенције надлежне за послове приватизације да доноси одлуке о располагању том имовином, овим законом, а имајући у виду релативно брз завршетак процеса приватизације и интерес задруга да поступајући по одредбама овог закона евидентирају своју имовину као задружну, прописана је забрана располагања задруге таквом имовином, до уписа задружне, односно државне својине по одредбама овог закона, под претњом ништавости

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе Закон о задругама („Службени лист СРЈ”, бр. 41/96 и 12/98 и „Службени гласник РС”, бр. 101/05-др. закон и 34/06) и Закон о задругама („Службени гласник СРС”, број 57/89 и „Службени гласник РС”, бр. 46/95 и 101/05-др. закон).

VI. РАЗЛОЗИ ЗА ХИТНО ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Разлози за хитно доношење се налазе у потреби јединственог правног и институционалног регулисању ове области чиме би се омогућило што брже оживљавање задругарства и пружила правна сигурност и предвидљивост пословања, а уједно и решило вишедеценијско нерешен статус друштвене својине у задругама.

V. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије.

VI. СТУПАЊЕ НА СНАГУ ЗАКОНА

Закон ступа на снагу у року од осам дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА

I. ОДРЕЂЕЊЕ ПРОБЛЕМА КОЈЕ ЗАКОН ТРЕБА ДА РЕШИ

Друштвене односе у области задруга и задругарства у Републици Србији у овом тренутку уређују два закона, и то:

- 3) Закон о задругама („Службени лист СРЈ”, бр. 41/96 и 12/98 и „Службени гласник РС”, бр. 101/05 - др. закон и 34/06), који је донет 1996. године, као савезни закон, а данас се, у складу са уставноправним променама које су се одиграле у међувремену, примењује као републички закон и
- 4) Закон о задругама („Службени гласник СРС”, бр. 57/89 и „Службени гласник РС”, бр. 67/93, 46/95 и 101/05 – др. закон), који је донет 1989. године.

Наведена чињеница изазива правни дуализам, сукоб (колизију) и преклапање појединих правних норми, што изазива неуједначеност примене, различита тумачења, несигурност и конфузију у пракси, као и неусклађеност са савременим друштвено-економским околностима.

Задруге и задругарство у Републици Србији изложени су проблемима различите врсте и траже задовољење одговарајућих потреба, а важећи закони који уређују задруге су показали низ недостатака у примени.

Регулаторни и фактички недостаци тренутних законских решења се укратко састоје у следећем:

- 11) разједињеност и међусобна неусклађеност законске материје;
- 12) застарелост и нефункционалност законских решења донетих у условима битно другачијих економских, друштвених и политичких околности;
- 13) неразрешени имовинско-правни односи – нефефинисани услови и поступак за упис задружне својине имовине задруга и задружних савеза која је евидентирана као друштвена својина, што, између осталог, онемогућава задругама да исту користе као средство обезбеђења враћања кредита узетих код банака а такође доводи;
- 14) недоречене и временски неограничене одредбе вежећег закона о правима новооснованих задруга на враћање имовине, која је раније била у власнштву задруга, које отварају простор за злоупотребу и малверзације путем оснивања фиктивних задруга и угрожавају правну сигурност других привредних субјеката;
- 15) пропуст да се дефинишу и ближе уреде важни појмови, као што су улог задругара, основни капитал и њихов међусобни однос;
- 16) постојање одредби које коче докапитализацију задруга, јер условљавају једнакост улога, што као последицу има да висину улога одређују економски најслабији задругари;
- 17) непотребно високо постављен минимални број оснивача задруге, чиме се непотребно отежава оснивање задруга, поготово у селима где је дошло до осетног смањења броја становника;
- 18) неефикасни правни институти важећих закона, пре свега у погледу вршења јавних овлашћења која су поверена задружним савезима. Овим овлашћењима задружни савези су добили право да доносе општа правила којима се уређује примена задружних принципа и друга питања од значаја за пословање врста задруга које повезују ти савези, као и правила којима се прописују услови за обављање задружне ревизије, садржина извештаја о обављеној ревизији, као и друга питања од значаја за задружну ревизију задруга. Ови правни акти представљају подзаконске акте за спровођење закона који уређују задруге. Пошто су

задружни савези овлашћени за доношење поменутих аката, као и за њихово спровођење, а да при томе није био предвиђен ефикасан надзор над њиховим радом од стране надлежног државног органа, настао је низ неправилности и деформација у пословању задруга и задружних савеза, посебно у погледу спровођења задружне ревизије. С тим у вези, јавља се потреба за преуређењем, односно законским уређењем задружне ревизије, а на основу искустава из праксе;

- 19) законско непрепознавање и нерегулисање појединих нових врста задруга, попут социјалних задруга, што отежава њихов настанак и развој, као и непостојање правног основа за даље удруживање задруга на задружним принципима у секундарне задруге (сложене задруге);
- 20) потреба да се новим, савременим решењима створи одговарајући правни амбијент за спровођење реформе у задружном сектору, као први корак у ревитализацији задругарства у Републици Србији, а у складу са модерним светским трендовима, што се не може постићи парцијалним изменама постојећих закона.

Чланом 2. Закона о задругама („Службени лист СРЈ”, бр. 41/96 и 12/98 и „Службени гласник РС”, бр. 101/05 - др. закон и 34/06), наведено је да се задруге могу оснивати и као штедно-кредитне задруге, те да се на оснивање, организацију, пословање и начин управљања штедно-кредитним задругама примењују одредбе савезног закона којим се уређују банке и друге финансијске организације

У више наврата у последњих неколико година, Министарство привреде је тражило од Народне банке Србије мишљење у вези са великим бројем захтева задругара, задружних савеза и експерата да се штедно-кредитне задруге дефинишу у текст Нацрта закона о задругама, а да се оснивање и начин рада уреди посебним прописима.

У свим мишљењима Народне банке Србије, па и у последњем од 20. новембра 2015. године, заузет је изричит став да у овом тренутку успостављање штедно-кредитних задруга није потребно Републици Србији, из који разлога и предлагач овог закона, штедно-кредитне задруге није уврстио у текст Нацрта закона о задругама.

Тренутно се задругарство у Србији налази у веома тешком положају. Према подацима Агенција за привредне регистре у Републици Србији у октобру 2015. године укупно је регистровано 4.117 задруга, од чега је свега 2.228 активно, док је 88 задруга у стечајном поступку, 139 у процесу ликвидације, а остале задруге су брисане из Регистра. Број активних задруга увећан је само за 10 задруга у односу на 2014. годину. Од укупног броја задруга:

- **земљорадничке задруге** чине преко 65% (укупно 2691 од чега је активних 1.466, брисаних из регистра 1072, у процесу ликвидације 74, у стечајном поступку 79),
- **омладинских задруга** чине 16,6% (укупно 686 од чега је активних 418, брисаних из регистра 234, у процесу ликвидације 33 и једна у стечајном поступку),
- **стамбених задруга** чине 7,6% (укупно 312 од чега активних 113, брисаних из регистра 182, у процесу ликвидације 12 и пет задруга у стечајном поступку),
- **занатске задруге** чине 4% (укупно 164 од чега активних 78, брисаних из регистра 78, у процесу ликвидације седам и једна задруга у стечајном поступку),
- **потрошачке задруге** (укупно 0,6% њих 25 од чега активних осам, брисаних из регистра 16 и у процесу ликвидације једна задруга).

Финансијске извештаје за 2014. годину поднело је 1.418 задруга, што је приближно 2,8% мање у односу на претходну годину.

Исказани укупни пословни приходи задруга износе око 64,7 милијарде динара и мањи су у односу на 2013. годину (85,4 милијарде динара), али је нето финансијски резултат био позитиван и бољи у односу на 2013. годину за 287 милиона динара.

У задругама је према подацима из финансијских извештаја за 2014. годину запослено укупно 4707 запослених, али велики број задруга нема нити једног пријављеног запосленог.

Земљорадничко задругарство је доминантно у укупном задругарству Србије, не само према учешћу у укупном броју задруга, већ и према оствареним финансијским резултатима. Укупни пословни приходи земљорадничких задруга износе 58.9 милијарди динара или 68% укупних прихода задружног сектора и запошљавају 3793, односно 80,6% од укупног броја запослених у задругама.

У периоду од 2010-2015. формирано је и у Регистар Агенције за привредне регистре уписано 371 нових задруга свих врста. Годишње се оснива између 50-70 задруга, а број активних задруга углавном стагнира. Број новооснованих задруга свих врста у 2015. години знатно је мањи од броја новооснованих у 2010. години.

У Регистар Агенције за привредне регистре уписано је 40 задружних савеза, од чега су 33 задружна савеза активна.

II. ЦИЉЕВИ КОЈИ СЕ ДОНОШЕЊЕМ ЗАКОНА ПОСТИЖУ

Циљеви који се доношењем овог закона постижу јесу:

- 1) савремена законска решења прилагођена модерном тржишном, економском, финансијском, правном, уставном и друштвено-политичком поретку и систему;
- 2) успостављање јасних и једноставних правила за оснивање, управљање и рад задруге, уз остављање простора да се задружним правилима ближе уреде питања од значаја за конкретну задругу; Наиме, како је већ наведено, постојање два закона која регулишу област задругарства стварало је конфузију у њиховој примени. Предлогом закона о задругама регулисано је да се задруга, односно задружни савез оснива на оснивачкој скупштини, закључењем уговора о оснивању, усвајањем задружних правила и избором органа, а да задруга, односно задружни савез може да отпочне са обављањем делатности од момента регистрације у регистар који води орган надлежан за послове регистрације привредних субјеката. Одредбама Предлога закона детаљно је регулисано шта уговор о оснивању садржи, које су надлежности органа задруге, као и шта је потребно регулисати задружним правилима.
- 3) уклањање препрека за лакше оснивање и бољу капитализацију задруга.

Једна од препрека за оснивање нових задруга био је и високо постављен минимални број оснивача задруге (10), чиме се непотребно отежавало оснивање задруга, поготово у селима где је дошло до осетног смањења броја становника. Сматрамо да је минимални број од пет (5) оснивача оптималан. Такође, за разлику од важећег закона који регулишу област задругарства, Предлогом закона о задругама детаљно је регулисано шта чини основни капитал задруге и његово повећање и смањење. Такође, за разлику од важећег закона из области задругарства, дата је могућност да улози задругара не морају бити једнаки што знатно олакшава и убрзава капитализацију задруге.

- 4) разрешење имовинско-правних односа - правног статуса имовине на којој је ималац права задруга, односно задружни савез и која је евидентирана као друштвена својина, чиме ће се, између осталог, омогућити задругама да исту користе као средство обезбеђења враћања кредита узетих код банака;
Разрешење проблема имовине на којој је ималац права задруга, односно задружни савез, а која је евидентирана као друштвена својина је најважније питање које се овим предлогом закона решава. Наиме, у Прелазним и завршним одредбама Предлога закона о задругама, детаљно је регулисано на који начин ће се вршити превођење друштвене имовине у задружну и у којим роковима, након чега ће бити створене правне могућности да задруге и задружни савези, између осталог, користе такву имовину и као средство обезбеђења за враћања кредита код банака, какву могућност до сада нису имали.
- 5) спречавање настанка нових случаја злоупотреба одредби важећег закона које се односе на повраћај задружне имовине од стране новоснованих фиктивних задруга;
- 6) обједињавање законске материје, унутрашња и спољна усклађеност законске регулативе са другим прописима;
- 7) законско препознавање одређених посебних облика задруга (нпр. социјалне задруге) и удруживања задруга на задружним принципима (сложена задруга), што ствара услове и правни оквир за њихов настанак и развој;
Интенција предлагача закона није била да се Предлогом закона о задругама детаљно регулишу све врсте задруга, нити је учињено њихово такстативно набрајање. Идеја предлагача је била да се сачини један „кровни закон”, који би се примењивао на све врсте задруга, а уједно дао могућност да се, уколико нису забрањене законом, оснују задруге за обављање и других врста делатности осим оним набројаних у тексту Предлога закона о задругама.
- 8) задружна ревизија уређена је на начин да су се уважили тренутни капацитети задружних савеза, уз поштовања принципа да задружну ревизију треба да обавља сам задружни сектор, уз одговарајући надзор министарства;
- 9) усклађивање Предлога закона о задругама са модерним светским трендовима у области задруга и задругарства, уређено је на такав начин и у таквом обиму да се морало водити рачуна у каквој је ситуацији задругарство у нашој земљи у последње две деценије па и више, у каквој је ситуацији земља у погледну привредног раста и развоја и са којим финансијским капацитетима располаже, а уједно, настојало се да се појединим решењима створи повољно тло за убрзани раст и развој овог облика удруживања и спрече сви видови евентуалних злоупотреба и фиктивног оснивања задруга као и утицаја правних лица, ако би били чланови задруга, у односу на здругаре као физичка лица. Када се успостави добра и здрава основа, створиће се услови и за увођење свих осталих модерних светских трендова у области законодавства.

III. ДРУГЕ МОГУЋНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА

Анализом других могућности за решавање проблема установљено је да је, између свих алтернатива, најцелисходнији и најпоузданији начин за решавање напред наведених проблема - доношење закона који ће да уреди друштвене односе у области задруга и задругарства.

Наиме, у случају *status quo* опције (енгл. *base case* – непромењено стање) односно непредузимања мера државне интервенције, које могу бити нерегулаторне и регулаторне, није могуће решити описане проблеме. Проблеме ове области - само друштво и сам задружни сектор, без утицаја државе, нису у стању да реше, а решавање предметних проблема није могуће постићи ни у случају самосталног деловања тржишних механизма.

Само мерама ванправне (нерегулаторне) економске природе, попут субвенција и других врста државне помоћи, или мерама друштвене (социјалне) природе, са нижим степеном државне интервенције, попут различитих врста акција у виду информационих, образовних и медијских кампања усмерених на подизање нивоа свести задругара и корисника производа и услуга задруга, те нивоа знања и информисаности задругара, не би било могуће решити предметне проблеме, а свака од ових мера имала би ограничено и привремено дејство. Потребно је да мере ове врсте прате примену овог закона у пракси, али искључиво оне саме и изоловане нису у стању да реше предметне проблеме.

У оквиру мера правне (регулаторне) природе једино одговарајуће решење је било доношење закона, будући да конкретна материја која се уређује овим законом: форма и организација привредног субјекта, управљање истим, његово финансирање и имовина, услови и поступак превозиња друштвене својине у задругама у задружну, казнене одредбе - по својој природи не представља предмет подзаконских аката, који се доносе на основу закона и ради спровођења закона, него законску материју. Употребом инструмената тзв. меког права и аутономног права (саморегулација), без снаге законског ауторитета, односно донетих од стране задружних савеза, такође, не би било могуће решити описане проблеме задружног сектора, имајући у виду напред наведена објашњења тих проблема, где се, између осталог, налази и потреба за реформом задружних савеза.

При томе, уколико би предметна материја била уређена путем закона о изменама и допунама постојећих закона или доношењем више посебних закона (доношење посебног закона о претварању имовине у друштвеној својини у имовину у задружној својини, измене и/или допуне одредаба важећих закона о управљању задругом, задружној ревизији и др. питањима, установљивање правног основа за финансијске задруге и социјалне задруге у секторским законима итд), становиште је да би то било нецелисходно и не би представљало ефикасно решавање проблема. У том случају, и даље би постојала два закона, односно више посебних закона, што би одржавало усложњавање и расипање законске материје, дуготрајне и скупе процедуре доношења и парцијалну примењеност, несистематичност и могући сукоб законских, односно правних норми. Такође, уколико би се мењао и допуњавао један од ова два закона, који би својим прелазним одредбама ставио ван снаге други закон који уређује задруге, преузимајући (и модификујући) његове одредбе које треба да буду задржане у правном систему, степен измена би превазишао опсег утврђен за измене и соупуне закона. Према томе, из наведеног следи да би законско уређење области задруга и задругарства на описани начин било тешко разумљиво и отежано за спровођење. Претходним би се, дакле, одржавало и повећавало административно оптерећење задруга и задругара у виду трошкова које би правни субјекти имали у циљу упознавања са законским уређењем наведених области, као и због понашања које није у складу са одредбама закона. Све наведено би проузроковало неекономичност, неделотворност и, последично, правну несигурност. Осим тога, могуће је и законско уређење друштвених односа у области задруга и задругарства у оквиру Закона о привредним друштвима; међутим, становиште је да ова област може да има правни основ, односно правну везу у системском закону који уређује привредне субјекте, али због свих специфичности ове врсте привредних субјеката, њихово уређење захтева посебан закон, који ће задружном сектору

омогућити посебан третман у оквиру ширег привредног сектора. Становиште предлагача овог закона је да је сва питања и проблеме са којима се задружни сектор у Републици Србији суочава потребно уредити јединственим законом са реформским решењима.

IV. ЗАШТО ЈЕ ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА НАЈБОЉЕ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА?

Поступак по коме се доноси закон и његова правна снага дају гаранције да ће проблеми који су исходovali доношење овог закона - бити решени. Након анализе постојећег стања ствари, регулатор је утврдио да је, у постојећим условима, најцелисходнији и оптималан начин за спровођење одређених мера и реформи уобличавање тих интенција у форми тзв. тврдог права, и то јединственог закона, чиме се ствара већи степен поузданости и вероватноће да ће те мере и реформе бити спроведене.

Првобитна иницијатива и импулс за доношење овог закона, тј. захтев за државном регулаторном интервенцијом у овој области потекао је од самог задружног сектора – „одоздо – навише“ приступ (енгл. *“bottom – up“*), као резултат нагомиланих проблема који угрожавају опстанак и развој задруга.

У поступку израде овог закона и његовим решењима остварено је начело аутономије воље уз поштовање императивних прописа. Истовремено, постигнута је равнотежа између самосталног уређења и државне интервенције. Утврђено је да би целокупно уређење предметне области било нецелисходно и несврхисходно, јер би довело до пререгулисаности материје и претило да проузрокује тзв. однорођеност закона у односу на његове адресате, у првом реду задружни сектор. Стога је домашај овог закона утврђен тако да су законски уређени основни делови предметне материје, а остали делови ће бити самостално уређени од стране задруга и задружних савеза (енгл. *self-regulation*), представљених у форми задружних правила, а уз одређени степен државне интервенције у виду оквира, опсега и дмета тих правила. Овим се постиже целисходна комбинација диспозитивних и императивних норми. Активну улогу у припреми овог закона имао је задружни сектор представљен кроз стручни кадар задружних савеза у различитим областима (пољопривредно, стамбено, омладинско задругарство), чиме је остварен регулаторни принцип тзв. меморандума о разумевању са заинтересованим странама (енгл. *memoranda of understanding with stakeholders*).

Интенција законописца приликом стварања овог закона огледала се у тежњи да се реално сагледа стање друштвених односа у области задруга и задругарства, пронађу најбоље идеје и предлози за решавање постојећих проблема, измене и преобразе постојећи односи и створе нови, систематизују и дефинишу несистематизовани и недефинисани појмови из домаће и компаративне праксе, са законским порукама, решењима и заповестима која су разумљива, јасна, правична, ефикасна, економична, реформска, животна, стабилна, дуготрајна и подесна за извршавање за задружни сектор.

V. НА КОГА И КАКО ЋЕ НАЈВЕРОВАТНИЈЕ УТИЦАТИ РЕШЕЊА У ЗАКОНУ?

Предложена решења ће утицати на следеће субјекте:

- задруге и задружни савези (привредни субјекти) – задружни сектор;
- задругари – чланови задруга и потенцијални задругари;
- корисници производа и услуга задруга (физичка и правна лица);

- јавни сектор - носиоци јавних овлашћења: Влада Републике Србије, министарства надлежна за послове привреде, пољопривреде и друга надлежна министарства, Регистар привредних субјеката;
- купце приватизованих бивших друштвених предузећа у области агара, у делу који се односи на спречавање покретања нових поступака у којима се тражи повраћај дела имовине тих предузећа, која је била у друштвеној својини.

Први пут су законом прописани задружни принципи и задружне вредности на којима се заснива организовање задруга и њихово пословање и по којима се задруге разликују од других облика организовања. Принципи и задружне вредности су у потпуности усклађени са међународним принципима и вредностима. Такође, поједностављен је начин оснивања и организовања задруга - за оснивање задруге ће бити довољно пет физичких лица, омогућено је задругарима да имају различите висине улоге у циљу повећања капитала у задружном сектору, задруге су растерећене обавезе оснивања обавезног резервног фонда и заробљавања средстава у њему, сложене задруге се уводе у циљу унапређења пословања задруга удруживањем капитала (рецимо за унапређење производње), минимум је потребно две задруге за оснивање сложене задруге, предвиђено је и решавање питања друштвене својине у задругама. Наиме, важећи закони којима се регулише област задругарства омогућавали су да се имовина, која је била у власништву задруга и задружних савеза после 1. јула 1953. године, а која је организационим односно статусним променама или на други начин пренета без накнаде другим корисницима који нису задруге или задружни савези, буде враћена осим задрузи исте врсте чија је имовина била и задрузи исте врсте која послује на подручју на коме је пословала задруга која је била власник имовине чији се овај тражи. На тај начин, створено је погодно тло за злоупотребе и фиктивно оснивање задруга чији је једини циљ управо био добијање овакве имовине. У Прелазним и завршним одредбама Предлога закона о задругама, детаљно је регулисано на који начин и под којим условима може доћи до уписа задружне својине на непокретностима у друштвеној својини. Услови су знатно рестриктивнији од услова прописаних важећим законима који регулишу област задругарства. С тим у вези наводимо пример да, само оне задруге које су се на основу одређених исправа и одговарајућег израђеног и потврђеног пописа земљишта у друштвеној, односно државној својини, у складу са Законом о претварању друштвене својине у на пољопривредном земљишту у друге обилке својине, уписале у јавни регистар о непокретностима и правима на њима као имаоци права на том зељишту, могу на основу поднетог захтева уписати задружну својину. На тај начин не постоји могућност да се имовина врати задрузи исте врсте која послује на подручју на коме је пословала задруга која је била власник имовине чији се овај тражи, чиме је створена већа правна сигурност и смањена злоупотреба на најмању могућу меру.

Задруга ужива посебну заштиту Републике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе у обављању њене претежне делатности која се огледа у подстицању задругарства мерама економске и аграрне политике, укључујући давање одговарајућих олакшица и погодности, које се утврђују посебним прописима, као и могућности оснивања посебних фондова (фондација) за развој задруга од стране јединица локалне самоуправе или аутономне покрајине или обезбеђивањем средстава у буџету јединица локалне самоуправе, аутономне покрајине и Републике.

VI. КАКВЕ ТРОШКОВЕ ЋЕ ПРИМЕНА ЗАКОНА СТВОРИТИ ГРАЂАНИМА И ПРИВРЕДИ (НАРОЧИТО МАЛИМ И СРЕДЊИМ ПРЕДУЗЕЋИМА)?

Овај закон не ствара трошкове за грађане, с обзиром да се истим не предвиђају никакве додатне обавезе за становништво.

Овим законом се не стварају нови трошкови за задружни сектор, односно њихово додатно регулаторно или административно оптерећење, будући да задруге и задружни савези већ сnose те трошкове према важећим законским и подзаконским решењима и ови трошкови су неопходни да би систем регистрације привредних субјеката функционисао

За поступак регистрације, евидентирања, објављивања, резервације назива, поступке по осталим захтевима, као и за друге услуге које пружа Агенција за привредне регистре, подносилац пријаве или захтева плаћа накнаду у складу са прописима којима се уређује положај и надлежност Агенције, а који трошкови су постојали и раније.

У вези са трошковима који могу настати за задруге и задружне савезе, а у вези су са превођењем друштвене својине у задружну, истичемо да су то трошкови који се односе на примену закона којим се регулишу републичке административне таксе, као и примену правилника којим се регулише висини таксе за пружање услуга Републичког геодетског завода. Висина таксе за услуге коју пружа Републички геодетски завод утврђује се Тарифом такси за пружање услуга и усклађује се годишње са индексом потрошачких цена у Републици Србији према подацима републичког органа надлежног за послове статистике у претходних 12 месеци, при чему се заокруживање висине таксе врши на динар.

С тим у вези, наводимо пример висине трошкова које ће имати задруга у поступку превођења друштвене својине у задружну својину, уколико је уписана као ималац права на тој имовини: 300,00 динара за подношење захтева за превођење + 5085,00 динара за трошкове услуга Републичког геодетског завода = 5385,00 динара. Дакле, предложеном процедуром превођења друштвене у задружну својину није се променила врста трошка за задругу, као ни висина, осим оне која је се односи на, већ поменуто, годишње усклађивање са индексом потрошачких цена у Републици Србији.

У вези са трошковима који се односе на обављање задружне ревизије указујемо да одредбама важећих закона који регулишу област задругарства није прописана висина накнаде за обављање задружне ревизије, као ни одредбама одредбама Правила задружног савеза Југославије („Службени лист СРЈ”, бр. 26/98 и 28/98-испр. и „Службени лист СЦГ”, број 1/03 – Уставна повеља). Једини подаци који су у вези са висином накнаде за обављање задружне ревизије били доступни предлагачу овог закона јесу подаци са сајта Задружног савеза Војводине и односе се на Одлуку о Ценовнику услуга број 01/2-20 од 15.03.2013. године, где је у Табели ценовника услуга под редним бројем 3. наведено да цена услуге за обављање задружне ревизије износи 10.000,00 динара (са ПДВ-ом). Предлогом закона је предложено да цена за услугу обављања здружне ревизије не може бити већа од износа половине месечне минималне зараде на територији Републике Србије у тренутку закључења уговора. Ако минимална месечна зарада на територији Републике Србије за децембар 2015. године, износи 30.000,00 динара бруто, а нето 22.173,30 динара, а да половина износи око 11.086,00 динара, то је онда само за око 1000,00 динара више у односу на цене прописане у наведеном ценовнику Задружног савеза Војводине.

С тим у вези, мишљења смо да је веома битно што је одредбама Предлога закона прописана горња границе накнаде за обављање задружне ревизије, чиме је спречена могућност да она и даље буде произвољна, а уједно је незнатно више у односу на цену за коју смо нашли да је прописана било којим актом задружног савеза.

Уједно, указујемо да Предлог закона о задругама прописује да се код задруге која је престала ликвидацијом преостала имовина те задруге поверава на привремено управљање одговарајућим задружним субјектима. Међутим,

како се та имовина користи за оснивање нове задруге, односно за развој задруге на територији на којој је било седиште задруге која је престала ликвидацијом, то би евентуални наведени трошкови били временски кратки. Уједно, решење да у случајевима престанка задруге после намирања поверилаца и повраћаја удела задругарима, преостала задружна имовине се преноси задружном савезу постоји и у важећем закону тако да не представља нови трошак за задруге, односно задружне савезе. Такође, на основу међународних искустава не очекује се да ће ови случајеви бити чести у пракси.

VII. ДА ЛИ СУ ПОЗИТИВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА ТАКВЕ ДА ОПРАВДАВАЈУ ТРОШКОВЕ КОЈЕ ЋЕ ОН СТВОРИТИ?

Сходно напред наведеном значају области које ће бити уређене овим законом, утврђује се да позитивна дејства која ће овај закон имати оправдавају трошкове. Наиме, трошкови које ће имати правни субјекти на које се овај закон односи и који су већ наведени, представљају издатке финансијске природе (које су углавном задруге и задружни савези имали и до сада) али, с друге стране, реформска уређеност једне веома битне гране привреде у целокупном свом обиму, те остварење начела правне сигурности представљају предности нефинансијске природе које у целости оправдавају трошкове усклађивања понашања адресата са овим законом и оправдавају трансакционе трошкове.

За разлику од развијених земаља, где задруге у претежном делу остварују тржишну функцију, у земљама у развоју, као и у неразвијеним земљама, задруге остварују првенствено улогу самопомоћи и солидарности (тзв. социјална функција задуга). Управо ова друга карактеристика представља битну позитивну последицу по привредни, односно друштвено-економски систем Републике Србије. Усклађивање задружног сектора са овим законом ће помоћи остваривање тих начела и вредности, као и пораст професионалности задруга и задругара, те повећање њихове конкурентности.

Задруга има велики потенцијал за одрживи привредни и друштвени

развој у заједници по принципу „одоздо–навише“. Ово се односи и на ситуацију

у Републици Србији данас. Имајући у виду широк спектар међународних и

домаћих искустава, утврђује се да правна форма задруге има различите

привредне и друштвене предности у односу на друге облике пословања, и то:

- потенцијал за стварање сигурнијих и одрживих послова;
- потенцијал за оживљавање пољопривреде, руралног и равномерног регионалног развоја, јер се путем осигуравања пласмана, снижавања трошкова производње, укрупњавања понуде и повећања додате вредности кроз изградњу складишних и прерадних капацитета, увећавају приходи и повећа сигурност пољопривредника задругара, подстичу улагању у пољопривреду и смањењу миграција из села у градове;
- понуду услуга бољег квалитета, односно услуга које су потребне заједници, које приватни корпоративни сектор не пружа због малог профита, поготово у области здравствене заштите, социјалне заштите, запошљавања маргиналних друштвених група, сеоског

- туризма и пружања основних добара и услуга (нпр. продавнице на удаљеним местима);
- потенцијал за смањење нивоа неформалне („сиве“) економије, посебно у традиционално врло неформалном пољопривредном сектору, што резултира већим убирањем пореза и нижом стопом противправног понашања;
 - позитивне ефекте на развој станоградње, решавање нерешених стамбених питања на економски прихватљивији начин и одржавање објеката;
 - одржив модел задовољења општих интереса заједнице, борбе против сиромаштва и друштвене реинтеграције угрожених група, (социјалне задруге и потрошачке задруге организоване у форми тзв. СОС маркета);
 - подстицање здраве конкуренције у привредним гранама у којима су (у нашим условима и околностима) традиционално заступљени монополски, дуополски и олигополски положаји, односно доминантни положаји великих привредних друштава (станоградња, потрошња, аграр);
 - велики значај за локални економски развој.

Иако је усмерена на вршење одређене привредне делатности, задруга се битно разликује од привредног друштва, пре свега по статусу својих чланова, расподели добити, праву гласа и солидарности уместо сразмерности улагања. Основни интерес удруживања задругара није, као код привредних друштава, максимизација профита на основу уложеног капитала, већ максимизација користи путем пословања кроз задругу, коришћења њених услуга и остваривање других циљева због којих је основана. Задруга послује поштујући задружне вредности као што су самопомоћ, самоодговорност, демократичност, једнакост, правичност и солидарност, који су даље конкретизовани у задружним принципима. Сходно томе, без обзира на разлику у висини улога, у управљању задругом сви задругари имају равноправно право гласа, а примарни критеријум расподеле добити није учешће у капиталу, већ обим пословања путем задруге.

Због честог погрешног разумевања суштине савременог земљорадничког задругарства, важно је нагласити да задругари који приступају задрузи немају обавезу уношења пољопривредног земљишта у приватној својини, већ да они по правилу и даље самостално производе пољопривредне производе, а преко задруге их заједнички складиште и продају у најповољнијем моменту на тржишту, на који начин поред осталог добијају бољу цену, набављају јефтиније семенски материјал ђубриво и сл, користе машинске услуге, улажу и користе прерадне капацитете и сл.

У склопу предности задруга, овде је потребно истаћи и веома значајну отпорност и тзв. еластичност задруга испољену током глобалне економске и финансијске кризе. Ову чињеницу нарочито истичу закључци и подаци Међународне организације рада, која бројним активностима подржава задружни сектор.

VIII. ДА ЛИ СЕ ЗАКОНОМ ПОДРЖАВА СТВАРАЊЕ НОВИХ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА НА ТРЖИШТУ И ТРЖИШНА КОНКУРЕНЦИЈА?

Овим законом ће се обезбедити развој тржишне економије. Држава је интервенисала у оној мери и оном врстом инструмената који су неопходни да се осигура функционисање законитости тржишта и предупредити злоупотребе. Многе препреке за лакше осивање и бољу капитализацију су отклоњење, као што је већ наведено (минимални број од пет оснивача, детаљно је регулисано

шта чини основни капитал задруге и његово повећање и смањење, улози задругара не морају бити једнаки итд.).

Законска решења омогућавају појаву нових привредних субјеката и развој конкуренције и конкурентности домаће привреде, односно оснивање, опстанак (преживљавање на тржишту), развој и конкурентност задруга и задружног сектора. То је посебно битно у односу на мале и средње задруге. Такође, предвиђена законска решења доприносе томе да се задруге, које се тренутно налазе у неравноправном положају на тржишту у односу на незадружне привредне и друге тржишне субјекте (практично, тржишна маргинализација), које се у великом делу стручне и шире јавности посматрају као превазиђена и анахрона институционална форма пословања и које, у целини посматрано, послују са губитком, доведу у равноправнији положај са другим тржишним субјектима.

Овај закон треба да пружи подстицаје за развој задруга, где се као посебно значајно може издвојити ојачавање земљорадничких, стамбених и потрошачких задруга, као привредних субјеката који послују у привредним гранама у којима су (у нашим условима и околностима) традиционално заступљени монополски, дуополски и олигополски положаји, односно доминантни положаји великих привредних друштава.

Још једном треба навести и поједностављен начин оснивања задруга, као и смањен број оснивача који је потребан да би се задруга основала.

IX. ДА ЛИ СУ СВЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ ИМАЛЕ ПРИЛИКУ ДА СЕ ИЗЈАСНЕ О ЗАКОНУ?

У припреми овог нацрта закона, у току целог поступка активно су учествовали представници организованог задружног и привредног сектора у својству чланова Радне групе за израду Нацрта закона: Задружни савез Србије, Задружни савез Војводине, Савез стамбених задруга Србије, Савез омладинских задруга Србије и Привредна комора Србије, чиме је обезбеђено њихово активно учешће, као и партнерство јавног и приватног сектора у регулаторим активностима. Непосредна искуства из праксе поменутих задружних, односно пословних асоцијација била су важна основа за дефинисање, артикулацију и уобличавање правних норми овог нацрта закона (тзв. консултације). Према томе, у току израде овог нацрта закона заинтересоване стране имале су прилику да се изјасне о предлозима законских решења. Такође, чланови Радне групе за израду Нацрта закона о задругама били су и представници ресорних министарстава и посебних организација, који су у великој мери допринели својим предлозима и сугестијама приликом израде текста овог нацрта закона.

Одбор за привреду и финансије је на 85. седници, одржаној 2. септембра 2015. године, донео Закључак о спровођењу јавне расправе о Нацрту закона о задругама, на предлог Министарства привреде, којим је утврђен је Програм јавне расправе о Нацрту закона о задругама.

У складу са утврђеним Програмом јавне расправе, Министарство привреде је у поступку припреме текста Нацрта закона о задругама и то у периоду од 4. септембра до 24. септембра 2015. године, спровео јавну расправу, у три града Републике Србије, а текст Закона био је званично доступан на сајту министарства www.privreda.gov.rs.

Распоред одржаних јавних расправа је био следећи:

1) Нови Сад 4. септембар 2015. године, са почетком у 11 часова у сали за састанке Привредне коморе Војводине;

2) Ниш 8. септембар 2015. године, са почетком у 12 часова, у просторијама Регионалне привредне коморе Ниш;

3) Београд 22. септембар 2015. године са почетком у 11 часова, у просторијама Задружног савеза Србије.

Свим јавним расправама, предвиђеним Програмом јавне расправе, присуствовали су представници: задруга, Министарстава пољопривреде и заштите животне средине, задружних савеза, регионалних привредних комора, локалне самоуправе и медија.

У току јавне расправе свим учесницима су кроз презентацију представљена нова решења у тексту овог закона, након чега су уследиле дискусије учесника јавне расправе.

Приликом сваке јавне расправе позвана су сва заинтересована лица да доставе своје примедбе, предлоге и сугестије, на предложени текст овог закона, путем е-mail адресе или путем поште.

Сугестије, коментари и примедбе учесника на самој јавној расправи, као и сугестије, коментари и примедбе које су достављене електронским путем и путем поште који су предложени и усвојени:

1) увођење задружне ревизије у текст овог закона;
 2) брисање одредбе која се односи на обавезу министарстава да у року од годину дана од дана доношења закона, донесу подзаконска акта којима ће се уредити примена задружних принципа и других питања од значаја за пословање пољопривредних, стамбених и омладинско–студентских задруга, а да остале врсте задруга могу у сарадњи са ресорним министарствима подзаконским актима уредити примену задружних принципа - имајући у виду да ће доношење Закона о задругама и општинских аката задруга и задружних савеза бити довољно за регулисање области задругарства.

3) брисање одредбе да оснивачи задруге не могу бити у заједничком домаћинству - имајући у виду да то у малим срединама може бити значајан ограничавајући фактор за оснивање задруга;

4) брисање одредбе да уговор о оснивању задруге садржи и број личне карте - имајући у виду да уговор већ садржи јединствен матични број;

5) брисање одредбе да председник и чланови управног одбора, надзорног одбора, директор и председник скупштине, не могу бити међусобно у крвном сродству у правој линији и побочној линији до трећег степена сродства, у односу усвојилац – усвојеник или супружници - имајући у виду да то у малим срединама може бити значајан ограничавајући фактор за оснивање задруга;

6) појашњење дела текста у коме се помиње правно лице, да се односи на сложене задруге;

7) појашњење одредбе која се односи на упис задружне својине на непокретностима у друштвеној својини, на тај начин да обухвати све врсте уписа који су се појавили у пракси (носилац права коришћења, корисник...);

8) да се задружним правилима може одредити начин представљања задругара у скупштини у задрузи која има преко 30 задругара, а не преко 100 задругара;

9) да се редовна седница скупштине одржава пре законског рока за предају завршног рачуна, уместо да се одржава најкасније у року од пет месеци од завршетка пословне године, имајући у виду да се законски рок за предају завршног рачуна често мења;

10) да се уведе обавеза задруге, а не само задругара, да измири своје обавезе по закљученим уговорима или другим појединачним пословима који доспевају након престанка статуса задругара, или који нису измирени о року;

11) да књига задругара и задружна књига немају статус јавне исправе;

12) да се унесе посебан члан којим ће се нагласити да директор задруге не мора бити задругар;

13) да обављање привremenih и повremenih послова, преко струденско–омладинских задруга не буде ограничено на 90 дана, односно, да буде у складу са прописима из области рада;

14) да статус задругара студентско омладинске задруге може стећи лице које је старије од 30 године, односно прихваћено је да граница буде 35 година, али не и виша, што је предложено у више наврата

Сугестије, коментари и примедбе учесника на самој јавној расправи, као и сугестије, коментари и примедбе које су достављене електронским путем и путем поште који нису усвојени:

1) увођење штедно–кредитних задруга, имајући у виду став Народне банке Србије;

2) увођење могућности да и правна лица могу бити чланови задруге;

3) остављена је могућност да неактивни задругари буду искључени из задруге у случају када не остварују пословну сарадњу са задругом из делатности задруге, али није прихваћено да се законом одреди који је то временски период, него је препуштено задругама да задружним правилима пропишу наведени врменски период.

3) да улози задругара буду једнаки - имајући у виду да чланови задруге, односно задругари имају већ једнако право гласа („један члан – један глас“), задругари са мањим улозима стављени су равноправан положај са задругарима са већим улозима, приликом одлучивања. С друге стране, различита висина улога даје могућност веће капитализације задруге, без нарушавања начела равноправности задругара;

4) да минимални основни капитал задруге треба износи више од 100 динара – имајући у виду да је одредбама Нацрта закона о задругама предвиђена могућност да се задружним правилима одреди висина минималног појединачног улога, на тај начин је дата могућност задругарима да сами одреде колики ће бити минимални основни капитал задруге, с тим да он не може бити нижи од 100 динара. Низак износ минималног основног капитала, који је на исти начин решен и у Закону о привредним друштвима, има за циљ смањење баријера за оснивање привредних субјеката;

5) да се јавна овлашћења пренесу „надлежном задружном савезу“ - имајући у виду да није постојала воља постојећих задружних савеза и задруга да се формира један кровни задружни савез који би окупљао све задружне савезе и задруге и коме би била пренета јавна овлашћења, као што је случај са Задружним савезом Југославије у важећем Закону о задругама, као и да су сва битна питања регулисана одредбама Закона, то не постоји потреба преношења јавних овлашћења задружним савезима;

6) да треба укинути могућност образовања огранака задруге, односно да могућност образовања огранака треба да буде регулисана правилима задруге-образовање огранака је ствар унутрашње организације задруга, али сама могућност њиховог образовања, треба да буде у тексту Нацрта закона о задругама;

7) да се законом овласти задружни савез да врши функцију стечајног управника и да има законску обавезу да сачини извештај чијом кривицом је задруга доспела у стечај, односно у неспособност за плаћање, да функцију стечајног управника врши стварно и месно надлежни задружни савез преко свог повереника на подручју сваког Привредног суда у Републици Србији и друге примедбе које се односе на поступак стечаја задруге - мишљења смо да је непотребно правити посебну врсту „задружног стечаја“, имајући у виду упућујућу одредбу да се на поступке стечаја сходно примењују одредбе закона којима се уређује стечај;

8) да задругу може основати десет пословно способних физичких лица, односно два пословно способна физичка лица – мишљења смо да је број од пет физичких лица, оптималан, имајући у виду да је то реално смањење броја

физичких лица који могу да оснују задругу у односу на важећи Закон о задругама који прописује да задругу може основати 10 физичких лица, имајући у виду смањење броја сеоског становништва у појединим срединама;

9) да статус задругара студентско омладинске задруге може стећи лице које је старије од 35 година.

Након одржане јавне расправе, члановима Радне групе за израду Закона о задругама у финализацији текста наведеног закона, помогли су експерти др Наген Ненгу, професор компаративног права на Универзитету у Хелсинкију и господин Петер Вриск, председник Задружног савеза Словеније, чију је стручну подршку обезбедио Food and Agriculture Organization of the UN. Због изузетно кратких рокова за израду Закона, као и већ преузетих обавеза, експерти нису били у могућности да раније допринесу својим сугестијама изради текста Закона. Њихова посета је била у периоду од 8. октобра до 15. октобра 2015. године.

На основу примедби добијених у поступку јавне расправе и примедби и сугестија експерата, Радна група за израду Нацрта закона о задругама, одржала је још један састанак на коме је разрешено неколико кључних питања, а након тога Министарство привреде је обавило консултације, непосредно или електронским путем са: Републичким државним правобранилаштвом, Агенцијом за приватизацију, Повереником за информације од јавног значаја и заштиту података о личности. Такође, Министарство привреде се обратило и Народној банци Србије, Министарству правде, Агенцији за реституцију и Агенцији за борбу против корупције.

Имајући у виду наведено, сматрамо да су у току израде овог нацрта закона, заинтересоване стране имале су прилику да се изјасне о предлозима законских решења.

X. КОЈЕ ЋЕ СЕ МЕРЕ ТОКОМ ПРИМЕНЕ ЗАКОНА ПРЕДУЗЕТИ ДА БИ СЕ ОСТВАРИЛО ОНО ШТО СЕ ДОНОШЕЊЕМ ЗАКОНА НАМЕРАВА?

Предлогом закона о задругама није предвиђено доношење подзаконских аката ради спровођења закона, јер је предлагач детаљно регулисао ову законску материју.

За спровођење овог закона надлежно је Министарство привреде.

Приликом израде текста Предлога закона о задругама предлагач је водио рачуна о капацитетима наведеног министарства како би се у потпуности спровео поступак надзора, а уједно је настојано да задржи све посебности и специфичности које са собом носи функционисање задруга и спровођење задружних принципа и вредности, трудећи се да се сачува аутономија и независност задруге.

У поступак доношења закона од почетка су укључени, представници задружног сектора кроз рад у Радној групи за израду Нацрта закона о задругама, кроз учешће у јавним расправама, подношење предлога, примедби и допуна.

Како су представници задружног сектора, на тај начин, информисани и упознати са циљевима који се желе постићи применом овог закона и како су непосредно учествовали у његовој изради, то ће се лакше оценити да ли ће се циљеви доношења овог закона испунити и у којој мери. Уколико се циљеви не буду испуњавали знаће се да ли су разлози на страни лоших прописа или лоше имплементације.

**ОБРАЗАЦ ИЗЈАВЕ О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРОПИСА
СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ**

1. Орган државне управе, односно други овлашћени предлагач прописа
ОВЛАШЋЕНИ ПРЕДЛАГАЧ: ВЛАДА
ОБРАЂИВАЧ: МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ

2. Назив прописа

Предлог закона о задругама

Назив прописа на енглеском језику

Law on Cooperatives

3. Усклађеност прописа с одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум), односно с одредбама Прелазног споразума о трговини и трговинским питањима између Европске заједнице, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Прелазни споразум):

а) Одредба Споразума и Прелазног споразума која се односе на нормативну саржину прописа

Споразум не садржи одредбу која се непосредно односи на нормативну саржину овог закона, коју чини правно уређење задруга. С друге стране, постоји посредан однос у смислу члана 53. став 1. тачка а) Споразума.

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума и Прелазног споразума

Општи року за усклађивање законодавства сагласно члану 72. Споразума.

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума

Овим законом се у потпуности испуњавају обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума.

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума

/

д) Веза са Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније.

Националним програмом за интеграцију Републике Србије у Европску унију није предвиђено доношење овог прописа.

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније:

а) Навођење одредби примарних извора права Еевропске уније и оцене усклађености са њима

Уговор о функционисању ЕУ, Део трећи, Политике заједнице и то:

- Наслов IV: Слобода кретања лица и промета услуга и капитала, Глава 2: Право пословног настањивања, чланови 49., 54. и 55. Потпуна усклађеност.

б) Навођење секундарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима

Не постоје прописи који уређују задруге као посебну врсту привредних субјеката, а који би представљали секундарне изворе права ЕУ за припрему овог закона.

в) Навођење осталих извора права Европске уније и усклађеност са њима

Не постоје прописи који уређују задруге као посебну врсту привредних субјеката, а који би представљали остале изворе права ЕУ за припрему овог нацрта закона.

г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност

/

д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније

/

5. Уколико не постоје одговарајуће надлежности Европске уније у материји коју регулише пропис, и/или не постоје одговарајући секундарни извори права Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност, потребно је образложити ту чињеницу. У овом случају, није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа. Табелу усклађености није потребно попуњавати и уколико се домаћим прописом не врши пренос одредби секундарног извора права Европске уније већ се искључиво врши примена или спровођење неког захтева који произилази из одредбе секундарног извора права (нпр. Предлогом одлуке о изради стратешке процене утицаја биће спроведена обавеза из члана 4. Директиве 2001/42/ЕЗ, али се не врши и пренос те одредбе директиве)

Не постоје одговарајући прописи Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност овог закона.

6. Да ли су претходно наведени извори права Европске уније преведени на српски језик?

Да

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик Европске уније?

Не

8. Учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености

Текст Предлога закона о задругама није био предмет консултација са Европском комисијом из разога што се не врши преношење тековина ЕУ.